मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२

लालमोहर र प्रकाशन मिति
२०५२।१२।०७

संशोधन गर्ने ऐन

१.	मूल्य अभिवृद्धि कर (पहिलो संशोधन) ऐन, २०५८	२०५८।१०।०४
		प्रमाणीकरण र प्रकाशन मिति
२.	केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६३	२०६३।०६।२८
३.	गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६६←	२०६६।१०।०७
४.	केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०७२	२०७२।११।१३
५.	आर्थिक ऐन, २०७५	२०७५।०३।३२
६.	आर्थिक ऐन, २०७६	२०७६।०३।३०
७.	आर्थिक ऐन, २०७७	२०७७।०३।१५
८.	आर्थिक ऐन, २०७८	२०७८।०६।१३
९.	आर्थिक ऐन, २०७९	२०७९।०३।३१
१०.	आर्थिक ऐन, २०८०	२०८०।०३।३१
११.	आर्थिक ऐन, २०८१	२०८१।०४।०१
१२.	आर्थिक ऐन, २०८२	२०८२।०३।३०
१३.	आर्थिक ऐन, २०८३	२०८३।०३।३०

२०५२ सालको ऐन नं. १४

2................

मूल्य अभिवृद्धि कर लगाउने र असुल उपर गर्ने व्यवस्था गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना : देशको आर्थिक विकासको लागि आवश्यक राजश्व सङ्कलन गर्ने प्रक्रियालाई प्रभावकारी बनाई राजश्व परिचालन बढाउन वस्तु वा सेवाको बिक्री, वितरण, हस्तान्तरण, आयात वा निर्यात लगायतका सबै कारोबारमा मूल्य अभिवृद्धि कर लगाउने र असुल उपर गर्ने प्रक्रियालाई व्यवस्थित गरी राजश्व सङ्कलन प्रभावकारी ढङ्गबाट गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवको शासनकालको चौबीसौं वर्षमा संसदले यो ऐन बनाएको छ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः** (१) यस ऐनको नाम "मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२" रहेको छ।

← यो ऐन संवत् २०६५ साल जेठ १५ गते देखि लागू भएको।

2 गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६६ द्वारा झिकिएको।

(२) यो ऐन नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकिदिएको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ।Φ

२. **परिभाषाः** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,–

(क) "कर" भन्नाले यस ऐन बमोजिम लाग्ने मूल्य अभिवृद्धि कर सम्झनु पर्छ।

(ख) "कारोबार" भन्नाले कुनै वस्तु वा सेवा आपूर्ति गर्ने कार्य सम्झनु पर्छ।

(ग) "कर लाग्ने कारोबार" भन्नाले दफा ५ को उपदफा (१) मा उल्लिखित कारोबार सम्झनु पर्छ।

Ω(घ) "कर लाग्ने मूल्य" भन्नाले कुनै वस्तु वा सेवाको सम्बन्धमा दफा १२ र १२क. बमोजिम कायम गरिने मूल्य सम्झनु पर्छ।

(ङ) "वस्तु" भन्नाले चल वा अचल दुबै किसिमको सम्पत्ति सम्झनु पर्छ।

(च) "सेवा" भन्नाले वस्तु बाहेकको जुनसुकै कुरा सम्झनु पर्छ।

Ω(छ) "आपूर्ति" भन्नाले प्रतिफल लिई वा नलिई कुनै वस्तु वा सेवा बिक्री, विनिमय, हस्तान्तरण गर्ने कार्य वा तत्सम्बन्धी अनुमति दिने वा ठेक्का पट्टा गर्ने कार्य सम्झनु पर्छ।

Ω(ज) "प्रतिफल" भन्नाले वस्तु वा सेवाको आपूर्ति गर्दा त्यसको मूल्य बापत प्राप्त हुने कुनै पनि कुरा सम्झनु पर्छ।

(झ) "आयात" भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम वस्तु वा सेवा नेपाल [2]............. भित्र पैठारी गर्ने कार्य सम्झनु पर्छ।

Ω(ञ) "निर्यात" भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम वस्तु वा सेवा नेपाल बाहिर वा निर्यात गृह वा विशेष आर्थिक क्षेत्रमा निर्यात गर्ने कार्य सम्झनु पर्छ।

(ट) "बजार मूल्य" भन्नाले दफा १३ बमोजिम निर्धारित मूल्य सम्झनु पर्छ।

υ(ट१) "विद्युतीय माध्यम" भन्नाले कम्प्यूटर, इन्टरनेट, इ–मेल, फ्याक्स, विद्युतीय क्यास मेशिन (इलेक्ट्रोनिक क्यास रजिष्टर), फिस्कल प्रिन्टर जस्ता माध्यम सम्झनु पर्छ र सो शब्दले विद्युतीय भुक्तानीको माध्यम तथा विभागले तोकेको त्यस्तै प्रकृतिका अन्य माध्यम समेतलाई जनाउँछ।

Φ यो ऐन २०५४ साल मङ्सीर १ गतेदेखि प्रारम्भ हुने गरी तोकिएको (नेपाल राजपत्रः २०५४।५।२ को सूचना अनुसार)।

Ω आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।

2 गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६६ द्वारा झिकिएको।

υ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

♥(ट२) "विद्युतीय सेवा" भन्नाले प्रयोगकर्तालाई सेवा प्रदान गर्नका लागि सूचना प्रविधि अत्यावश्यक पर्ने र न्यूनतम मानवीय हस्तक्षेपमा स्वचालित रूपमा इन्टरनेट मार्फत प्रदान हुने देहाय बमोजिमका सेवालाई सम्झनु पर्छः-

(क) सशुल्क व्यक्तिगत प्रचार सेवा,

(ख) लक्षित अनलाइन विज्ञापन सेवा,

<u>स्पष्टीकरणः</u> यस खण्डको प्रयोजनको लागि "लक्षित अनलाइन विज्ञापन" भन्नाले डिजिटल इन्टरफेससँग प्रयोगकर्ताद्वारा (प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष कुनै पनि तरिकाबाट) गरिएका अन्तरक्रियाबाट उत्पन्न वा सङ्कलन गरिएका सूचना वा अवधारणाका कुनै पनि स्वरुपमा रहेका अभिव्यक्तिहरूलाई कुनै उत्पादन (प्रोडक्ट), सेवा वा ब्राण्डको प्रचार गर्न डिजिटल इन्टरफेस (विद्युतीय प्लेटफर्म, वेबसाइट, एप्लिकेशन वा यस्तै प्रकृतिको अन्य माध्यम) मार्फत् लक्षित गरिएको कमर्शियल डिजिटल कम्युनिकेशनको कुनै पनि स्वरुपलाई सम्झनु पर्छ।

(ग) चलचित्र, टेलिभिजन, सङ्गीत, ओभर द टप (ओ.टि.टि.) र सदस्यतामा आधारित यस्तै अन्य सेवा,

(घ) तथ्याङ्क सङ्ग्रह सम्बन्धी सेवा,

(ङ) क्लाउड सेवा,

(च) गेमिङ्ग सेवा,

(छ) मोबाइल एप्लिकेशन सम्बन्धी सेवा,

(ज) इन्टरनेट बजार स्थान सम्बन्धी (अनलाइन मार्केट प्लेस) सेवा र यस मार्फत उपलब्ध गराइने सेवा,

(झ) सफ्टवेयरको आपूर्ति र अद्यावधीकरण,

(ञ) तथ्याङ्क, तस्वीर लगायतका डाउनलोड सेवा,

(ट) परामर्श , सीप विकास तथा तालिम सेवा,

(ठ) खण्ड (क) देखि (ञ) को अतिरिक्त अन्य यस्तै प्रकृतिका सेवा।

Ω(ठ) "व्यक्ति" भन्नाले प्राकृतिक व्यक्ति, फर्म, कम्पनी, संघ, संस्था, साझेदारी संस्था, सहकारी, संयुक्त व्यवसाय, गुठी वा कोष सम्झनु पर्छ र सो शब्दले नाफाको उद्देश्य लिई वा नलिई कर लाग्ने कारोबारमा संलग्न रहेको सरकारी निकाय,

---

♥ आर्थिक ऐन, २०८२ द्वारा संशोधित।

Ω आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।

धार्मिक संगठन, परोपकारी संस्था वा त्यस्तै अन्य निकाय र तिनका शाखा वा उपशाखालाई समेत जनाउँछ।

✍(ड) "दर्ता भएको व्यक्ति" भन्नाले दफा १०, १०क., १०ख. र १०ख१. बमोजिम कारोबार गर्न दर्ता भएको व्यक्ति सम्झनु पर्छ।

⌛(ड१) "गैरबासिन्दा व्यक्ति" भन्नाले नेपालमा कारोबारको स्थायी ठेगाना नभएको, व्यावसायिक प्रतिनिधि वा कानूनी रूपमा मान्य प्रतिनिधि नभएको नेपाल बाहिरको व्यक्ति सम्झनु पर्छ।

✍(ढ) "दर्ता नम्बर" भन्नाले दफा १०, १.०क, १०ख. र १०ख१. बमोजिम प्रदान गरिएको दर्ता नम्बर सम्झनु पर्छ।

(ण) "आपूर्तिकर्ता" भन्नाले कुनै वस्तु वा सेवा आपूर्ति गर्ने व्यक्ति सम्झनु पर्छ।

(त) "प्रापक" भन्नाले कुनै वस्तु वा सेवा ग्रहण गर्ने व्यक्ति सम्झनु पर्छ।

Ω(थ) "करदाता" भन्नाले यस ऐन बमोजिम कर लाग्ने कारोबारमा संलग्न भएको व्यक्ति वा कर बुझाउनुपर्ने दायित्व भएको व्यक्ति सम्झनु पर्छ।

🕮(थ१) "कर अवधि" भन्नाले करदाताले दफा १८ बमोजिम कर विवरण पेश गर्नुपर्ने अवधि सम्झनु पर्छ।

Ω(द) "विभाग" भन्नाले आन्तरिक राजस्व विभाग सम्झनु पर्छ।

(ध) "महानिर्देशक" भन्नाले विभागको महानिर्देशक सम्झनु पर्छ।

Ω(न) "कर अधिकृत" भन्नाले नेपाल सरकारले नियुक्त गरेको कर अधिकृत वा प्रमुख कर अधिकृत वा प्रमुख कर प्रशासक सम्झनु पर्छ र सो शब्दले विभागका शाखा अधिकृत, निर्देशक, उप–महानिर्देशक वा यस ऐन बमोजिम कर अधिकृतको अधिकार प्रयोग गर्न पाउने गरी नेपाल सरकारले तोकेको अन्य कुनै अधिकृतलाई समेत जनाउँछ।

(प) "तोकिएको" वा "तोकिए बमोजिम" भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ।

३. <u>**कर अधिकृत नियुक्त गर्न वा तोक्न सक्ने:**</u> यस ऐनको प्रयोजनको निमित्त नेपाल सरकारले आवश्यक सङ्ख्यामा कर अधिकृतहरु नियुक्त गर्न सक्नेछ र नेपाल सरकारले आवश्यक

✍ आर्थिक ऐन, २०७९ द्वारा संशोधित।

⌛ आर्थिक ऐन, २०७९ द्वारा थप।

Ω आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।

🕮 पहिलो संशोधनद्वारा थप।

देखेमा नेपाल सरकारको अन्य कुनै अधिकृतलाई पनि कर अधिकृतको कार्य गर्ने गरी तोक्न सक्नेछ।

Ω४. **<u>कर अधिकृतको अधिकार क्षेत्रः</u>** (१) कर अधिकृतको अधिकारक्षेत्र अर्थ मन्त्रालयले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

(२) कर अधिकृतलाई आफ्नो कार्यक्षेत्र बाहेकका अन्य क्षेत्रका करदाताको कारोबार निरीक्षण र अनुगमन तथा कर निर्धारण गर्ने गरी महानिर्देशकले तोक्न सक्नेछ।

५. **<u>मूल्य अभिवृद्धि कर लाग्नेः</u>** (१) यस ऐनमा अन्यथा व्यवस्था भएकोमा बाहेक देहायका कारोबारमा मूल्य अभिवृद्धि कर लाग्नेछः–

(क) नेपाल [2].......... भित्र आपूर्ति भएका वस्तु वा सेवामा,

(ख) नेपाल [2].......... भित्र आयात गरिएको वस्तु वा सेवामा,

(ग) नेपाल [2]......... बाहिर निर्यात गरिएको वस्तु वा सेवामा,

(२) प्रत्येक कारोबारको कर लाग्ने मूल्यमा कर लाग्नेछ।

(३) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अनुसूची–१ मा उल्लिखित वस्तु वा सेवाहरुको कारोबारमा कर लाग्ने छैन। साथै त्यस्तो वस्तु वा सेवाको खरिदमा पहिले लागेको कर दफा १७ बमोजिम कट्टी गर्न र दफा २४ बमोजिम फिर्ता लिन पाइने छैन।

Ω५क. **<u>कारोबारको स्वामित्वको हस्तान्तरणमा कर नलाग्नेः</u>** (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि दर्ता भएको व्यक्तिले आफूले गर्दै आएको कारोबार अन्य कुनै दर्ता भएको व्यक्तिलाई बिक्री गरेमा वा निजको मृत्यु भई हकवालाको नाममा कारोबार हस्तान्तरण भएमा त्यसरी हुने स्वामित्वको हस्तान्तरणमा कर लाग्ने छैन। त्यसरी कारोबार बिक्री वा हस्तान्तरण गर्दा दर्ता भएको व्यक्ति वा हस्तान्तरण गरी लिने व्यक्तिले सो कुराको जानकारी तोकिए बमोजिम विभागलाई दिनु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कानून बमोजिम दर्ता हुनुपर्ने वा भएको कुनै उद्योग वा व्यवसायको हस्तान्तरण भएमा स्वामित्व प्राप्त गर्ने व्यक्तिले कानून बमोजिम करको दायित्व व्यहोर्नु पर्नेछ।

(३) उपदफा (२) को अधीनमा रही स्वामित्व प्राप्त गर्ने व्यक्तिले यस ऐन बमोजिम तोकिएको अवधिसम्म (हस्तान्तरण हुनु अघिको) त्यस्तो उद्योग वा व्यवसायको कारोबारको लेखा, खाताबही तथा हिसाव किताब सुरक्षित राख्नुपर्ने दायित्व वहन गर्नु पर्नेछ।

---

2 गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६६द्वारा झिकिएको।

Ω आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।

📖५ख. **दर्ता गर्न आदेश दिन सक्ने:** दर्ता हुनुपर्ने व्यक्तिले दर्ता नगरी कुनै कारोबार गरिरहेको छ भन्ने कुरा कर अधिकृतलाई मनासिब लागेमा त्यस्तो व्यक्तिलाई दर्ता गर्न आदेश दिन सक्नेछ।

Ωतर दफा ९ बमोजिम तोकिएको रकमसम्मको मात्र कारोबार गरेको हुँदा दर्ता हुनु नपर्ने भन्ने जिकीर लिने व्यक्तिले दर्ता गर्ने आदेश प्राप्त भएको मितिले तीस दिनभित्र सो कुराको प्रमाण पेश गर्नु पर्नेछ।

६. **आपूर्तिको स्थान र समय:** (१) यस ऐन बमोजिम कर निर्धारण र असुल उपर गर्ने प्रयोजनको लागि कुनै वस्तु वा सेवाको आपूर्ति नेपालभित्र वा बाहिर भएको कुराको निर्धारण तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(२) यस ऐन बमोजिम कर निर्धारण र असुल उपर गर्ने प्रयोजनको लागि कुनै वस्तु वा सेवाको आपूर्ति देहायको समयमध्येमा जुन पहिले हुन्छ सोही समयमा त्यस्तो वस्तु वा सेवाको आपूर्ति भएको मानिनेछः–

(क) आपूर्तिकर्ताले बीजक जारी गरेको बखत,

(ख) वस्तुको आपूर्तिको हकमा प्रापकले आपूर्तिकर्ताको कारोबार स्थलबाट वस्तु उठाएको वा ग्रहण गरेको बखत,

(ग) सेवाको आपूर्तिको हकमा सेवा प्रदान भएको बखत,

(घ) आपूर्तिकर्ताले वस्तु वा सेवाको प्रतिफल प्राप्त गरेको बखत।

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायका अवस्थाहरुमा देहाय बमोजिमको समयलाई आपूर्ति समय मानिनेछः–

(क) निरन्तर रुपमा आपूर्ति हुने दूर सञ्चार सेवा वा त्यस्तै अन्य सार्वजनिक सेवाहरुको हकमा बीजक जारी गर्दाको समय,

(ख) करार बमोजिम किस्ताबन्दी रुपमा कुनै वस्तु वा सेवाको मूल्य एकभन्दा बढी दिनमा आंशिक रुपमा भुक्तानी हुने व्यवस्था भएकोमा भुक्तानी भएको वा करारमा भुक्तानी गर्नुपर्ने भनेर उल्लेख गरिएको दिनमध्ये जुन पहिले हुन्छ सो समय,

(ग) यस ऐन अन्तर्गत कर कट्टी सुविधा प्राप्त नहुने गरी प्रयोग भएका वस्तु वा सेवाको हकमा त्यस्तो वस्तु वा सेवा प्रयोग भएको समय।

📖 पहिलो संशोधनद्वारा थप।

Ω आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।

(४) कुनै कारोबारको आपूर्ति समयको सम्बन्धमा उपदफा (२) मा उल्लिखित अवस्थाहरुमध्ये एकैपटक एकभन्दा बढी अवस्थाहरु लागू हुन सक्ने भएमा त्यस्तो कारोबारमा आपूर्तिको समयको निर्धारण महानिर्देशकले वस्तुगत आधारमा तोके बमोजिम हुनेछ।

७. **करको दर:** Ω(१) यस ऐन बमोजिम लाग्ने करको दर तेह्र प्रतिशतको एकल दर हुनेछ।

¥(१क) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी उपदफा (१) बमोजिमको करको दरमा नबढ्ने गरी बहुदर कायम गर्न र सो बमोजिम कर लाग्ने वस्तु तथा सेवा तोक्न सक्नेछ।

¥(१ख) उपदफा (१) र (१क) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि बासिन्दा राइड सेयरिङ सेवा सञ्चालन गर्ने व्यक्ति (राइड सेयरिङ अपरेटर) बाट सञ्चालित प्लेटफर्ममा आवद्ध भई यातायात तथा ढुवानी सेवा प्रदान गर्ने व्यक्तिलाई कारोबार गरेको बखत राइड सेयरिङ सेवा सञ्चालन गर्ने व्यक्ति र अन्तिम उपभोक्तालाई विद्युत सेवा प्रदान गर्ने व्यक्तिले यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम कर लाग्ने मूल्यमा पाँच प्रतिशतका दरले कर निर्धारण गरी असुल उपर गर्नु पर्नेछ।

(२) β<u>उपदफा (१) वा (१क) मा</u> जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अनुसूची–२ मा उल्लिखित वस्तु वा सेवाको कारोबारमा शून्य दरमा कर लाग्नेछ।

८. **करको निर्धारण र असुल उपर:** (१) दर्ता भएको व्यक्तिले यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम कर लाग्ने मूल्यमा कर निर्धारण र असुल उपर गर्नु पर्नेछ।

Ω(२) नेपाल बाहिरको कुनै व्यक्तिबाट सेवा प्राप्त गर्न दर्ता भएको वा दर्ता नभएको व्यक्तिले यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम कर लाग्ने मूल्यमा भुक्तानीका बखत वा सेवा प्राप्त भएको बखतमध्ये जुन पहिले हुन्छ सो समयमा कर निर्धारण र असुल उपर गर्नु पर्नेछ।

🔔(२क) दर्ता नभएको कुनै व्यक्तिबाट ढुवानी साधन भाडामा लिने वा ढुवानी सेवा प्राप्त गर्ने दर्ता भएको वा दर्ता नभएको व्यक्तिले यो ऐन र यो ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम कर लाग्ने मूल्यमा भुक्तानीका बखत वा सेवा प्राप्त भएको बखतमध्ये जुन पहिले हुन्छ सो समयमा कर निर्धारण र असुल उपर गर्नु पर्नेछ।

¥(२ख) बासिन्दा राइड-सेयरिङ सेवा सञ्चालन गर्ने व्यक्ति (राइड सेयरिङ अपरेटर) बाट सञ्चालित प्लेटफर्ममा आबद्ध भई सवारी वा ढुवानी सेवा प्रदान गर्ने

Ω आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।

¥ आर्थिक ऐन, २०८३ द्वारा थप।

β आर्थिक ऐन, २०८३ द्वारा संशोधित।

🔔 आर्थिक ऐन, २०८० द्वारा थप।

व्यक्तिलाई कारोबार गरेको बखत राइड-सेयरिङ प्लेटफर्म सञ्चालकले यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम कर लाग्ने मूल्यमा कर निर्धारण गरी असुल उपर गर्नु पर्नेछ।

ʋ(३) व्यावसायिक प्रयोजनको लागि निर्माण गरिने पचास लाख रुपैयाँभन्दा बढीको भवन वा अपार्टमेन्ट वा सपिङ कम्प्लेक्स वा विभागले तोकेका यस्तै प्रकारका अन्य संरचना दर्ता नभएको व्यक्तिबाट निर्माण गराएको भए तापनि त्यस्तो निर्माण दर्ता भएको व्यक्तिबाट गराए सरह मानी कर दाखिला गर्नु पर्नेछ। त्यसरी दाखिला नगरेमा सो संरचनाको स्वामित्व रहेका व्यक्तिबाट कर निर्धारण गरी असुल उपर गरिनेछ।

स्पष्टीकरणः यस उपदफाको प्रयोजनको लागि "व्यवसायिक प्रयोजन" भन्नाले भवन, अपार्टमेन्ट, सपिङ कम्प्लेक्स वा विभागले तोकेका अन्य यस्तै संरचना निर्माण गरी बिक्री गर्ने एवं त्यस्ता संरचना चालु वा स्थायी सम्पत्तिको रुपमा लेखाङ्कन गरी आय आर्जनमा उपयोग गर्ने कार्य सम्झनु पर्छ।

ʋ८क. **बैङ्क प्रत्याभूतिको व्यवस्थाः** (१) उद्योग सञ्चालन भएको पछिल्लो बाह्र महिनाको कुल बिक्रीको चालीस प्रतिशतभन्दा बढी निर्यात गर्ने उद्योगले निर्यात गर्ने परिमाण जतिको मालवस्तु उत्पादन गर्न आवश्यक कच्चा पदार्थ पैठारी गर्दा तथा बण्डेड वेयर हाउस मार्फत करमुक्त पसलको लागि पैठारी गर्ने मालसामानमा लाग्ने कर बापतको रकम सम्बन्धित भन्सार कार्यालयमा बैङ्क प्रत्याभूति राखी पैठारी गर्न सक्नेछ।

तर बण्डेड वेयर हाउस मार्फत कर मुक्त पसलले पैठारी गर्ने बाहेक अन्य निर्यातकर्ताले त्यस्तो सुविधा प्राप्त गर्न कच्चा पदार्थबाट तयारी सामान बनाई निर्यात गर्दा दश प्रतिशत मूल्य अभिवृद्धि भएको हुनु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको सुविधा लिई बण्डेड वेयर हाउस मार्फत पैठारी भएका मदिरा तथा चुरोट नेपाल सरकार, परराष्ट्र मन्त्रालयले सिफारिस गरेको कूटनीतिक तथा महसुल सुविधा प्राप्त व्यक्ति वा निकायलाई मात्र बिक्री गर्नु पर्नेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम राखिएको बैङ्क प्रत्याभूति विभागले तोकेको प्रक्रिया बमोजिम सम्बन्धित भन्सार कार्यालयबाट फुकुवा गरिनेछ।

Ω९. **सानो कारोबार गर्ने व्यवसायीलाई छुटः** यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि तोकिएको रकमसम्मको वार्षिक कर लाग्ने कारोबार गर्ने साना व्यवसायीलाई दर्ता गर्न, विवरण पेश गर्न र अन्य प्रक्रिया पूरा गर्न नपर्ने गरी तोकिए बमोजिम छुट दिन सकिनेछ।

ʋ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

Ω आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।

तर, मूल्य अभिवृद्धि कर लाग्ने वस्तु तथा सेवाको कारोबार गर्ने आयकर ऐन, २०५८ को दफा ४ को उपदफा (४) बमोजिम पूर्व अनुमानित आय विवरण बुझाउने करदाता बाहेक सानो कारोबार गर्ने व्यवसायीले स्वेच्छाले आफ्नो कारोबार दर्ता गर्न चाहेमा दफा १०, १०क. र १०ख. बमोजिमको प्रक्रिया पूरा गरी दर्ता गराउन सक्नेछ।

१०. **दर्ताः** Ω(१) कुनै कारोबारमा संलग्न हुन चाहने व्यक्तिले कारोबार सुरु गर्नुभन्दा अघि कारोबार दर्ताको लागि तोकिएको ढाँचामा कर अधिकृत समक्ष दरखास्त दिनु पर्नेछ।

➔(२) कुनै व्यक्तिले कारोबार गरेको वस्तु वा सेवामा कर लाग्ने भएमा त्यसरी कर लागेको वा कारोबार सञ्चालन गरेको मितिले तीस दिनभित्र त्यस्तो कारोबार दर्ताको लागि तोकिएको ढाँचामा कर अधिकृतसमक्ष दरखास्त दिनु पर्नेछ।

(३) उपदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अनुसूची–१ मा उल्लिखित कर छुट हुने वस्तु वा सेवाको मात्र कारोबार गर्ने व्यक्तिले दर्ता गराउनुपर्ने छैन।

(४) उपदफा (१) वा (२) बमोजिम रीतपूर्वकको Ωदरखास्त दिने प्रत्येक व्यक्तिलाई कर अधिकृतले दर्ता गरी तोकिएको ढाँचामा तोकिएको म्यादभित्र दर्ता नम्बर सहितको दर्ताको प्रमाणपत्र दिनु पर्नेछ।

(५) दर्ता भएको व्यक्तिले दर्ताको प्रमाणपत्र आफ्नो कारोबार सञ्चालन गर्ने प्रमुख स्थानमा सबैले देख्ने गरी राख्नु पर्नेछ र कारोबारको स्थान एकभन्दा बढी भएमा प्रमुख स्थान बाहेक अन्य स्थानमा समेत कर अधिकृतद्वारा प्रमाणित गरेको दर्ताको प्रमाणपत्र सबैले देखिने गरी राख्नु पर्नेछ।

(६) दर्ता भएको व्यक्तिले आफ्नो दर्ता नम्बरको प्रयोग मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क र भन्सार सम्बन्धी सबै कारोबार र तोकिए बमोजिमका अन्य कारोबारको सम्बन्धमा समेत गर्नु पर्नेछ।

(७) उपदफा (१) वा (२) बमोजिम दर्ताको लागि दिएको दरखास्तमा उल्लिखित विवरणमा कुनै परिवर्तन भएमा त्यस्तो परिवर्तन भएको पन्ध्र दिनभित्र दर्ता भएको व्यक्तिले कर अधिकृतलाई सो कुराको जानकारी दिनु पर्नेछ।

υ१०क. **अस्थायी दर्ता सम्बन्धी विशेष व्यवस्थाः** (१) अस्थायी रूपमा आयोजना गर्ने प्रदर्शनी, मेला तथा अन्य यस्तै कारोबारको हकमा कारोबार सुरु हुनुभन्दा अगावै आयोजक तथा त्यस्तो आयोजनामा कर लाग्ने वस्तु वा सेवाको कारोबार गर्ने मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता नभएका व्यवसायी तोकिए बमोजिम मूल्य अभिवृद्धि करमा अस्थायी रूपमा दर्ता हुनु पर्नेछ।

➔ आर्थिक ऐन, २०७८ द्वारा संशोधित।

Ω आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।

υ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

(२) उपदफा (१) बमोजिम मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएको व्यवसायीले सो कार्यक्रममा राख्ने वस्तु स्टक ट्रान्सफर गरी लैजान पाउनेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको कार्यक्रमको लागि मात्र दर्ता भएको करदाताले आयोजना गरेको प्रदर्शनी, मेला समाप्त भएको सात दिनभित्र कारोबारको विवरण पेश गरी लाग्ने सम्पूर्ण कर समेत दाखिला गरी अस्थायी दर्ता खारेज गर्नु पर्नेछ।

ʋ१०ख. **संयुक्त उपक्रमको दर्ता सम्बन्धी विशेष व्यवस्थाः** (१) कुनै दुई वा सोभन्दा बढी व्यक्तिले कुनै निश्चित अवधिका लागि कर लाग्ने कारोबार गर्न संयुक्त उपक्रम (ज्वाइन्ट भेन्चर) खडा गरेमा त्यस्ता व्यक्तिहरू दर्ता रहेका कार्यालयमध्ये कुनै एक कार्यालयको कर अधिकृतसमक्ष त्यस्तो संयुक्त उपक्रम अस्थायी रूपमा दर्ताको लागि निवेदन दिनु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएमा कर अधिकृतले तोकिएको ढाँचामा दर्ता प्रमाण पत्र दिनु पर्नेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम दर्ता भएको संयुक्त उपक्रमले त्यस्तो उपक्रम खडा गर्दा गरेको सम्झौतामा तोकिएको अवधि समाप्त भएपछि दर्ता खारेज गराउनु पर्नेछ।

(४) संयुक्त उपक्रम (ज्वाइन्ट भेन्चर) मा संलग्न व्यक्ति आफूसंलग्न रहेको संयुक्त उपक्रम (ज्वाइन्ट भेन्चर) को कर दायित्व भुक्तान गर्ने प्रयोजनका लागि संयुक्त वा छुट्टाछुट्टै रूपमा जिम्मेवार हुनेछन्।

💣१०ख१. **गैरबासिन्दा व्यक्तिको दर्ता सम्बन्धी व्यवस्थाः** (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपालमा विगत बाह्र महिनामा तीस लाख रुपैयाँभन्दा बढी कर लाग्ने विद्युतीय सेवा वा अफलाइन हवाई यातायात सेवाको कारोबार गर्ने गैरबासिन्दा व्यक्तिले मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता हुनु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गैरबासिन्दा व्यक्तिको दर्ता प्रक्रिया विभागले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम दर्ता भएको गैरबासिन्दा व्यक्तिको कारोबार बन्द भएमा वा कारोबार गर्न छाडेमा विभागले निर्धारण गरेको प्रक्रिया बमोजिम दर्ता खारेज गराउनु पर्नेछ।

➢१०ग. **दर्ता अभिलेख अद्यावधिक गर्ने सम्बन्धी विशेष व्यवस्थाः** (१) यस ऐन बमोजिम दर्ता भएका व्यक्तिले विभागले तोकेबमोजिमको दर्ता सम्बन्धी सूचना र अभिलेख विभागको बायोम्याट्रिक दर्ता प्रणालीमा ⊘........... अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ।

💣 आर्थिक ऐन, २०७९ द्वारा थप भई आर्थिक ऐन, २०८१ द्वारा संशोधित।

➢ आर्थिक ऐन, २०७६ द्वारा थप।

⊘ आर्थिक ऐन, २०७८ द्वारा झिकिएको।

Ω११. <u>दर्ता खारेजी:</u> (१) कर अधिकृतले देहायको कुनै अवस्थामा दर्ता भएको व्यक्तिको दर्ता खारेज गर्नु पर्नेछः–

(क) संगठित संस्था भए त्यस्तो संगठित संस्था बन्द, बिक्री वा हस्तान्तरण भएमा वा अन्य कुनै किसिमबाट त्यस्तो संगठित संस्थाको अस्तित्व कायम नरहेमा,

(ख) व्यक्तिगत स्वामित्व भए त्यस्तो स्वामित्व भएको व्यक्तिको मृत्यु भएमा,

(ग) साझेदार संस्था भए त्यस्तो साझेदारी संस्था विघटन भएमा वा साझेदारको मृत्यु भएमा,

(घ) दर्ता भएको व्यक्तिले कर लाग्ने कारोबार गर्न छाडेमा,

(ङ) लगातार बाह्र महिनासम्म शून्य विवरण दिने वा विवरण नै नदिई बसेका करदाता भएमा,

(च) विगत बाह्र महिनामा वस्तुको हकमा पचास लाख रुपैयाँ र वस्तु तथा सेवा मिश्रित कारोबारको र सेवाको हकमा 💣<u>तीस लाख रुपैयाँ</u> करयोग्य कारोबार नपुगेको करदाता भएमा,

(छ) भूलवश दर्ता भएकोमा।

(२) उपदफा (१) को खण्ड (च) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि दफा ९ बमोजिम स्वेच्छिक रूपमा दर्ता भएका करदाताले आफ्नो दर्ता कायमै राख्न चाहेमा विगत बाह्र महिनाको अन्तिम विवरण साथ तोकिएको ढाँचामा दरखास्त दिएमा त्यस्ता करदाताको दर्ता कायमै रहनेछ।

(३) दर्ता खारेजीको लागि कर विवरण पेश भएको पन्ध्र दिनभित्र करदाताले कर परीक्षणको लागि कागजात पेश गर्नु पर्नेछ र कर अधिकृतले त्यस्ता करदाताको कर परीक्षण गरी तीन महिनाभित्र दर्ता खारेज गरी वा दर्ता खारेज नहुने भए त्यसको जानकारी करदातालाई दिनु पर्नेछ। उक्त अवधिभित्र कर अधिकृतले दर्ता खारेज नगरेमा वा दर्ता खारेज हुने भनी निर्णय नगरेमा त्यस्तो अवधि पछिको कर विवरण करदाताले पेश गर्नुपर्ने छैन।

(४) पहिले कर कट्टी सुविधा लिई सकेका वस्तुमध्ये दर्ता खारेज हुँदाका बखत बाँकी रहेको पूँजीगत सामान समेतको मौज्दातलाई बजार मूल्यमा आपूर्ति गरेको मानी कर निर्धारण गरी असुल गरिनेछ।

<u>स्पष्टीकरण:</u>यस उपदफाको प्रयोजनको लागि "पूँजीगत सामान" भन्नाले कुनै सम्पत्ति वा सम्पत्तिको कुनै भाग र कर लाग्ने कारोबारमा प्रयोग हुने सम्पत्ति सम्झनु पर्छ।

Ω आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।

💣 आर्थिक ऐन, २०८१ द्वारा संशोधित।

(५) कर लाग्ने वस्तु वा सेवाको कारोबार हुँदा कुनै कुरा गरेको वा नगरेको कारणले यस ऐन बमोजिम गर्नुपर्ने कार्य तथा दायित्व बाँकी भएमा त्यस्तो करदाताको दर्ता खारेज हुँदैमा त्यस्तो दायित्वबाट त्यस्तो करदाताले उन्मुक्ति पाउने छैन।

(६) दर्ता खारेजी सम्बन्धी अन्य प्रक्रिया तोकिए बमोजिम हुनेछ।

१२. **<u>कर लाग्ने मूल्यः</u>** (१) यस ऐनमा अन्यथा व्यवस्था भएकोमा बाहेक नगद मात्र प्रतिफल भएको अवस्थामा आपूर्तिकर्ताले प्रापकसँग लिएको मूल्य मात्र कर लाग्ने मूल्य हुनेछ।

(२) कर लाग्ने मूल्यमा देहायका रकमहरु υ<u>समेत</u> समावेश हुनेछन्ः–

(क) कारोबारको सिलसिलामा आपूर्तिकर्ताले व्यहोरेको ढुवानी र वितरण सम्बन्धी खर्चहरु र नाफाको रकम,

Ω(ख) यस ऐन बमोजिमको कर बाहेक अन्तःशुल्क, स्वामित्व शुल्क र अन्य कर रकम।

<u>स्पष्टीकरणः–</u>यस खण्डको प्रयोजनको लागि "अन्य कर रकम" भन्नाले साल–वसाली आर्थिक ऐनले तोके बमोजिम लाग्ने महसुल, दस्तुर वा अन्य शुल्क सम्झनु पर्छ।

(३) वस्तु वा सेवा आपूर्ति गर्दा मूल्यमा दिईएको डिस्काउण्ट, कमिसन वा यस्तै अन्य व्यापारिक छुटको रकमलाई कर लाग्ने मूल्यमा समावेश गरिने छैन।

(४) वस्तु विनिमय अन्तर्गत आदान प्रदान गरिएका वस्तु वा सेवाको कर लाग्ने मूल्य त्यसरी आदान प्रदान गरिएका वस्तु वा सेवाको बजार मूल्य बराबर हुनेछ।

(५) यस ऐनमा अन्यथा व्यवस्था भएकोमा बाहेक आयात गरेको वस्तुको कर लाग्ने मूल्य कायम गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर बाहेक ढुवानी, बीमा, एजेण्ट र अन्य व्यक्तिहरुको कमिसन आदि समेतको पैठारी मूल्य, पैठारी महसुल, समीकारक महसुल र पैठारीमा लाग्ने अन्य कुनै कर भए सो समेत जोडी कर लाग्ने मूल्य कायम गरिनेछ।

(६) कुनै वस्तु वा सेवाको मूल्य प्रचलित बजार मूल्यभन्दा ज्यादै कम देखिएमा त्यस्तो वस्तु वा सेवाको कर लाग्ने मूल्य बजार मूल्य बराबर हुनेछ।

(७) आंशिक प्रतिफल लिई आपूर्ति गरेको वस्तु वा सेवाको कर लाग्ने मूल्य बजार मूल्य बराबर हुनेछ।

υ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

Ω आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।

(८) कुनै वस्तु वा सेवा बापत राखिएको धरौटी रकम आपूर्तिकर्ताले त्यस्तो वस्तु वा सेवाको प्रतिफलको रुपमा तोकिए बमोजिम मिलान नगरेसम्म कर लाग्ने मूल्य मानिने छैन।

υ१२क. **<u>काठको कारोबारमा कर लाग्नेः</u>** (१) राष्ट्रिय वनको काठ लिलामी, छोडपूर्जी वा चिरान आदेश पाएको समयमध्ये जुन पहिले हुन्छ उक्त समयमा त्यस्तो काठको रोयल्टी रकम वा लिलाम रकममा जुन बढी हुन्छ त्यस्तो रकममा कर लगाई असुल उपर गरिनेछ।

(२) निजी आवादी, निजी वन वा सामुदायिक वनको काठ व्यापारिक प्रयोजनको लागि बिक्री गरेमा रोयल्टी नलाग्ने भए पनि उपदफा (१) मा व्यवस्था भए बमोजिम राष्ट्रिय वनको काठ सरह नै कर लाग्नेछ।

१३. **<u>बजार मूल्यः</u>** ✱(१) कुनै दिनमा आपूर्ति गरिएको वस्तु वा सेवाको बजार मूल्यको निर्धारण असम्बन्धित व्यक्तिहरुका बीच स्वतन्त्र रुपले आपूर्ति भएको त्यस्तै किसिमको वस्तु वा सेवा बापत प्राप्त हुने प्रतिफललाई ध्यानमा राखी निर्धारण गरिनेछ।

(२) यस दफाको प्रयोजनको लागि बजार मूल्य निर्धारण गर्ने प्रक्रिया तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(३) उपदफा (१) र (२) बमोजिम कुनै वस्तु वा सेवाको बजार मूल्य निर्धारण गर्न नसकिएको अवस्थामा महानिर्देशकले तोकेको प्रक्रिया अनुसार त्यस्तो वस्तु तथा सेवाको बजार मूल्य निर्धारण गरिनेछ।

१४. **<u>बीजक दिनु पर्नेः</u>** (१) प्रत्येक दर्ता भएको व्यक्तिले तोकिए बमोजिमको अवस्थामा बाहेक कुनै वस्तु वा सेवा आपूर्ति गर्दा प्रापकलाई बीजक दिनु पर्नेछ।

(२) बीजकको ढाँचा तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(३) बीजक लिनु प्रापकको कर्तव्य हुनेछ।

υ(४) दश हजार रुपैयाँभन्दा बढीको कर लाग्ने वस्तु विभागले तोकेको क्षेत्रबाहिर ढुवानी गर्नेले कर बीजक साथमा राख्नु पर्नेछ।

υ(५) विभागले सूचना प्रकाशन गरी वा लिखित आदेश दिई तोकेको कुनै व्यक्तिले कुनै तोकेको वस्तुको सोही सूचना वा आदेशमा तोकेको समयावधिका लागि त्यस्तो वस्तुको खुद्रा बिक्री मूल्य सार्वजनिक गर्नुपर्ने गरी तोक्न सक्नेछ। यस्तो सूचना वा आदेश प्राप्त भएपछि खुद्रा बिक्री मूल्य सार्वजनिक नगरी कुनै वस्तुको बिक्री वा हस्तान्तरण गर्न पाउने छैन।

υ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

✱ पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित।

υ(६) ♦उपदफा (५) बमोजिमतोकिएको व्यक्तिले त्यस्तो वस्तु दर्ता नभएको व्यक्तिलाई बिक्री गर्दा सार्वजनिक भएको मूल्यमा तोकिएको ढाँचामा बीजक दिई उपभोक्ता तहको कर समेत असुल उपर गराउने व्यवस्था गरिनेछ।

तर उपदफा (७) बमोजिम नतोकिएको कुनै व्यक्तिले पनि स्वेच्छाले यस उपदफा बमोजिमको बीजक दिन सक्नेछ।

β**१४क. विद्युतीय बीजक** : (१) विभागले मापदण्ड र प्रक्रिया तोकी कुनै व्यक्तिले विद्युतीय माध्यमबाट बीजक जारी गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विभागले सूचना प्रकाशन गरी त्यस्तो सूचनामा तोकिएको करदातालाई अनिवार्य रूपमा विद्युतीय माध्यमबाट बीजक जारी गरी विभागको केन्द्रीय बीजक अनुगमन प्रणाली (सि.बि.एम.एस.) मा आबद्ध गर्न वा विभागले उपलब्ध गराएको बिलिङ प्रणाली प्रयोग गरी विद्युतीय बीजक जारी गर्न आदेश दिन सक्नेछ।

(३) विद्युतीय माध्यमबाट बीजक जारी गर्ने सफ्टवेयर वा उपकरणको सुरक्षण तथा विश्वसनीयता सम्बन्धमा विभागले कार्यविधि बनाई लागू गर्नेछ।

१५. **दर्ता नभएको व्यक्तिले कर उठाउन नहुने:** (१) दर्ता नभएको व्यक्तिले कर असुल गरेको देखिने कुनै बीजक वा कागजात जारी गर्न र कर उठाउन हुँदैन।

(२) दर्ता नभएको कुनै व्यक्तिले कर उठाएमा त्यसरी उठाएको कर निर्धारण गरी निजबाट असुल उपर गरिनेछ।

υ(३) उपदफा (१) वा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय तह वा नेपालस्थित अन्तर्राष्ट्रिय संघ, संस्था वा नियोग वा मूल्य अभिवृद्धि कर नलाग्ने वस्तुको कारोबार गर्ने सार्वजनिक संस्थानले मूल्य अभिवृद्धि कर लाग्ने वस्तु वा सेवा बिक्री गर्दा कर असुल उपर गर्नु पर्नेछ।

१६. **कारोबारको लेखा राख्नु पर्ने:** (१) करदाताले दफा १८ बमोजिमको कर अवधिको आफ्नो कारोबारको लेखा अद्यावधिक राख्नु पर्नेछ र त्यस्तो लेखा निरीक्षण गर्न कर अधिकृतले माग गरेमा जहाँसुकै रहेको निजको त्यस्तो लेखा कर अधिकृतलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

υ(१क) विभागले करदाताको कम्प्यूटर तथ्याङ्क आधार (डाटावेश) मा निरन्तर पहुँच प्राप्त गर्न सक्नेछ।

♦ आर्थिक ऐन, २०७६ द्वारा संशोधित।

β आर्थिक ऐन, २०८३ द्वारा संशोधित।

υ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

नेपाल कानून आयोग

(२) करदाताले राखेको लेखामा देहायका कुराहरु समेत समावेश हुनु पर्नेछः–

(क) कारोबार भएको मिति,

(ख) प्रत्येक कारोबारको मूल्य,

(ग) कारोबारको अर्को पक्ष दर्ता भएको रहेछ भने निजको दर्ता नम्बर, र

(घ) कारोबारसँग सम्बद्ध तोकिए बमोजिमका अन्य कुराहरु।

➔(३) दर्ता भएको व्यक्तिले सम्बन्धित कर अधिकृतद्वारा प्रमाणित भएको खरिद तथा बिक्री खाता लेखा राख्ने प्रयोजनको निमित्त प्रयोग गर्नु पर्नेछ।

⦸(३क) ....

(४) करदाताले कारोबारको लेखा तोकिएको अवधिसम्म सुरक्षित राख्नु पर्नेछ।

🕮(५) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियमले तोकेको प्रक्रिया पूरा गरी करदाताले राखेको लेखालाई अन्यथा प्रमाणित नभएसम्म मान्यता दिईनेछ।

Ω१६क. **कम्प्यूटर प्रशोधित अभिलेख प्रमाणको रूपमा ग्राह्य हुनेः** (१) प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अन्यथा प्रमाणित भएमा बाहेककर प्रयोजनको निमित्त विभाग वा अन्तर्गतका कार्यालयमा रहेका कम्प्यूटरबाट प्रशोधित करदाता सम्बन्धी अभिलेख प्रमाणको रुपमा ग्राह्य हुनेछ।

(२) विभागले सूचना प्रकाशन गरी विद्युतीय माध्यमबाट बीजक जारी गर्ने, लेखा राख्ने, कर विवरण पेश गर्ने तथा भुक्तानी गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ।

Ω१६ख. **नोक्सान भएको वस्तुमा तिरेको कर कट्टी गर्नेः** आगजनी, चोरी, दुर्घटना, [β]टुटफुट, प्राकृतिक विपद् वा ध्वंसात्मक गतिविधिको कारणले हानि नोक्सानी ⁈वा उपयोग गर्ने म्याद सकिएको भएको वस्तुमा तिरेको मूल्य अभिवृद्धि कर तोकिए बमोजिम कट्टी गर्न सकिनेछ।

१७. **कर कट्टीः** (१) दर्ता भएको व्यक्तिले आफ्नो कर लाग्ने कारोबारसँग सम्बन्धित वस्तु वा सेवा आयात वा प्राप्त गर्दा तिरेको वा तिर्नुपर्ने करको रकम आफूले उठाएको करको रकमबाट कट्टी गर्न सक्नेछ।

➔ आर्थिक ऐन, २०७८ द्वारा संशोधित।

⦸ आर्थिक ऐन, २०७८ द्वारा झिकिएको।

🕮 पहिलो संशोधनद्वारा थप।

Ω पहिलो संशोधनद्वारा थप भई आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।

β आर्थिक ऐन, २०८३ द्वारा संशोधित।

⁈ आर्थिक ऐन, २०७८ द्वारा थप।

Ω(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि व्यावसायिक वा व्यक्तिगत प्रयोजनको लागि प्रयोग हुन सक्ने तोकिएका वस्तुहरूका हकमा कर कट्टी गर्न नपाउने वा आंशिक रूपमा मात्र कर कट्टी गर्न पाउने व्यवस्था गर्न सकिनेछ।

(३) कुनै महिनामा कारोबार भएको वस्तु वा सेवाको पूर्ण अंश कर लाग्ने कारोबारमा प्रयोग नभएमा उक्त वस्तु वा सेवामा पहिले तिरेको कर कट्टी सो वस्तु वा सेवाको कर लाग्ने कारोबारमा प्रयोग भएको अंशमा मात्र तोकिए बमोजिम प्रदान गरिनेछ।

(४) यस दफा बमोजिम कर कट्टी सुविधा प्रदान गरिने वस्तु वा सेवाको तोकिए बमोजिमको उपयोगिताको अवधि समाप्त हुनुभन्दा अगावै कर लाग्ने कारोबारमा प्रयोग हुन छाडेमा तोकिए बमोजिम सो वस्तु वा सेवा तत्काल बजार मूल्यमा बिक्री भएको मानी कर असुल उपर गरिनेछ।

(५) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि प्रयोग भैसकेका वस्तुहरुको कारोबार गर्ने दर्ता भएको व्यक्तिले पाउने कर कट्टी सुविधा तोकिए बमोजिम हुनेछ।

Ω(५क) उपदफा (२) को अधीनमा रही वित्तीय पट्टा अन्तर्गत ऋण सम्झौता गरी पैठारी वा खरिद गरिएका पूँजीगत वस्तुहरूमा तिरेको कर सम्बन्धित करदाताले कट्टी गर्न पाउनेछ।

ʋ(५ख) दफा ८ को उपदफा (२) 🔔र (२क), दफा १२क. र दफा १५ को उपदफा (३) बमोजिम तिरेको कर सम्बन्धित करदातालाई कट्टी गर्न दिइनेछ।

(६) यस ऐन बमोजिमको कर कट्टी सुविधा तोकिए बमोजिमका कागजातहरुद्वारा दाबी प्रमाणित भएपछि मात्र दिइनेछ।

(७) दर्ता हुँदाका बखत मौज्दातमा रहेको कर लाग्ने कारोबारमा प्रयोग हुने वस्तुमा तिरेको वा तिर्नुपर्ने कर कट्टी गर्ने व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ।

(८) ♓............

१८. **कर विवरण पेश गर्नु पर्नेः** (१) करदाताले प्रत्येक महिना आफूले बुझाउनुपर्ने कर रकम स्वयं निर्धारण गरी सो महिना समाप्त भएको पच्चीस दिनभित्र कर अधिकृत समक्ष ʋवा हुलाकबाट रजिष्ट्री गरी वा विद्युतीय माध्यमबाट तोकिए बमोजिम कर विवरण पेश गर्नु

Ω पहिलो संशोधनद्वारा थप भई आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।

ʋ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

🔔 आर्थिक ऐन, २०८० द्वारा थप।

♓ आर्थिक ऐन, २०८२ द्वारा झिकिएको।

पर्नेछ। यस्तो विवरण सो महिनामा कर लाग्ने कारोबार गरेको वा नगरेको जेसुकै भए तापनि पेश गर्नु पर्नेछ।

β(१क) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि आन्तरिक राजस्व कार्यालय नभएका जिल्लाका करदाताले आफूले कर विवरण बुझाउनु पर्ने महिनाको पन्ध्र गतेभित्र सम्बन्धित स्थानीय तह वा जिल्लाको कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयमा बुझाउनु पर्ने कर रकम र कर विवरण पेश गर्न सक्नेछ। यसरी प्राप्त हुन आएको कर विवरण तथा कर भुक्तानीको विवरण सम्बन्धित स्थानीय तह वा कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयले सात दिनभित्र सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ।

υ(१ख)✍<u>दफा १०ख१., उपदफा (१) र उपदफा (१क) बमोजिम</u> विवरण पेश गर्ने र पठाउने कार्यविधि विभागले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि तोकिए बमोजिमका करदाताले एक महिना भन्दा कम वा बढी अवधिको कर विवरण पेश गर्न सक्नेछ।

☠(३) यस दफा बमोजिम कर विवरण बुझाउनु पर्ने करदाताले कर विवरण बुझाउनु पर्ने मिति समाप्त भएको चार महिनासम्म नबुझाएमा कर अधिकृतले त्यस्तो करदाताको आयात वा निर्यात रोक्का गर्न सक्नेछ।

¥(४) करदाताबाट म्यादभित्र पेश भएको कर विवरण अन्यथा भई संशोधन गर्न चाहेमा विवरण पेश गरेको मितिले सात दिनभित्र विभागले तोकेको प्रक्रिया बमोजिम कर विवरण संशोधन गर्न सक्नेछ।

१९. **<u>करको भुक्तानीः</u>** (१) करदाताले ✱<u>प्रत्येक कर अवधिको कर सो अवधि</u> समाप्त भएको मितिले पच्चीस दिनभित्र बुझाउनु पर्नेछ।

υ(२) करदाताले उपदफा (१) मा उल्लिखित म्यादभित्र बुझाउनुपर्ने कर नबुझाएमा बाँकी रहेको कर रकममा वार्षिक दश प्रतिशतका दरले थप दस्तुर लाग्नेछ।

(३) ◊................

β आर्थिक ऐन, २०८३ द्वारा संशोधित।

✍ आर्थिक ऐन, २०७९ द्वारा संशोधित।

☠ आर्थिक ऐन, २०८१ द्वारा थप।

¥ आर्थिक ऐन, २०८३ द्वारा थप।

✱ पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित।

υ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

◊ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा झिकिएको।

(४) करदाताले आफ्नो काबू बाहिरको परिस्थितिले गर्दा म्यादभित्र करको रकम बुझाउन नसकेको कारण देखाई Ωउपदफा (२) बमोजिम लाग्ने थप 💻दस्तुर मिनाहा पाउन निवेदन गरेमा र कारण मनासिब देखेमा महानिर्देशकले त्यस्तो दस्तुर मिनाहा दिन सक्नेछ।

(५) Ωउपदफा (२) बमोजिमको थप 💻दस्तुर र दफा २६ बमोजिमको ब्याज हिसाब गर्दा बुझाउनुपर्ने कर रकमको दायित्व जुन महिनाको कारोबारबाट सिर्जना भएको हो सोही Ωकर अवधिको कर बुझाउनुपर्ने म्याद गुज्रेको मितिदेखि नै गणना गरिनेछ।

📖(६) दफा २० बमोजिम करदाताको कर निर्धारण गर्दा सो कर अवधिमा निजसँग असुल गर्नुपर्ने कर भन्दा निजले फिर्ता पाउन सक्ने कर बढी भएको पाईएमा निजको सो कर अवधिमा कर निर्धारण गर्दा थप दस्तुर र ब्याज असुल गरिने छैन।

Ω(७) उपदफा (१) मा उल्लिखित म्यादभित्र करको भुक्तानी विद्युतीय माध्यम वा बैंकले प्रत्याभूति दिएको चेक (गुड फर पेमेन्ट चेक) बाट समेत गर्न सकिनेछ। यसरी विद्युतीय माध्यमबाट भुक्तानी भएकोमा भुक्तानी आदेश भएको मितिमा र बैंकले प्रत्याभूति दिएको चेक (गुड फर पेमेन्ट चेक) मार्फत भुक्तानी भएकोमा कार्यालयले बुझेको मितिमा भुक्तानी भएको मानिनेछ।

➢(७क) उपदफा (७) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि दश लाख रुपैयाँभन्दा बढीको कर भुक्तानी गर्दा चेक, ड्राफ्ट वा विद्युतीय माध्यमबाट भुक्तानी गर्नु पर्नेछ।

⌛(७ख) यस दफामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि 🔔दफा १०ख१. बमोजिम दर्ता भएको व्यक्तिको कर भुक्तानी प्रक्रिया विभागले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

📖(८) ब्याज, थप दस्तुर र जरिबाना माथि ब्याज असुल गरिने छैन।

२०. **कर अधिकृतले कर निर्धारण गर्न सक्नेः** (१) देहायका कुनै अवस्थामा कर अधिकृतले कर निर्धारण गर्न सक्नेछः–

(क) म्यादभित्र कर विवरण पेश नगरेमा,

(ख) अधुरो वा त्रुटिपूर्ण कर विवरण पेश गरेमा,

(ग) झुट्टा कर विवरण पेश गरेमा,

Ω आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।
💻 आर्थिक ऐन, २०८० द्वारा संशोधित।
📖 पहिलो संशोधनद्वारा थप।
➢ आर्थिक ऐन, २०७६ द्वारा थप।
⌛ आर्थिक ऐन, २०७९ द्वारा थप।
🔔 आर्थिक ऐन, २०८० द्वारा थप।

(घ) करको रकम कम देखाएको वा ठीक नभएको भन्ने कर अधिकृतलाई विश्वास गर्नुपर्ने कारण भएमा,

📖(ङ) आपूर्ति मूल्यमा न्यून बीजकीकरण गरेको भन्ने कर अधिकृतलाई विश्वास गर्नुपर्ने कारण भएमा,

υ(च) न्यून बीजकीकरण गरी समूह कम्पनीमा आपूर्ति भएमा,

υ(छ) दर्ता हुनुपर्ने दायित्व भएको व्यक्तिले दर्ता नगरी कारोबार गरेमा,

υ(ज) बीजक जारी नगरी बिक्री गरेमा,

υ(झ) दर्ता नभएको व्यक्तिले कर उठाएमा,

υ(ञ) दफा ८ को 💣उपदफा (२), (२क) वा (३) बमोजिम कर दाखिला नगरेमा,

υ(ट) दफा १७ को उपदफा (४) को अवस्था विद्यमान भएमा।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कर निर्धारण गर्दा देहायका कुनै वा सबै आधारमा करको निर्धारण गर्न सकिनेछः–

(क) कारोबारको सबुत,

(ख) कारोबारको सम्बन्धमा सम्बन्धित कर अधिकृतले पेश गरेको कर परीक्षण प्रतिवेदन,

(ग) समान प्रकृतिको कारोबारमा संलग्न अन्य व्यक्तिले बुझाएको कर।

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि उपरोक्त बमोजिम करको निर्धारण गर्दा प्रमाणको भार पुर्‍याउने अभिभारा सम्बन्धित कर अधिकृतको हुनेछ।

Ω(४) उपदफा (१) बमोजिम कर निर्धारण गर्दा कर विवरण पेश गरेको मितिले चार वर्षभित्र कर निर्धारण गरिसक्नु पर्नेछ। उक्त अवधिभित्र कर निर्धारण हुन नसकेमा पेश भएको विवरण नै स्वतः मान्य भएको मानिनेछ।

υ(४क) उपदफा (४) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै व्यक्तिले झुट्टा लेखा वा बीजक वा अन्य कागजात तयार गरी वा जालसाजी गरी कर छलेको रहेछ भने जुनसुकै बखत विभागले पुनः कर निर्धारण गर्न आदेश दिन सक्नेछ।

📖 पहिलो संशोधनद्वारा थप।

υ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

💣 आर्थिक ऐन, २०८१ द्वारा संशोधित।

Ω आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।

υ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

⁇(४ख) उपदफा (४) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि राजस्व न्यायाधिकरण वा अन्य अधिकार प्राप्त अदालतबाट कर निर्धारण संशोधन गरिएको वा निर्धारित कर घटाइएको अवस्थामा सो हदसम्म कर अधिकृतले त्यस्तो कर निर्धारणमा संशोधन गर्न सक्ने छैन।

तर त्यस्तो निकायले पुनः छानबिन गर्ने आदेश दिएमा कर निर्धारण गर्न बाधा पुगेको मानिने छैन।

(५) यस दफा बमोजिम कर निर्धारण गर्दा कर अधिकृतले सम्बन्धित व्यक्तिलाई आफ्नो सफाई पेश गर्न ✱पन्ध्र दिनको म्याद दिनु पर्नेछ।

२१. **करको असुलीः** (१) यस ऐन बमोजिमको म्यादभित्र बुझाउनुपर्ने कर कुनै करदाताले नबुझाएमा ◊............... सम्बन्धित कर अधिकृतले देहायका कुनै वा सबै तरिका अपनाई कर असुल गर्न सक्नेछः–

(क) करदातालाई फिर्ता गर्नुपर्ने रकम भए त्यसमा कट्टा गरेर।

(ख) करदाताको चल तथा अचल सम्पत्ति कब्जा गरेर।

Ω(ग) करदाताको सम्पूर्ण वा केही सम्पत्ति एकै पटक वा पटक पटक गरी सिलबन्दी बोलपत्र वा सार्वजनिक बढाबढद्वारा लिलाम बिक्री गरेर।

(घ) बैंक तथा अन्य वित्तीय संस्थामा रहेको करदाताको रकमबाट कट्टा गर्न लगाएर।

(ङ) नेपाल सरकार वा नेपाल सरकारको स्वामित्वमा भएको कुनै सङ्गठित संस्था ☛, प्रदेश सरकार वा ◎स्थानीय तहहरुबाट करदाताले पाउने रकमबाट कट्टा गर्न लगाएर।

Ω(च) कुनै तेस्रो व्यक्तिले करदातालाई तिर्नुपर्ने रकम दावी गरेर।

(छ) करदाताको आयात निर्यात र अन्य कारोबार रोक्का गरेर।

ʋ(ज) नेपाल बाहिर जान रोक लगाएर।

⁇(झ) म्यादभित्र बुझाउनु पर्ने कर नबुझाउने करदाताको नाम प्रकाशन वा प्रसारण वा विभागको वेबसाइटमा सार्वजनिक गरेर।

⁇ आर्थिक ऐन, २०७८ द्वारा थप

✱ पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित।

◊ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा झिकिएको।

☛ आर्थिक ऐन, २०८२ द्वारा थप।

◎ केही नेपाल ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०७२ द्वारा संशोधित।

ʋ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

Ω(२) उपदफा (१) बमोजिम कर अधिकृतले गरेको कारबाहीको जानकारी चौबिस घण्टाभित्र महानिर्देशकलाई दिनु पर्नेछ।

📖(३) कर असुली वा फिर्ता गर्दा एक रुपैयाँभन्दा घटी भएको रकमलाई हिसाबमा गणना गरिने छैन।

Ω२२. **विशेष अवस्थामा कर निर्धारणः** यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै करदाताले नेपाल छोडी जाने वा आफ्नो सम्पति अरु कसैलाई हस्तान्तरण गर्ने, हटाउने वा लुकाउने सम्भावना भई कर असुली हुन नसक्ने अवस्था छ भन्ने विश्वास गर्ने आधार भएमा कर अधिकृतले महानिर्देशकको स्वीकृति लिई त्यस्तो करदातासँग लाग्ने वा लागेको कर तुरुन्त निर्धारण गरी कर असुल गर्न वा धरौटी माग गर्न सक्नेछ।

υ२२क. **कर छल्ने योजना विरुद्धको व्यवस्थाः** यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि करको फाइदा लिने बदनियतले देहायको कुनै कार्य गरेमा कर छल्ने योजना गरेको मानी महानिर्देशकले त्यस्तो करदाताको कर निर्धारण गरी कर असुल उपर गर्न कर अधिकृतलाई आदेश दिन सक्नेछः–

(क) यस ऐनमा भएको व्यवस्थाको दुरुपयोग गरी कर छल्ने बद्नियतले कुनै योजना तथा कार्य गरी करको दायित्व कम गरेमा,

(ख) कुनै व्यक्ति वा निकायले करको दायित्व कम गर्ने बद्नियतले कुनै कार्य गरेमा वा सो गर्ने उद्देश्यले सम्झौता गरेमा।

२३. **जाँच तथा परीक्षण सम्बन्धी अधिकारः** (१) यस ऐन बमोजिम दर्ता गर्नुपर्ने करदाताले दर्ता नगरी कर लाग्ने कारोबार गरेको छ भन्ने कुरामा विश्वास गर्नुपर्ने मनासिब आधार भएमा कर अधिकृतले जाँचबुझ गर्न सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम जाँचबुझ गर्ने, दर्ता भएको व्यक्तिले दफा १८ बमोजिम पेश गरेको कर विवरण जाँच गर्ने र दफा २० बमोजिम कर निर्धारण गर्ने प्रयोजनका लागि कर अधिकृतलाई देहाय बमोजिमको अधिकार हुनेछः–

(क) कर दायित्वसँग सम्बन्धित वस्तुहरु, स्थान, कागजात, लेखा तथा अभिलेख जाँच गर्ने,

(ख) करदाताको कारोबार स्थल वा यस ऐन अन्तर्गत कसूर मानिने कार्यसित सम्बन्धित प्रमाणहरु हुन सक्ने सम्भावना भएका अन्य स्थलहरुमा खानतलासी लिने,

---

Ω आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।

📖 पहिलो संशोधनद्वारा थप।

υ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

(ग) आफ्नो कर्तव्यपालनको सिलसिलामा कुनै अभिलेख, किताब, खाता, कागजातहरु तयार गर्ने वा तिनीहरुमा विवरण भर्ने व्यक्तिसँग जानकारी माग गर्ने,

(घ) करदाताको कारोबारस्थल वा सोसँग सम्बन्धित अन्य स्थलमा रहेको कुनै कागजात, किताब तथा अभिलेखलाई हटाउने वा कब्जा गर्ने वा अन्यत्र लैजाने,

(ङ) करदाताको कारोबार सञ्चालन गर्ने स्थान वा कर कार्यालय वा अन्य कुनै उपयुक्त स्थानमा करको लेखापरीक्षण गर्ने।

(३) कर अधिकृतले बैंक तथा वित्तीय संस्था लगायत कुनै व्यक्तिसँग कुनै करदाताको कारोबारको सम्बन्धमा कुनै कुराको जानकारी माग गरेमा त्यस्तो सूचना कर अधिकृतलाई दिनु त्यस्तो व्यक्तिको कर्तव्य हुनेछ।

📖२३क. **स्थानीय प्रशासन तथा प्रहरीले सहयोग गर्नु पर्ने:** यो ऐन कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा कर अधिकृतले स्थानीय प्रशासन तथा प्रहरीको सहयोग मागेमा त्यस्तो सहयोग गर्नु स्थानीय प्रशासन तथा प्रहरीको कर्तव्य हुनेछ।

📖२३ख. **कर सम्बन्धी व्यवस्था यसै ऐन बमोजिम हुने:** प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सालबसाली लागू हुने आर्थिक ऐनले यस ऐनमा संशोधन गरी कर लगाउने, निर्धारण गर्ने, बढाउने, घटाउने, छुट दिने वा मिनाहा दिने सम्बन्धी व्यवस्था गरेकोमा बाहेक अन्य कुनै पनि ऐनले यस ऐन बमोजिमका करका व्यवस्थाहरुमा कुनै पनि संशोधन, परिवर्तन वा कर सम्बन्धी अन्य व्यवस्थाहरु गर्न सक्ने छैन।

ʋ२३ग. **न्यून बीजकीकरणका वस्तु खरिद गर्ने:** (१) कुनै व्यक्तिले प्रचलित बजार मूल्यभन्दा बिक्री मूल्य कम देखाई न्यून बीजकीकरण गरी कुनै वस्तु बिक्री गरेमा प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि त्यसरी न्यून बीजकीकरण गरी बिक्री गरेको त्यस्तै प्रकृतिको मौज्दातमा बाँकी रहेको वस्तु कर अधिकृतले रोक्का राखी न्यून बीजकीकरण गरी बिक्री गरेको मूल्यमा कर अधिकृतले खरिद गर्न वा गराउन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कर अधिकृतले वस्तु खरिद गर्दा वा गराउँदा त्यस्तो व्यक्तिले वस्तु बिक्री गर्न मञ्जुर नगरेमा कर अधिकृतले त्यस्तो वस्तु आफ्नो कब्जामा लिई न्यून बीजकीकरण गरी बिक्री गरेको मूल्यको आधारमा गणना गरी त्यस्तो व्यक्तिले भुक्तानी लिन आएको बखत भुक्तानी दिनु पर्नेछ।

(३) उपदफा (१) वा (२) बमोजिम खरिद गरेको वा खरिद गर्न लगाएको वस्तु महानिर्देशकले तोकेको मूल्य तथा प्रक्रिया अनुसार बिक्री गर्न वा गराउन सकिनेछ।

📖 पहिलो संशोधनद्वारा थप।

ʋ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

υ२३घ. **<u>थुनामा राख्न वा कब्जा गर्न वा धरौटी माग गर्न सक्ने:</u>** (१) कुनै व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संस्थाले कर छली कारोबार गरेको र तुरुन्त कुनै कारबाही नगरेमा अभियुक्त भागी जाने वा कसुरको सबुत प्रमाण गायब हुने सम्भावना देखेमा महानिर्देशकको स्वीकृति लिई कर अधिकृतले देहायका काम गर्न वा गराउन सक्नेछः–

(क) कारोबार स्थलमा सिलबन्दी गर्न,

(ख) विद्युतीय उपकरण तथा सोको अभिलेख कब्जा गर्न,

(ग) कसुर गरेको भन्ने कुराको विश्वास लागेको व्यक्तिबाट छलिएको कर बराबरको रकम पर्चा खडा गरी नगद धरौटी वा जेथा जमानी माग गर्न,

(घ) करदाताको नाममा रहेको बैङ्क खाता तीन महिनासम्मको लागि रोक्का राख्न,

तर कर निर्धारण प्रक्रिया पूरा नभएको अवस्थामा महानिर्देशकको स्वीकृतिमा थप तीन महिनाको लागि बैङ्क खाता रोक्का राख्न सकिनेछ।

(ङ) खण्ड (ग) बमोजिम नगद धरौटी नराखेमा वा जेथा जमानी नदिएमा एक पटकमा पन्ध्र दिनमा नबढ्ने गरी बढीमा पैंतालीस दिन थुनामा राख्न।

(२) यस ऐन बमोजिम कसुरको अनुसन्धान तथा तहकिकातको सम्बन्धमा कर अधिकृतलाई कानून बमोजिम प्रहरीलाई भए सरहको अधिकार हुनेछ।

२४. **<u>कट्टी गर्न पाउने रकम बढी भएमा:</u>** (१) दर्ता भएको व्यक्तिले कुनै महिनामा दफा १७ बमोजिम कट्टी गर्न पाउने करको रकम सो महिनामा उठाएको करको रकम भन्दा बढी भएमा त्यस्तो बढी रकम यस ऐन बमोजिम सो महिनासम्म बुझाउनुपर्ने कुनै रकम भए त्यसमा मिलान गर्न सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम मिलान गरी बाँकी रहेको रकम दर्ता भएको व्यक्तिले अर्को महिनामा बुझाउनुपर्ने करको रकममा मिलान गर्न सक्नेछ।

(३) यस दफा बमोजिम ♦<u>लगातार ४ महिनासम्म</u>मिलान गरेर बाँकी रहेको रकम दर्ता भएको व्यक्तिले एकमुष्ट फिर्ता पाउन तोकिए बमोजिम कर अधिकृत समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ।

Ω(४) उपदफा (२) वा (३) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि महिनाभरिको कुल बिक्रीमध्ये चालीस प्रतिशतभन्दा बढी निर्यात गरी बिक्री गर्ने दर्ता भएको व्यक्तिले दफा १७ बमोजिम कर कट्टी गर्न पाउने रकम यस अघि यस दफामा तोकिएको कार्यविधि

υ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

♦ आर्थिक ऐन, २०७६ द्वारा संशोधित।

Ω आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।

अपनाई फिर्ता पाउन निवेदन दिएमा बुझाउनुपर्ने कुनै रकम बाँकी भए त्यसमा मिलान गरी बाँकी रहेको रकम एकमुष्ट फिर्ता पाउन निवेदन दिन सक्नेछ।

Ω(५) उपदफा (३) वा (४) बमोजिम कुनै निवेदन परेमा फिर्ता दिनुपर्ने ठहरिएको रकम कर अधिकृतले फिर्ता दिनेछ र निवेदन परेको मितिले उपदफा (३) बमोजिम भए साठी दिनभित्र र उपदफा (४) बमोजिम भए तीस दिनभित्र फिर्ता नगरिएमा त्यस्तो रकममा नेपाल सरकारले तोकिए बमोजिम ब्याज समेत दिनु पर्नेछ।

(६) दर्ता भएको व्यक्तिले उपदफा (३) र (४) बमोजिम मिलान गरेर बाँकी रहेको रकम फिर्ता पाउने दाबी गरिसके पछि त्यस्तो रकम अर्को महिनामा उठाएको करमा मिलान गर्न पाउने छैन।

२५. **कर फिर्ता हुन सक्नेः** (१) देहाय बमोजिमको करको रकम तत् सम्बन्धी कारोबार भएको मितिले तीन वर्षभित्र फिर्ता पाउन दरखास्त परेमा फिर्ता दिइनेछः–

Ω(क) नेपाल सरकार, परराष्ट्र मन्त्रालयले कूटनीतिक मान्यता प्रदान गरेको नेपालको कूटनीतिज्ञलाई विदेशी राष्ट्रले पारस्परिकताको आधारमा वा क्षेत्रीय वा अन्तर्राष्ट्रिय नियोग वा संस्थामा कार्यरत कूटनीतिक सुविधा प्राप्त व्यक्तिलाई कर छुटको सुविधा प्रदान गरेको रहेछ भने नेपालस्थित त्यस्तो राष्ट्र, क्षेत्रीय वा अन्तर्राष्ट्रिय नियोग वा संस्थाको कूटनीतिज्ञले आफूले उपभोग गरेको हदसम्म नेपालभित्र तिरेको करको रकम,

➢(क१) नेपाल सरकार, परराष्ट्र मन्त्रालयको सिफारिसमा कूटनीतिक सुविधा प्राप्त नियोगले नेपालभित्र कर लाग्ने वस्तु वा सेवा खरीद गर्दा तिरेको करको रकम,

■(क२) संयुक्त राष्ट्र संघ, यसका सदस्य संस्था एवं विशिष्टीकृत एजेन्सीले आफ्नो उद्देश्य अनुरुप कार्य सञ्चालन गर्ने सिलसिलामा नेपालभित्र कर लाग्ने वस्तु वा सेवा खरिद गर्दा तिरेको करको रकम।

(ख) नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालयले कर छुटको सुविधा प्रदान गरेको अन्तर्राष्ट्रिय संस्था वा त्यस्तो संस्थाले तिरेको करको रकम,

(ग) नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालयबाट कर छुटको सहमति प्राप्त दुई वा बहुपंक्षीय सम्झौता बमोजिम नेपाल 2.......... भित्र आयोजना सञ्चालन गर्ने सिलसिलामा तिरेको करको रकम,

Ω आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।

➢ आर्थिक ऐन, २०७६ द्वारा थप।

■ आर्थिक ऐन, २०७७ द्वारा थप।

2 गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६६ द्वारा झिकिएको।

(घ) भूलबाट असुल गरिएको करको रकम।

υ(१क) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कूटनीतिक निकाय वा कूटनीतिज्ञले कर लाग्ने वस्तु वा सेवा खरिद गर्दा तिरेको कर एक पटकमा ♦दश हजार रुपैयाँभन्दा कमको खरिदमा फिर्ता गरिने छैन।

➢(१ख) कुनै 💻उपभोक्ताले विभागले सूचना प्रकाशन गरी निर्धारण गरेको वस्तु तथा सेवा खरिद गर्दा त्यस्तो खरिदको मूल्य प्रचलित कानून बमोजिम विद्युतीय माध्यमबाट भुक्तानी गरेमा निजलाई नगद प्रोत्साहन स्वरुप भुक्तानी गरेको करको दश प्रतिशत रकम विभागले तोकेको प्रक्रिया बमोजिम βतत्काल छुट गरिनेछ।

●(१ग) दफा ३१क. को उपदफा (६) बमोजिम दाखिल गरेको रकम अदालतबाट फैसला भई फैसला कार्यान्वयनको क्रममा संशोधित कर निर्धारण भए पश्चात बढी भएको रकम करदाताले फिर्ता माग गरेमा फिर्ता गरिनेछ।

(२) उपदफा (१) को खण्ड (घ) बमोजिम करको रकम फिर्ता गर्दा करको वास्तविक भार बहन गर्ने व्यक्तिलाई मात्र फिर्ता गरिनेछ।

υ२५क. **विदेशी पर्यटकले खरिदमा तिरेको कर फिर्ता हुनेः** नेपाल भ्रमण गरी हवाईमार्गबाट फर्कने विदेशी पर्यटकले पच्चीस हजार रुपैयाँभन्दा बढीको कर लाग्ने वस्तु खरिद गरी आफूसँग लगेमा विभागले तोकेको प्रक्रिया अनुसार त्यस्तो वस्तुमा तिरेको कर फिर्ता दिइनेछ। त्यस्तो फिर्ता हुने रकमको तीन प्रतिशत रकम सेवा शुल्क बापत कट्टा गरिनेछ।

υ२५ख. **पुनः निर्यातमा भन्सार बिन्दुबाटै कर फिर्ता हुनेः** कुनै वस्तु पुनः निर्यात भएमा सम्बन्धित व्यक्तिले भन्सारमा दाखिला गरेको मूल्य अभिवृद्धि कर बापतको धरौटी रकममध्ये सो वस्तु पुनः निर्यात भएको प्रमाणको आधारमा हुने रकम सम्बन्धित भन्सार कार्यालयबाट निजलाई फिर्ता दिइनेछ।

υ२५ग. **पुनः निर्यातमा कर फिर्ता हुनेः कुनै वस्तु पुनः** निर्यात भई परिवर्त्य मुद्रामा अग्रिम रूपमा भुक्तानी प्राप्त भएमा सम्बन्धित व्यक्तिले खरिदमा तिरेको मूल्य अभिवृद्धि कर बापतको रकम निजलाई फिर्ता दिइनेछ।

υ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

♦ आर्थिक ऐन, २०७६ द्वारा संशोधित।

➢ आर्थिक ऐन, २०७६ द्वारा थप।

💻 आर्थिक ऐन, २०८० द्वारा संशोधित।

β आर्थिक ऐन, २०८३ द्वारा संशोधित।

● आर्थिक ऐन, २०८२ द्वारा थप।

■२५ग१. ÷......

■२५ग२. **औषधि उद्योगले खरिदमा तिरेको कर फिर्ता हुने:** (१) औषधि उद्योगले औषधि उत्पादनको लागि आवश्यक पर्ने कच्चा पदार्थ, सहायक कच्चा पदार्थ र प्याकिङ्ग मेटेरियल स्वदेशी उद्योगबाट खरिद गरेमा उक्त खरिदमा तिरेको कर चौमासिक रुपमा फिर्ता पाउन कर अधिकृत समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कसैको निवेदन परेमा फिर्ता दिनु पर्ने ठहरिएको रकम कर अधिकृतले निवेदन परेको मितिले साठी दिनभित्र फिर्ता दिनु पर्नेछ।

ʋ२५घ. **कर फिर्ता नहुने:** यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस ऐन बमोजिम फिर्ता लिनुपर्ने रकम कर अवधि समाप्त भएको मितिले तीन वर्षभित्र फिर्ताको लागि निवेदन नदिएमा फिर्ता हुने छैन।

Ω२६. **ब्याज:** (१) यस ऐन बमोजिम बुझाउनुपर्ने कुनै रकम म्यादभित्र दाखिला नगरेमा त्यस्तो म्याद नाघेको मितिदेखि बुझाउन बाँकी रकममा ब्याज लाग्नेछ। त्यस्तो ब्याज दफा ३१क. बमोजिम प्रशासकीय पुनरावलोकन र दफा ३२ बमोजिम पुनरावेदनको लागि निवेदन दिएको अवस्थामा पनि गणना गरिनेछ।

(२) उपदफा (१) को प्रयोजनको लागि ब्याजको दर वार्षिक पन्ध्र प्रतिशत हुनेछ।

२७. **कर सरह मानिने:** यस ऐन बमोजिम लाग्ने दस्तुर, ब्याज र जरिबाना यस ऐन बमोजिम लाग्ने कर सरह मानिनेछ।

२८. **आयात सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालयले अन्यथा तोकेकोमा बाहेक आयात हुने वस्तुमा भन्सार अधिकृतले यस ऐन बमोजिमको कर असुल गर्नेछ।

ʋ(१क) नेपालभित्र उत्पादन भएको वा तयार भएको मालवस्तु भन्सार कार्यालयबाट निर्यातको प्रक्रिया पूरा भइसकेपछि वा विदेशमा पुगिसकेपछि सम्बन्धित पार्टीले लिन अस्वीकार गरी वा अन्य कारणले पुनः पैठारी गरी ल्याई त्यस्तो मालवस्तु पैठारी भएको तीन महिनाभित्र निर्यात गर्ने भएमा यसरी फिर्ता ल्याउँदाको बखत लाग्ने मूल्य अभिवृद्धि कर धरौटीमा राखी छाड्न सकिनेछ र त्यस्तो मालवस्तु पुनः निर्यात भएपछि उक्त धरौटी फिर्ता दिइनेछ। यसरी धरौटीमा राखिएको र फिर्ता गरिएको रकमको विवरण सम्बन्धित भन्सार कार्यालयले ♎............. विभागलाई दिनु पर्नेछ।

■ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

÷ आर्थिक ऐन, २०८३ द्वारा झिकिएको।

Ω आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।

ʋ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

♎ आर्थिक ऐन, २०८० द्वारा झिकिएको।

(२) आयात हुने वस्तुको सम्बन्धमा कर असुल उपर गर्न भन्सार अधिकृतले यस ऐन र प्रचलित भन्सार ऐन बमोजिमको अधिकार प्रयोग गर्न सक्नेछ।

२९. **दण्ड सजायः** ✱(१)कुनै व्यक्तिले देहायका कुनै कसूर गरेमा कर अधिकृतले देहाय बमोजिम जरिबाना गर्न सक्नेछः–

✍(क) दफा ५ख. बमोजिम दर्ता गर्न कर अधिकृतले दिएको आदेश वा दफा १० को उपदफा (१) वा (२) उल्लङ्घन गरेमा वा दफा १०क. को उपदफा (१), दफा १०ख. को उपदफा (१) र दफा १०ख१. को उपदफा (१) बमोजिम दर्ता नभएमा प्रत्येक पटक बीस हजार रूपैयाँ,

(ख) दफा १० को ♦उपदफा (५) वा(६) उल्लङ्घन गरेमा पटकै पिच्छे एक हजार रुपैयाँ,

υ(ख१) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम बमोजिम करपाटी नराखेमा वा तोकिएको ठाउँमा करपाटी नराखेमा पटकै पिच्छे दुई हजार रुपैयाँ,

➢(ख२) दफा (१०)को उपदफा (७) उल्लङ्घन गरेमा पटकै पिच्छे दश हजार रुपैयाँ,

♦(ग) दफा १४ को उपदफा (१) उल्लङ्घन गरी बीजक नदिएमा पटकै पिच्छे दश हजार रुपैयाँ र बीजक नलिएमा पटकै पिच्छे एक हजार रुपैयाँ,

➢(ग१) दफा १४ को उपदफा (४) उल्लङ्घन गरेमा पटकै पिच्छे दश हजार रुपैयाँ,

Ω(घ) दफा १५ उल्लङ्घन गरेमा उठाएको करको शतप्रतिशत,

Ω(ङ) दफा १६ को उपदफा (१) बमोजिम कारोबारको लेखा अद्यावधिक नराखेमा दश हजार रुपैयाँर कारोबारको लेखा निरीक्षण गर्न नदिएमा पटकै पिच्छे बीस हजार रुपैयाँ,

(च) दफा १६ को उपदफा (२) उल्लङ्घन गरेमा पाँच हजार रुपैयाँसम्म,

(छ) दफा १६ को उपदफा (३) वा (४) उल्लङ्घन गरेमा दश हजार रुपैयाँ,

---

✱ पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित।

✍ आर्थिक ऐन, २०७९ द्वारा संशोधित।

♦ आर्थिक ऐन, २०७६ द्वारा संशोधित।

υ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

➢ आर्थिक ऐन, २०७६ द्वारा थप।

Ω आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।

⃠(छ१) ....

β(छ२) दफा १४क. को उपदफा (१) वा (२) बमोजिम विद्युतीय बीजक जारी गर्ने करदाताले तथ्याङ्क मेट्न वा सच्याउन सकिने सफ्टवेयर प्रयोग गरेको पाइएमा पाँच लाख रुपैयाँ शुल्क लाग्नेछ र सोही उपदफामा उल्लिखित अन्य व्यवस्था पालना नगरेमा एक लाख रुपैयाँ शुल्क लाग्नेछ।

υ(छ३) विद्युतीय बीजक जारी गर्न सफ्वेयर वा उपकरण निर्माण गर्ने, जडान गर्ने वा सञ्चालन गर्ने व्यक्तिले विभागले दफा १४क. बमोजिम जारी गरेको कार्यविधिको पालना नगरेमा पाँच लाख रुपैयाँ,

(ज) दफा १८ को व्यवस्था उल्लङ्घन गरेमा लाग्ने करको प्रति दिन ०.०५ प्रतिशत वा प्रति कर अवधि एक हजार रुपैयाँमध्ये जुन बढी हुन्छ सो रकम,

(झ) दफा २३ बमोजिमको कार्यमा बाधा विरोध गरेमा पटकै पिच्छे पाँच हजार रुपैयाँ,

(ञ) न्यून बीजकीकरण गरी बीजक काटेको पाइएमा प्रत्येक बीजकको लागि दुई हजार रुपैयाँवा उपदफा (२) बमोजिम लाग्ने जरिबाना मध्ये जुन बढी हुन्छ सो रकम,

तर न्यून बीजकीकरण भएको वस्तु कार्यालयले आवश्यक सम्झेमा तोकिए बमोजिम खरिद गर्न गराउन सक्नेछ।

●(ञ१) शाखा वा गोदाम प्रमाणित नगरी कारोबार गरेको पाइएमा पटकै पिच्छे दश हजार रुपैयाँ,

(ट) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम उल्लङ्घन गरेमा पटकै पिच्छे β<u>दश हजार रुपैयाँ</u>।

⊆(ठ) ....

¥(ड) विभागबाट जारी हुने व्यावसायिक प्रयोजनका मालवस्तुको आन्तरिक ओसारपसारको नियमन सम्बन्धी निर्देशिकाको उल्लङ्घन गरेमा पटकै पिच्छे पचास हजार रुपैयाँ।

⃠ आर्थिक ऐन, २०७८ द्वारा झिकिएको।

β आर्थिक ऐन, २०८३ द्वारा संशोधित।

υ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

● आर्थिक ऐन, २०८२ द्वारा थप।

⊆ आर्थिक ऐन, २०७२ द्वारा झिकिएको।

¥ आर्थिक ऐन, २०८३ द्वारा थप।

ט(१क) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम पालना नगरी करको दायित्व घटाएमा कर अधिकृतले विभागले तोकेको आधारमा कर बिगोको पच्चीस प्रतिशतसम्म जरिबाना गर्न सक्नेछ।

ט(१ख) कुनै करदाताको मौज्दात परीक्षण गर्दा खरिद खातामा उल्लेख भएकोभन्दा बढी वस्तु मौज्दात फेला परेमा कर अधिकृतले त्यस्तो वस्तुको आम्दानी बाँधन लगाई त्यसरी बढी फेला परेको वस्तुको बजार मूल्य कायम गरी त्यस्तो मूल्यको पचास प्रतिशतले हुने रकम जरिबाना गर्न सक्नेछ।

ט(१ग) वस्तु तथा सेवाको हस्तान्तरण नगरी बीजक मात्र जारी गर्ने बिक्रेता व्यक्तिलाई जारी बीजक मूल्यको पचास प्रतिशत ➢जरिबाना वा ६ महिनासम्म कैद वा दुवै गर्न सक्नेछ।

■(१घ) दर्ता हुनुपर्ने दायित्व भएका व्यक्तिले दर्ता नगरी कारोबार गरेमा कर अधिकृतले त्यस्तो व्यक्तिलाई कर बिगोको पचास प्रतिशतले हुन आउने रकम जरिबाना गर्न सक्नेछ।

🕭(१ङ) ऐनको दफा २५ को उपदफा (१) को खण्ड (क), (क१) र (क२) बमोजिम विद्युतीय माध्यमबाट स्वचालित रूपमा कर फिर्ता लिंदा नपाउने कर फिर्ता लिएको पाइएमा कर अधिकृतले कर बिगोको पच्चीस प्रतिशत रकम जरिबाना गर्न सक्नेछ।

Ω(२) कुनै व्यक्तिले देहाय बमोजिमको कुनै कसुर गरेमा कर अधिकृतले त्यस्तो व्यक्तिलाई कर बिगोको शतप्रतिशत रकम जरिबाना वा छ महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय गर्न सक्नेछः–

(क) झुट्टा लेखा वा बीजक वा अन्य कागजात तयार गरेमा,

(ख) जालसाजी गरी कर छलेमा,

(ग) दर्ता नभएको व्यक्तिले दर्ता भएको व्यक्ति सरह व्यवहार गरेमा,

(घ) न्युन बीजकीकरण गरी बिक्री गरेमा,

(ङ) दफा ३० को उल्लङ्घन गरी कारोबार गरेमा।

ט आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

➢ आर्थिक ऐन, २०७६ द्वारा थप।

■ आर्थिक ऐन, २०७७ द्वारा थप।

🕭 आर्थिक ऐन, २०८० द्वारा थप।

Ω आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।

[८](३) यस ऐनमा उल्लिखित कुनै कसुर गर्ने व्यक्तिलाई जानाजान वा लापरवाही गरी मद्दत गर्ने वा सहायता दिने वा दुरुत्साहन गर्ने वा सल्लाह दिने मतियारलाई त्यस्तो व्यक्तिले घटी तिरेको करको पचास प्रतिशत रकम जरिबाना लाग्नेछ।

[८]२९क. **<u>विभागले जरिबानाको रकम दाखिला गर्न आदेश दिन सक्नेः</u>** (१) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै व्यक्तिले दफा २९ को उपदफा (२) मा उल्लिखित एक वा एकभन्दा बढी कसुर गरेको कुरा कारबाहीको प्रक्रिया शुरु हुनु अगावै लिखित रूपमा स्वीकार गरेमा त्यस्तो कसुर गरे बापत लाग्ने जरिबाना रकममा नबढ्ने गरी जरिबाना रकम दाखिला गर्न विभागले त्यस्तो व्यक्तिलाई आदेश दिन सक्नेछ।

(२) विभागले उपदफा (१) बमोजिमको आदेश दिँदा त्यस्तो आदेशमा त्यस्तो कसुरको विवरण, बुझाउनुपर्ने जरिबाना रकम र जरिबाना रकम बुझाउनुपर्ने मिति खुलाउनु पर्नेछ।

(३) यस दफा बमोजिम विभागले दिएको आदेश अन्तिम हुनेछ।

[८]२९ख. **<u>सम्बन्धित अधिकृत जिम्मेवार हुनेः</u>** (१) कुनै निकायले यस ऐन बमोजिम पालन गर्नुपर्ने कुनै कुरा पालन नगरेमा सो समयमा त्यस्तो निकायको अधिकृतको रूपमा कार्य गर्ने प्रत्येक कर्मचारी सो काम प्रति जिम्मेवार हुनेछ।

(२) कुनै निकायले कर बुझाई सक्नुपर्ने मितिसम्म कर नबुझाएमा त्यस्तो निकायको तत्काल वहाल रहेको वा छ महिना अघिसम्म बहाल रहेको प्रत्येक अधिकृत संयुक्त वा छुट्टाछुट्टै रूपमा त्यस्तो कर बुझाउन जिम्मेवार रहेको मानिनेछ।

(३) उपदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि उक्त उपदफाहरू देहायका अवस्थामा लागू हुने छैनन्ः–

(क) सो व्यक्तिको जानकारी वा मन्जुरी बिना सो निकायले त्यस्तो कसुर गरेको अवस्थामा, र

(ख) त्यस्तो कसुर हुन नदिन सो व्यक्तिले सामान्य मानवीय विवेक प्रयोग गर्ने व्यक्तिले अपनाउने सम्मको होसियारी, परिश्रम र सीप अपनाएको वा प्रयोग गरेको भएमा।

(४) कुनै व्यक्तिले उपदफा (२) बमोजिम कर दाखिला गरेमा सो व्यक्तिले देहाय बमोजिम गर्न सक्नेछः–

(क) निजले त्यसरी दाखिला गरेको रकम सो निकायबाट असुल उपर गर्न,

---

८ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

(ख) खण्ड (क) को प्रयोजनको लागि त्यसरी दाखिला गरेको रकमभन्दा बढी नहुने गरी निजको कब्जामा रहेको वा रहन आउने त्यस्तो निकायको सम्पत्ति आफ्नो अधीनमा राख्न।

(५) उपदफा (४) को खण्ड (ख) बमोजिम कुनै व्यक्तिले कुनै सम्पत्ति आफ्नो अधीनमा लिएमा त्यस्तो व्यक्ति उपर त्यस्तो निकाय वा अन्य कुनै व्यक्तिले कुनै दाबी गर्न पाउने छैन।

स्पष्टीकरणः यस दफाको प्रयोजनको लागि "सम्बन्धित अधिकृत" भन्नाले त्यस्तो निकायको व्यवस्थापक वा सो हैसियतमा कार्य गर्ने व्यक्ति सम्झनु पर्छ।

♥३०. **कारोबारको निलम्बनः** (१) दर्ता भएको व्यक्तिले दुई वा दुईभन्दा बढी पटक दफा २९ बमोजिमको कुनै कसुर गरेमा महानिर्देशकले पटकै पिच्छे त्यस्तो व्यक्तिको कारोबारस्थलमा बढीमा सात दिनसम्म कारोबार गर्न नपाउने गरी दर्ता निलम्बन गर्न कर अधिकृतलाई आदेश दिन सक्नेछ।

(२) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि लगातार छ महिनासम्म कर विवरण पेश नगर्ने करदाताको नाम सार्वजनिक गरी त्यस्तो करदाताको कर कट्टी गर्नु पर्ने रकम बाँकी भए रोक्का राख्न र निजको दर्ता समेत निलम्बन गर्न सकिनेछ।

υ३०क. **पुनः कर निर्धारणको लागि आदेश दिन सक्नेः** (१) कर निर्धारण भई नसक्दै त्यस्तो कर निर्धारण सम्बन्धी कुनै कारबाही अनियमित हुन लागेको छ वा भएको छ भन्ने कुरा महानिर्देशकलाई प्राप्त सूचनाबाट देखिन आएमा स्पष्ट कारण खोली पर्चा खडा गरी महानिर्देशकले पुनः कर निर्धारण गर्न सम्बन्धित कर अधिकृत वा अन्य कुनै कर अधिकृतलाई आदेश दिन सक्नेछ।

(२) कर अधिकृतले लापरबाही वा बद्नियतसाथ कर निर्धारण गरी करको दायित्व घट्न गएको देखिएमा महानिर्देशकले त्यस्तो कर निर्धारण आदेशमा संशोधन गर्न शुरु कर निर्धारण भएको मितिबाट चार वर्षभित्र आदेश दिन सक्नेछ।

३१. **अदालतलाई भए सरहको अधिकार हुनेः** यस ऐनको प्रयोजनको लागि कर अधिकृतलाई सम्बन्धित व्यक्तिलाई झिकाउने, बयान गराउने, प्रमाण बुझ्ने र लिखतहरु पेश गर्न लगाउने सम्बन्धमा अदालतलाई भए सरहको अधिकार हुनेछ।

♥ आर्थिक ऐन, २०८२ द्वारा संशोधित।

υ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

Ω३१क. **<u>प्रशासकीय पुनरावलोकनको लागि निवेदन दिन सक्ने:</u>** (१) कर अधिकृतले गरेको कर निर्धारणको निर्णय उपर चित्त नबुझ्ने व्यक्तिले त्यस्तो निर्णयको सूचना पाएको मितिले तीस दिनभित्र त्यस्तो निर्णय विरुद्ध महानिर्देशक समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन दिने म्याद गुज्रिन गएमा त्यस्तो म्याद गुज्रेको मितिले सात दिनभित्र म्याद गुज्रिन गएको कारण खोली म्याद थपको लागि महानिर्देशक समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ र त्यस्तो निवेदनमा उल्लिखित कारण मनासिब देखिएमा महानिर्देशकले म्याद गुज्रेको मितिबाट तीस दिनको म्याद थप गर्न सक्नेछ।

(३) करदाताको उपदफा (१) बमोजिम परेको निवेदन उपर छानबिन गर्दा निवेदकको जिकीर सत्य देखिन आएमा स्पष्ट कारण खोली पर्चा खडा गरी महानिर्देशकले त्यस्तो कर निर्धारण आदेश बदर गरी पुनः कर निर्धारण गर्न सम्बन्धित कर अधिकृत वा अन्य कुनै कर अधिकृतलाई आदेश दिन सक्नेछ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन परेको मितिले साठी दिनभित्र त्यस्तो निवेदन उपर महानिर्देशकले निर्णय दिनु पर्नेछ।

(५) उपदफा (४) बमोजिमको म्यादभित्र महानिर्देशकले निर्णय नदिएमा सम्बन्धित व्यक्तिले दफा ३२ बमोजिम राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दिन सक्नेछ।

(६) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन दिने करदाताले निर्धारित कर रकममध्ये विवादरहित कर रकम बुझाई विवादित कर रकमको ♦<u>एकचौथाई रकम</u>दाखिला गर्नु पर्नेछ।

(७) 💣<u>उपदफा (६) बमोजिम</u> दाखिला गर्नुपर्ने रकम निवेदन दिनुभन्दा अगाडि नै बढी दाखिला गरेको रहेछ भने त्यस्तो रकमले खामेसम्मको रकम कटाई बाँकी रकम मात्र दाखिला गर्नु पर्नेछ।

(८) यस दफा बमोजिम दाखिला गरेको रकम मुद्दाको अन्तिम किनारा नलागेसम्म फिर्ता हुने छैन।

Ω३२. **<u>राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन लाग्ने:</u>** (१) दफा ३० बमोजिम महानिर्देशकले गरेको निलम्बनको आदेश वा दफा ३१क. को उपदफा (४) बमोजिम महानिर्देशकले गरेको निर्णय उपर चित्त नबुझ्ने व्यक्तिले राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दिन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम पुनरावेदन दिने व्यक्तिले पुनरावेदन दर्ता गरेको मितिले पन्ध्र दिनभित्र पुनरावेदन पत्रको प्रतिलिपि संलग्न गरी विभाग समक्ष लिखित जानकारी गराउनु पर्नेछ।

Ω आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।

♦ आर्थिक ऐन, २०७६ द्वारा संशोधित।

💣 आर्थिक ऐन, २०७७ द्वारा संशोधित।

ʋ३२क. **पूर्वादिशः** (१) कुनै व्यक्तिले यो ऐन लागू हुने अवस्था बारे कुनै द्विविधा निराकरणका लागि विभाग समक्ष लिखित रूपमा निवेदन दिएमा विभागले त्यस्तो व्यक्तिलाई लिखित रूपमा सूचित गरी विभागको धारणा तोकिए बमोजिम पूर्वादिशद्वारा जारी गर्न सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस ऐनको कार्यान्वयनका सम्बन्धमा देखापरेको कुनै द्विविधा सम्बन्धी विषय अदालतमा विचाराधीन रहेको वा अदालतबाट निर्णय भइसकेको अवस्थामा त्यस्तो विषयमा विभागले उपदफा (१) बमोजिमको पूर्वादिश जारी गर्न सक्ने छैन।

ʋ३२ख. **सार्वजनिक परिपत्रः** (१) यस ऐनको कार्यान्वयनमा एकरूपता ल्याई कर प्रशासनलाई सरल बनाउन र विभाग वा अन्तर्गतका कार्यालयका अधिकृत लगायत यस ऐनबाट प्रभावित हुने व्यक्तिलाई मार्ग निर्देशन दिन विभागले यस ऐनमा भएका व्यवस्थाको सम्बन्धमा व्याख्यासहित लिखित सार्वजनिक परिपत्रहरू जारी गर्न सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम जारी गरिएका परिपत्रहरू सर्वसाधारणको जानकारीको लागि विभागको आफ्नो वेबसाइटमा वा ➔राष्ट्रियस्तरको पत्रपत्रिका वा अन्य विद्युतीय माध्यमबाट प्रकाशन गर्न सक्नेछ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम जारी गरिएको कुनै परिपत्र रद्द नगरिएसम्म सो परिपत्र बमोजिम कारबाही गर्न विभाग बाध्य हुनेछ।

¥(४) उपदफा (१) बमोजिम गरेको व्याख्यालाई अदालतले अन्यथा व्याख्या गरेकोमा बाहेक अन्तिम मानिनेछ।

➔३३. **धरौटी राख्नु पर्नेः** (१) यस ऐन बमोजिम राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दिँदा निर्धारित कर रकममध्ये विवादरहित कर रकम बुझाई विवादित कर रकम र जरिबानाको पचास प्रतिशत रकम धरौटी राख्नु पर्ने वा त्यस्तो रकम बापत बैङ्क जमानत दिनु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी वा बैङ्क जमानतको रकम गणना गर्दा ⌖........ विभागमा प्रशासकीय पुनरावलोकनको लागि दाखिल गरेको ♆एक चौथाई कर रकमलाई समेत गणना गर्नु पर्नेछ।

ʋ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

➔ आर्थिक ऐन, २०७८ द्वारा संशोधित।

¥ आर्थिक ऐन, २०८३ द्वारा थप।

⌖ आर्थिक ऐन, २०७९ द्वारा झिकिएको।

♆ आर्थिक ऐन, २०८२ द्वारा संशोधित।

⌛(३) उपदफा (१) बमोजिम सम्बन्धित कार्यालयको नाममा कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयमा रहेको धरौटी खातामा दाखिल गरेको बैङ्क भौचर वा त्यस्तो रकम बराबरको बैङ्क जमानतपत्र पुनरावेदनपत्र साथ पेश गर्नु पर्नेछ।

३४. **<u>अधिकार प्रत्यायोजनः</u>** (१) कर निर्धारण गर्ने र सजाय गर्ने अधिकार बाहेक कर अधिकृतले यो ऐन बमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारहरुमध्ये कुनै वा सबै अधिकार आफू मातहतका कर्मचारीहरुलाई सुम्पन सक्नेछ।

(२) यस ऐनमा महानिर्देशकले गर्ने भनी किटान भएको अधिकार प्रत्यायोजन हुन सक्ने छैन।

ʋ३४क. **<u>विशेषज्ञको सेवा लिन सक्नेः</u>** नेपाल सरकार वा विभागले कर परीक्षण, अनुसन्धान वा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यको लागि सम्बन्धित विशेषज्ञको सेवा लिन सक्नेछ र त्यस्तो विशेषज्ञको सम्बन्धमा दफा ३७ मा उल्लिखित सरकारी गोप्यता सम्बन्धी व्यवस्था लागू हुनेछ।

३५. **<u>कर अधिकृतको परिचयपत्रः</u>** प्रत्येक कर अधिकृतले तोकिए बमोजिमको परिचयपत्र आफ्नो साथमा राख्नु पर्नेछ र कर्तव्य पालनाको सिलसिलामा ✱<u>परिचयपत्र सम्बन्धित व्यक्तिलाई देखाउनु पर्नेछ।</u>

३६. **<u>सूचनाको तामेलीः</u>** महानिर्देशक वा कुनै कर अधिकृतले जारी गरेको सूचना, आदेश वा कागजात तोकिए बमोजिमको प्रक्रिया पूरा भएपछि तामेली भएको मानिनेछ।

३७. **<u>गोपनीयताः</u>** कुनै व्यक्तिबाट प्राप्त हुन आएको करसँग सम्बन्धित कागजात वा अन्य सूचनाहरु देहायका अवस्थामा बाहेक अन्य कुनै अवस्थामा प्रकट गर्न वा प्रकाशन गर्न सकिने छैनः–

(क) नेपाल सरकारको राजश्व संरक्षण गर्ने सिलसिलामा राजश्व सङ्कलन गर्ने अधिकारीलाई जानकारी दिन,

(ख) करदाताको दायित्व प्रमाणित गर्ने सिलसिलामा राजश्वसँग सम्बन्धित कानून बमोजिम अदालतमा प्रमाणको रुपमा पेश गर्न,

(ग) राजश्व न्यायाधिकरण वा कुनै अदालतको कारबाहीको सिलसिलामा रहेको सार्वजनिक अभिलेखको अङ्गका रुपमा राख्न।

३८. **<u>कर अधिकृतलाई सजाय हुनेः</u>** करको दायित्व बढ्ने वा घट्ने गरी कुनै कर निर्धारण बदनियत साथ वा लापरवाहीबाट भएको भन्ने महानिर्देशकले ठहर गरेमा त्यसरी कर

नेपाल कानून आयोग

⌛ आर्थिक ऐन, २०७९ द्वारा थप।

ʋ आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा थप।

✱ पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित।

निर्धारण गर्ने कर अधिकृतलाई महानिर्देशकले निजको सेवा शर्त सम्बन्धी कानून बमोजिम विभागीय कारबाही चलाउनेछ।

तर यसरी कारबाही चलाउँदा कर अधिकृतलाई आफ्नो सफाई पेश गर्ने उचित अवसर दिनु पर्नेछ।

३९. **असल नियतले गरेको काम कारबाही प्रति जवाफदेही नहुनेः** यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै कर अधिकृतले आफ्नो कर्तव्य पालन गर्दा असल नियत लिई गरेको काम कारबाही प्रति निज व्यक्तिगत रुपमा जवाफदेही हुने छैन।

Ω४०. **पुरस्कार तथा सुराकी खर्चः** (१) कुनै करदाताले आफ्नो करको दायित्वको सम्पूर्ण वा केही अंश छलेको वा छल्न कोशिस गरेको प्रमाण सहितको सूचना दिने व्यक्तिलाई त्यस्तो सूचनाको आधारमा असुल उपर गरिएको करको रकममध्ये निजले पेश गरेको प्रमाणबाट निर्धारण भए जतिको कर रकमको बीस प्रतिशत बराबरको रकम महानिर्देशकको निर्णयले पुरस्कार स्वरुप दिन सकिनेछ।

(२) पुरस्कार पाउने व्यक्ति एकभन्दा बढी भएमा पुरस्कारको रकम समानुपातिक रूपमा दिइनेछ।

(३) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि राजस्व चुहावटको सूचना दिने व्यक्तिलाई सूचनाको सत्यताको आधारमा विभागद्वारा निर्धारित कार्यविधि बमोजिम तत्काल दश हजार रुपैयाँसम्म सुराकी खर्च दिन सकिनेछ।

(४) उपदफा (१) र (३) बमोजिमको सूचना दिने व्यक्तिको नाम, थर र वतन गोप्य राखिनेछ।

४१. **नियम बनाउने अधिकारः** यो ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकारले आवश्यक नियमहरु बनाउन सक्नेछ।

४२. **अनुसूचीमा थपघट तथा हेरफेरः** नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी अनुसूचीमा आवश्यक थपघट तथा हेरफेर गर्न सक्नेछ।

४३. **अरुमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेः** यो ऐन र यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा लेखिए जतिमा सोही बमोजिम र अरुमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।

४४. **खारेजी र बचाउः** (१) देहायका ऐनहरु खारेज गरिएका छन्ः–

(क) बिक्री कर ऐन, २०२३।

(ख) होटेल कर ऐन, २०१८।

(ग) ठेक्का कर ऐन, २०२३।

Ω आर्थिक ऐन, २०७५ द्वारा संशोधित।

(घ) मनोरञ्जन कर ऐन, २०१७।

(२) उपदफा (१) बमोजिम खारेज भएका ऐनहरु अन्तर्गत भए गरेका सम्पूर्ण काम कारबाहीहरु यसै ऐन अन्तर्गत भए गरेको मानिनेछ।

नेपाल कानून आयोग

द्रष्टव्यः १.केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६३ द्वारा रुपान्तर गरिएका शब्दहरुः
"श्री ५ को सरकार" को सट्टा "नेपाल सरकार"।

२. आर्थिक ऐन, २०८१ द्वारा रुपान्तर भएको शब्दः- "निकासी" को सट्टा "निर्यात"।

[β]अनुसूची-१

(दफा ५ को उपदफा (३) सँग सम्बन्धित)

कर छुट हुने वस्तु तथा सेवा

समूह १ः आधारभूत कृषि उत्पादनहरू		
०६.०१		**निष्क्रिय पारेका, उम्रन लागेका वा फूलेका गाना, गाँठा, गाँठिजरा, घनकन्द (कोर्म) हरू, मूल जरा सहितका जरा (क्राउन) हरू, र मूलजरा (राइजोम) हरू; शीर्षक १२.१२ का जराहरू बाहेकका चिकोरीको बिरुवा र जराहरू।**
	०६०१.१०.००	-निष्क्रिय गाँनो, गाँठो, गाँठ जरा, घनकन्द (कोर्म), क्राउन र मूलजरा
	०६०१.२०.००	-उम्रन लागेको वा फूलेको गाँनो, गाँठो, गाँठे जरा, घनकन्द (कोर्म), क्राउन, मूलजरा, चिकोरी बिरुवा र जराहरु
०६.०२		**अन्य जीवित बिरुवाहरू (तिनीहरूका जराहरू समेत), कलमीहरू, च्याउ निस्कने त्यान्द्रो (मसरूम स्पान)।**
	०६०२.१०.००	-जरा नभएको कलमीहरू
	०६०२.२०.००	-खान हुने फल वा काष्ठफल (नट) का कलमी गरेका वा नगरेका रुख, बुटा र झाङ
	०६०२.३०.००	-लालीगुराँस र अजालिया, कलमी गरेको वा नगरेका
	०६०२.४०.००	-कलमी गरेको वा नगरेको गुलाफ
	०६०२.९०.००	-अन्य
०७.०१		**आलुहरू, ताजा वा चिसो पारेको।**
	०७०१.१०.००	-बिउ
	०७०१.९०.००	-अन्य
०७.०२	०७०२.००.००	**गोलभेडाहरू, ताजा वा चिस्याइएका।**
०७.०३		**प्याज, छ्यापी, लसुन, डुन्डु र यस्तै जातिका अन्य वनस्पतिहरू, ताजा वा चिस्याइएका।**
	०७०३.१०.००	-प्याज र छ्यापीहरू
	०७०३.९०.००	-डुन्डु र यस्तै लसुन प्याज जातिका वनस्पतिहरू
०७.०४		**बन्दाकोबी, फूलकोबी, ग्याँठकोबी, केल (एक किसिमको कोबी) र खान हुने कोबी जातिका अन्य वनस्पतिहरू, ताजा वा चिस्याइएका।**

β आर्थिक ऐन, २०८३ द्वारा संशोधित।

	०७०४.१०.००	-फूलकोबी र ब्रोकोली
	०७०४.२०.००	-ब्रसेल्स स्प्राउट
	०७०४.९०.००	-अन्य
०७.०५		**जिरीको साग (लेटसि) (ल्याक्टुका साटिभा) र चिकोरी (सिकोरियम जातहरू), ताजा वा चिसो पारेको।**
		-लेटयूस (जिरीको साग, सलाद):
	०७०५.११.००	--क्याबेज लेटिस (हेड लेटस)
	०७०५.१९.००	--अन्य
		-चिकोरीः
	०७०५.२१.००	--विटलफ चिकोरी (फोलिओसम प्रकारको चिकोरी (सिकोरियम इन्टिबस)
	०७०५.२९.००	--अन्य
०७.०६		**गाँजर, सलगम, सलाद बनाउने चुकन्दर, सलसिफी, सेलेरियाक, मुला र यस्तै खान हुने जराहरू, ताजा वा चिसो पारेको।**
	०७०६.१०.००	-गाँजर र सलगमहरू
	०७०६.९०.००	-अन्य
०७.०७	०७०७.००.००	**काँक्राहरू र ककडीहरू, ताजा वा चिस्याइएका।**
०७.०८		**कोसे वनस्पतिहरू, कोसा छोडाएका वा नछोडाएका, ताजा वा चिस्याइएका।**
	०७०८.२०.००	-सिमीहरू (बोडी समेत) (भिग्ना जातहरू, फासेलस जातहरू)
	०७०८.९०.००	-अन्य कोसे वनस्पतिहरू
०७.०९		**अन्य वनस्पतिहरू, ताजा वा चिस्याइएका।**
	०७०९.२०.००	-कुरिलो
	०७०९.३०.००	-भान्टाहरू
	०७०९.४०.००	-सेलरी, सेलेरियाल बाहेक
		-च्याउ (मसरुम र ट्रफल्स):
	०७०९.५१.००	--अग्यारिकस जातिका च्याउ (मसरुम)हरू
	०७०९.५२.००	--बोलेटस जातका च्याउहरू
	०७०९.५३.००	--क्यान्थारिलस जातका च्याउहरू
	०७०९.५४.००	--शिताके (लेन्टिनस इडोड्स)
	०७०९.५५.००	--मात्सुताके (ट्रिकोलोमा मात्सुताके, ट्रिकोलोमा म्याग्निभेलारे, ट्रिकोलोमा एनाटोलिकम ट्रिकोलोमा ड्युलसिओलेन्स, ट्रिकोलोमा क्यालिगेटम)

	०७०९.५६.००	--ट्रफलहरू (ट्युबर प्रजाति)
	०७०९.५९.००	--अन्य
	०७०९.६०.००	-खोर्सानी (क्याप्सिकम र पिमेन्टा) जातका फलहरू
	०७०९.७०.००	-पालुङ्गो, न्यूजिल्याण्ड पालुङ्गो र ओरेच पालुङ्गो (गार्डेन पालुङ्गो)
		-अन्यः
	०७०९.९१.००	--ग्लोब आर्टिचोकहरू
	०७०९.९२.००	--जैतुनहरू
	०७०९.९३.००	--फर्सी, कुभिन्डो र लौकाहरू (क्यूकरबिटा जातहरू)
	०७०९.९९.००	--अन्य
०७.११		अस्थायी रूपले सुरक्षित गरिएका तर त्यही स्थितिमा तुरुन्त उपभोग गर्नका लागि उपयुक्त नहुने खालका वनस्पतिहरू
	०७११.२०.००	-जैतुन (ओलिभ्स)
	०७११.४०.००	-काँक्राहरू र ककडीहरू
		-च्याउहरू (मसरुम र ट्रफल्स):
	०७११.५१.००	--अग्यारिकस जातका च्याउ (मसरुम) हरू
	०७११.५९.००	--अन्य
	०७११.९०.००	-अन्य वनस्पतिहरू; वनस्पतिहरूको मिश्रण
०७.१३		**सुक्खा कोसे वनस्पतिहरू, कोसा छोडाएका, बोक्रा छोडाएका वा नछोडाएका वा दलेका वा नदलेका।**
		-केराउहरू (पिसम साटिभम):
	०७१३.१०.१०	---नफुटाएको बोक्रा सहितको
	०७१३.१०.९०	---अन्य
	०७१३.२०.००	-चनाहरू (गारबान्जोस)
		-सिमीहरू (भिग्ना जातहरू, फासिओलस जातहरू):
	०७१३.३१.००	--मास (भिग्ना मुङ्गो (एल.) हेपर) वा मुङ्ग (भिग्ना रेडिआटा (एल.) जातका) सिमीहरू
	०७१३.३२.००	--सानो रातो (आड्जुकी) सिमीहरू
	०७१३.३३.००	--राजमा (किड्नी बीन्स), सेतो केराउसिमी समेत (फासिओलस भल्गारिस)
	०७१३.३४.००	--बाम्बरा बिन्स (एक प्रकारको बोडी) (भिग्ना सबटेरानिया वा भोआन्जिया सबटेरानिया)
	०७१३.३५.००	--तनेबोडी (काउपिज्) (भिग्ना अङ्गुइकुलाटा)
	०७१३.३९.००	--अन्य

		-मुसुरोहरू:
	०७१३.४०.१०	--नफुटाएको, बोक्रा सहितको
	०७१३.४०.९०	--अन्य
	०७१३.५०.००	-बकुल्ला सिमी (मेजर प्रकारको बकुल्ला सिमी (भिसिया फावा)) र घोडे सिमी (इक्विना, माइनर प्रकारको घोडे सिमी (भिसिया फावा))
	०७१३.६०.००	-रहर (क्याजानस् क्याजन्)
	०७१३.९०.१०	---दलेको:
	०७१३.९०.९०	---अन्य
०७.१४		**श्वेतसार (माड) वा इन्यूलिनको मात्रा उच्च भएका, ताजा, चिस्याइएका, हिमीकृत वा सुकाइएका, पातला टुक्रा पारिएका वा नपारिएका वा गुटिकाको रूपमा भएका वा नभएका मानिओक, आरारुट, सालेप, जेरुसलेम आर्टिचोक, सखरखण्ड र यस्तै जराहरू र गानाहरू; सागोको गुदी (सागो पीथ)।**
	०७१४.१०.००	-सिमल तरूल (मनिओक) (क्यासाभा)
	०७१४.२०.००	-सखरखण्ड
	०७१४.३०.००	-तरुलहरू (डिओस्कोरिया जातहरू)
	०७१४.४०.००	-पिँडालु (कोलोकासिया जातहरू)
	०७१४.५०.००	-यौसिया (जान्थोसोमा जातहरू)
	०७१४.९०.००	-अन्य (भन्सार दरबन्दीमा छुटेको)
०८.०३		प्लान्टन जातका (तरकारीको रूपमा प्रयोग गरिने) केराहरू लगायत ताजा वा सुकाइएका केराहरू
	०८०३.१०.००	-प्लान्टन जातका (तरकारीको रूपमा प्रयोग गरिने) केराहरु
	०८०३.९०.००	-अन्य
०८.०४		**खजुर (छोहोरा), अञ्जिर, भुईंकटहर, आभोकाडो, अम्बा, आँप, म्याङ्गोष्टिन, ताजा वा सुकेको।**
	०८०४.३०.००	-भुईंकटहर
		-अम्बा, आँप र म्याङ्गोष्टिन:
	०८०४.५०.१०	---अम्बा
	०८०४.५०.२०	---आँप
०८.०५		**सिट्रस जातका फल, ताजा वा सुकेको।**
	०८०५.१०.००	-सुन्तलाहरू

नेपाल कानून आयोग

		-मन्दारिनहरू (टाञ्जरिन र सतसुमाहरू समेत); क्लेमेन्टिनहरू, विल्किङ्गहरू र यस्तै सिट्रस जातिका वर्णसङ्करहरूः
	०८०५.२१.००	--मन्दारिनहरू (टाञ्जरिन र सतसुमाहरू समेत)
	०८०५.२२.००	--क्लेमेन्टिनहरू
	०८०५.२९.००	--अन्य
	०८०५.४०.००	- भोगटे र पमेलोहरू
	०८०५.५०.००	-कागतीहरू (सिट्रस लिमन, सिट्रस लिमोनम) र जिमिर (लाइम्स) (सिट्रस औराण्टिफोलिया, सिट्रस लाटिफोलिया) हरू
	०८०५.९०.००	-अन्य
०८.०६		**ताजा वा सुकेको अङ्गुर।**
	०८०६.१०.००	-ताजा
०८.०७		**तरबुजा (खरबुजा समेत) र मेवा, ताजा।**
		-तरबुजा (खरबुजा समेत):
	०८०७.११.००	--खरबुजा
	०८०७.१९.००	--अन्य
	०८०७.२०.००	-मेवा
०८.०८		**स्याउ, नासपाती र क्विन्स, ताजा।**
	०८०८.१०.००	स्याउ
	०८०८.३०.००	-नासपातीहरू
०८.०९		खुर्पानी (एप्रिकोट), चेरी (पैयुँफल), आरु (नेक्टारिन आरु समेत), आलुबखडा (प्लम) र चुत्रो (स्लो), ताजा
		-चेरीहरूः
	०८०९.३०.००	-आरु, नेक्टारिन आरु समेत
	०८०९.४०.००	-आलुबखडा (प्लम) र चुत्रो (स्लो)
०८.१०		अन्य फल, ताजा
	०८१०.९०.१०	---अनार
	०८१०.९०.२०	---लिची
	०८१०.९०.९०	---अन्य
०९.०२		**चिया, स्वादिष्ट बनाइएको वा नबनाइएको।**
	०९०२.२०.००	-नअमिल्याइएको अन्य हरियो चिया (ग्रीन टी)
०९.०८		**जाइफल, जाइपत्री, अलैंची र सुकुमेलहरू।**
		-अलैंची तथा सुकुमेलहरूः
		--नटुक्र्याइएको, नपिँधेको

	०९०८.३१.१०	---अलैंची
०९.१०		अदुवा, केशर, हलेदो (बेसार), तेजपात, पुदिना, तरकारीको (करी) र अन्य मसलाहरू।
		-अदुवाः
		--नटुक्राइएको वा नपिँधेकोः
	०९१०.११.१०	---ताजा
	०९१०.११.९०	---अन्य
		-बेसार (करक्युमा):
	०९१०.३०.१०	---ताजा
	०९१०.३०.२०	---धुलो वा पिठो
	०९१०.३०.९०	---अन्य
१०.०१		गहुँ र मेसलिन।
		-दुरुम गहुँः
	१००१.११.००	--बिउ
	१००१.१९.००	--अन्य
		-अन्यः
	१००१.९१.००	--बिउ
	१००१.९९.००	--अन्य
१०.०२		राई।
	१००२.१०.००	-बिउ
	१००२.९०.००	-अन्य
१०.०३		जौं (बार्ली)।
	१००३.१०.००	-बिउ
	१००३.९०.००	-अन्य
१०.०५		मकै।
	१००५.१०.००	-बिउ
	१००५.९०.००	-अन्य
१०.०६		धान
		-धानः
	१००६.१०.१०	---बिउ
	१००६.१०.९०	---अन्य
	१००६.२०.००	-भुस हटाएको (खैरो) चामल

		-आंशिक वा पूर्ण रूपमा मिलमा कुटेको चामल, पालिस लगाएको वा चम्किलो पारेको वा नपारेको
	१००६.३०.१०	---बासमती चामल
	१००६.३०.९०	---अन्य
	१००६.४०.००	-कनिका
१०.०८		फापर, कोदो, क्यानरीका दानाहरू; अरु खाद्यान्नहरू
	१००८.१०.००	-फापर
		-कोदोः
	१००८.२१.००	--बिउ
	१००८.२९.००	--अन्य
११.०४		**शीर्षक १०.०६ को चामल बाहेक अन्य प्रकारले तयार गरिएका (जस्तै भुस हटाइएका, बेलिएका, थिचेर च्याप्टो पारेका, फलेका, पातलो टुक्रा बनाएका, खस्रो गरी पिँधेका) खाद्यान्नहरू; खाद्यान्नको सिङ्गो, बेलिएको, च्याँख्ला पारेको वा पिँधिएको बीजाङ्कुर।**
		-बेलेको वा थिचेर च्याप्टो पारेको अन्नः
	११०४.१२.००	--जै (ओट्स) को
	११०४.१९.००	--अन्य खाद्यान्नको
		-अन्य प्रकारले तयार पारेको अन्न (जस्तै, भुस हटाएको, फलेको, पातलो टुक्रा बनाएको वा खस्रो गरी पिँधेको):
	११०४.२२.००	--ओट्सको
	११०४.२३.००	--मकैको
	११०४.२९.००	--अन्य खाद्यान्नको
	११०४.३०.००	-खाद्यान्नको बीजाङ्कुर, सिङ्गै, बेलिएको, थिचेर च्याप्टो पारेको वा पिँधेको
१२.०१		दलेको वा नदलेको भट्मास
	१२०१.१०.००	-बिउ
	१२०१.९०.००	-अन्य
१२.०२		**बदाम (मुमफली), नभुटेको वा अन्य किसिमबाट नपकाइएको, खबटा छोडाएको वा नछोडाएको, फुटाएको वा नफुटाएको।**
	१२०२.३०.००	-बिउ
		-अन्यः
	१२०२.४१.००	--खबटा नछोडाएको

	१२०२.४२.००	--खबटा छोडाएको, फुटाएको वा नफुटाएको
१२.०९		**रोप्नको लागि प्रयोग हुने बिउहरू, फल र बिजाणुहरू (स्पोर्स)।**
	१२०९.१०.००	-चुकन्दरको बिउ
		-पशु आहारको बिरुवा (फोरेज प्लान्ट) का बिउहरूः
	१२०९.२१.००	--लुसर्न (अल्फाल्फा) को बिउ
	१२०९.२२.००	--क्लोभर (ट्रिफोलियम जातहरू) को बिउ
	१२०९.२३.००	--छेस्के घाँस (फेस्क्यू) को बिउ
	१२०९.२४.००	--केन्टकी नीलो घाँस (पोआ प्राटेन्सिस एल.) को बिउ
	१२०९.२५.००	--राई घाँस (लोलियम मल्टिफ्लोरम ल्याम., लोलियम पेरेन एल.) को बिउ
	१२०९.२९.००	--अन्य
	१२०९.३०.००	-फूलको निम्ति मुख्यतः खेती गरिएको जडिबुटीका अन्य बिउहरू
		-अन्यः
		--वनस्पतिको बिउः
	१२०९.९१.१०	---काउलीको
	१२०९.९१.२०	---बन्दागोबीको
	१२०९.९१.३०	---प्याजको
	१२०९.९१.४०	---मूलाको
	१२०९.९१.५०	---टमाटरको
	१२०९.९१.९०	---अन्य
	१२०९.९९.००	--अन्य
१२.११		**मुख्यतः सुगन्धित वस्तु बनाउन, औषधि बनाउन वा कीटनाशक, ढुसीनाशक वा यस्तै प्रयोजनमा प्रयोग हुने खालका, ताजा, चिस्याइएका, हिमीकृत वा सुकाइएका, काटिएका वा नकाटिएका, पिँधेका वा नपिँधेका टुक्रा वा धुलो पारिएका वा नपारिएका, बिरुवा र बिरुवाका अङ्गहरू (बियाँ र फल समेत)।**
	१२११.९०.१०	---यार्चागुम्बा
१२.१२		**लोकष्ट बिन्स, समुद्रीझार (सीविड्स) र अन्य शैवाल (अल्गी) हरू, चुकन्दर र उखु, ताजा, चिस्याइएको, हिमीकृत वा सुकाइएको, पिँधेको वा नपिँधेको; अन्यत्र उल्लेख वा समावेश नभएका मुख्यतया मानिसले खान प्रयोग हुने किसिमका फलका बियाँ र कोयाहरू र अन्य वानस्पतिक उत्पादनहरू (चिकोरीयम इन्टाइबस स्याटिवम जातिका चिकोरीका नभुटेको जराहरू**

		लगायत)।
		-अन्यः
	१२१२.९३.००	--उखु
१९.०४		**खाद्यान्नलाई वा खाद्यान्न उत्पादनहरू (जस्तै कर्न फ्लेक्स) लाई फुलाएर वा भुटेर तयार गरेको तयारी खाद्य वस्तुहरू; दाना वा साना पातला टुक्रा, वा अन्य कार्य गरिएका दाना (मैदा, दलिया र पिठो बाहेक) को स्वरूपमा भएका पहिल्यै पकाइएका वा अन्य किसिमले तयार गरिएका खाद्यान्नहरू (मकै बाहेक) अन्यत्र उल्लेख वा समावेश नभएका।**
	१९०४.९०.१०	---धानको भुजा
	१९०४.९०.२०	--- चिउरा
२३.०१		**मानिसले खान नहुने मासुको वा अफल मासुको, माछाको वा झिंगेमाछा जातका जीव, बाहिरी खबटा हुने जीव वा अन्य ढाडमा हाड नहुने जलचरहरूको मैदा, पिठो र गुटिकाहरू; बोसो पगालेर बाँकी रहेको थेग्रो (ग्रीभ्स)।**
	२३०१.१०.००	-मासु वा अफल मासुको पिठो, मैदा र गुटिकाहरू; बोसो पगालेर बाँकी रहेको थेग्रो (ग्रीभ्स)
	२३०१.२०.००	-माछाको वा झिंगेमाछा जातका जीव, बाहिरी खबटा हुने जीव वा अन्य ढाडमा हाड नहुने जलचरहरूको पिठो, मैदा र गुटिकाहरू
२३.०२		**खाद्यान्नको वा कोसेवालीको बोटहरूबाट निफनेर वा पिंधेर वा अरू कार्यद्वारा निकालिने गुटिकाको रूपमा रहेको वा नरहेको ढुटो, चोकर र अन्य अवशेष।**
	२३०२.१०.००	-मकैको
	२३०२.३०.००	-गहुँको
		-अन्य खाद्यान्नको:
	२३०२.४०.१०	---काजुको भुस तथा गुटिका
	२३०२.४०.९०	---अन्य
	२३०२.५०.००	-कोसेबालीका बोटहरूको
२३.०४	२३०४.००.००	**भटमासको तेल निकाल्दा प्राप्त हुने पिना र अन्य ठोस अवशेष, पिंधेको वा नपिंधेको वा गुटिकाको रूपमा भएको वा नभएको।**
२३.०५	२३०५.००.००	**बदाम (मुमफली) को तेल निकाल्दा प्राप्त हुने, पिंधेको वा नपिंधेको, गुटिकाको रूपमा भएको वा नभएको पिना र अन्य ठोस अवशेष।**

२३.०६		**वानस्पतिक वा सूक्ष्मजैविक (माइक्रोबियल) बोसो वा तेल निकाल्दा प्राप्त हुने शीर्षक २३.०४ वा २३.०५ मा परेको बाहेक पिँधेको वा नपिँधेको, गुटिकाको रूपमा भएको वा नभएको पिना र अन्य ठोस अवशेष।**
		-तोरी (रेप वा कोल्जा) दानाहरूको:
	२३०६.४१.००	--इरुसिक अम्ल न्यून भएका तोरी (रेप वा कोल्जा) का दानाहरूको
	२३०६.९०.००	-अन्य
२३.०९		जीवजन्तुको आहारको रूपमा प्रयोग हुने तयारी वस्तुहरु।
	२३०९.९०.००	-अन्य
५३.०१		**कच्चा वा प्रशोधित तर नकातेको फ्ल्याक्स (सन वा त्यस्तै झार); फ्ल्याक्स वा सनको शिरोगुच्छ (टो) र अवशेष (धागोको अवशेष र गार्नेटेड स्टक समेत)।**
	५३०१.१०.००	-फ्ल्याक्स, (सन) कच्चा वा रेशा छुट्याउन पानीमा डुबाएको (रेटेड्)
		-फ्ल्याक्स चुटेको, डाँठबाट रेशा छुट्याइएको, कोरेको (ब्रोकेन, स्कच्ड, ह्याकल्ड) वा अरू किसिमले प्रशोधन गरेको, तर नकातेको:
	५३०१.२१.००	--चुटेको वा डाँठबाट रेशा छुट्याइएको (ब्रोकेन, स्कच्ड)
	५३०१.२९.००	--अन्य
	५३०१.३०.००	-फ्ल्याक्सको शिरोगुच्छ (टो) र अवशेष
५३.०३		**कच्चा वा प्रशोधित, तर नकातेको, सनपाट (जूट) र अन्य लचिलो रेशा भएको बोक्रा (बास्ट) को कपडा पदार्थका रेशा (फ्ल्याक्स, ट्रु हेम्प र रेमी बाहेक); यी रेशाहरूको शिरोगुच्छ (टो) र अवशेष (धागोको अवशेष र गार्नेटेड स्टक समेत)।**
	५३०३.१०.००	-काँचो वा पानीमा डुबाएर (रेटेड्) कुहाएको सनपाट र अन्य लचिलो रेशा भएको बोक्रा (बाष्ट) को कपडाको रेशा
	५३०३.९०.००	-अन्य

<u>द्रष्टव्य</u> :-

१. किसानले बिक्री गर्ने अप्रशोधित सुर्ती।

२. माथि उल्लिखित भन्सार शीर्षक ०६.०१ देखि शीर्षक ०८.१० सम्मका मालवस्तुहरू होटल, रेष्टुरेण्ट, बार, गेष्ट हाउस, क्याफ्टेरिया वा यस्तै अन्य संस्थाले गर्ने आपूर्तिमा मूल्य अभिवृद्धि कर छुट हुने छैन।

समूह २: आधारभूत आवश्यकताका वस्तुहरू		
२५.०१		**नुन (भान्सामा प्रयोग हुने नुन र विकृत (डिनेचर्ड) नुन समेत) र जलीय घोलमा भएको वा नभएको वा डल्ला पर्न नदिने (एण्टिकेकिङ्ग) वा प्रवाहित बनाइराख्ने (फ्रि फ्लोइङ्ग) कारकहरू राखिएको शुद्ध नुन (सोडियम क्लोराइड); सामुद्रिक पानी।**
	२५०१.००.९०	---नुन
२७.१६	२७१६.००.००	विद्युत शक्तिको कारोबार गर्ने व्यवसायबाट विद्युत शक्तिकै कारोबार गर्ने व्यवसायलाई बिक्री गरिएको विद्युत शक्ति र घरायसी प्रयोजनको लागि उपभोग हुने प्रति ग्राहक मासिक ५० युनिट सम्मको विद्युत शक्ति।
<u>**द्रष्टव्य**</u> **:-** १. धारा तथा टेङ्करबाट खुला रूपमा आपूर्ति हुने पिउने पानी।		
समूह ३: जीवजन्तु तथा सोको उपज		
०१.०२		जीवित चौपाया (बोभाइन)।
		-गोजातीय चौपाया:
	०१०२.२१.००	--नश्ल सुधारका लागि विशुद्ध नश्लका
	०१०२.२९.००	--अन्य
		-भैंसी:
	०१०२.३१.००	--नश्ल सुधारका लागि विशुद्ध नश्लका
	०१०२.३९.००	--अन्य
	०१०२.९०.००	--अन्य
०१.०३		जीवित सुँगुर।
	०१०३.१०.००	-नश्ल सुधारका लागि विशुद्ध नश्लका
		-अन्य:
	०१०३.९१.००	--५० के.जी. भन्दा कम वजनका
	०१०३.९२.००	--५० के.जी. वा सोभन्दा बढी वजन भएका
०१.०४		**जीवित भेडा र बाख्राहरू।**
	०१०४.१०.००	-भेडा
	०१०४.२०.००	-बाख्रा
०१.०५		जीवित कुखुरा अर्थात, ग्यालुस डोमेष्टिकस् जातका कुखुरा, हाँस, टर्की र गिनी फाउल।

नेपाल कानून आयोग

		-१८५ ग्रामभन्दा बढी वजन नभएकाः
	०१०५.११.००	--कुखुरा जातका चराहरू
	०१०५.१२.००	--टर्कीहरू (पाताल मयूर)
	०१०५.१३.००	--हाँस (डक) हरू
	०१०५.१४.००	--हाँस (गिज) हरू
	०१०५.१५.००	--गिनी जातका चराहरू
		-अन्यः
	०१०५.९४.००	--कुखुरा जातका चराहरू
	०१०५.९९.००	--अन्य
०१.०६		अन्य जीवित जीवजन्तु।
		-स्तनपायीः
	०१०६.१४.००	--खरायोहरू
	०१०६.१९.००	--अन्य
		-चराहरुः
	०१०६.३३.००	--सुतुरमुर्ग (अष्ट्रिच) हरू; इमुहरू (ड्रोमाउस नोभाहोल्लान्डिया)
		-कीराहरूः
	०१०६.४१.००	--माहुरीहरू
	०१०६.९०.००	-अन्य
०२.०१		**चौपाया (बोभाइन जाति) को ताजा (फ्रेस) वा चिस्याइएको (चिल्ड) मासु।**
	०२०१.१०.००	-सिङ्गो शरीर (कारकस) हरू र आधा शरीर (हाफ-कारकस) हरू
	०२०१.२०.००	-हाड सहितको अन्य टुक्राहरू
	०२०१.३०.००	-हाड नभएको
०२.०३		**सुँगुरको मासु, ताजा (फ्रेस), चिस्याइएको (चिल्ड) वा हिमीकृत (फ्रोजन)।**
		-ताजा वा चिसो पारेकोः
	०२०३.११.००	--सिङ्गो शरीर (कारकस) हरू र आधा शरीर (हाफ-कारकस) हरू
	०२०३.१२.००	--साँप्राहरू, काँधहरू र तिनका काटिएका टुक्राहरू, हाड सहितका
	०२०३.१९.००	--अन्य
०२.०४		**भेडा वा बाख्राको ताजा, चिसो पारेको वा हिमीकृत मासु।**
	०२०४.१०.००	-भेडाका पाठाको ताजा वा चिस्याइएको सिङ्गो शरीर (कारकस) हरू र आधा-शरीर (हाफ-कारकस) हरू
		-भेडाको ताजा वा चिसो अन्य मासुः

	०२०४.२१.००	--भेडाका पाठाको ताजा वा चिस्याइएको सिङ्गो शरीर (कारकस) हरू र आधा-शरीर (हाफ-कारकस) हरू
	०२०४.२२.००	--हाड सहितको अन्य टुक्रा
	०२०४.२३.००	--हाड नभएको
	०२०४.५०.००	-बाख्राको मासु
०२.०६		चौपाया जीवजन्तु (बोभाइन), सुँगुर, भेडा, बाख्रा, घोडा, गधा, खच्चर वा हिनिजहरूको ताजा (फ्रेस), चिस्याइएको (चिल्ड), वा हिमीकृत (फ्रोजन) खान हुने अफल मासु, (इडिबल अफल)।
	०२०६.१०.००	-चौपाया (बोभाइन) जीवजन्तुको ताजा र चिसो
	०२०६.३०.००	-सुँगुरको ताजा वा चिस्याइएको
	०२०६.८०.००	-अन्य ताजा वा चिसो पारेको
०२.०७		शीर्षक ०१.०५ का घर पालुवा चराहरू (पोल्ट्री) को ताजा (फ्रेस), चिस्याएको (चिल्ड) वा हिमीकृत (फ्रोजन) मासु र खान हुने अफल मासु।
		-कुखुरा जातका चराहरू (फाउल्स) कोः
	०२०७.११.००	--टुक्रा नपारिएको (सिङ्गो), ताजा वा चिस्याइएको
	०२०७.१२.००	-- टुक्रा नपारिएको (सिङ्गो), हिमीकृत
	०२०७.१३.००	--टुक्राहरू र अफल मासु, ताजा वा चिस्याइएका
	०२०७.१४.००	--टुक्राहरू र अफल मासु, हिमीकृत
		-टर्कीहरूकोः
	०२०७.२४.००	--टुक्रा नपारिएको (सिङ्गो), ताजा वा चिस्याइएको (फ्रेस वा चिल्ड)
	०२०७.२५.००	--टुक्रा नपारिएको (सिङ्गो), हिमीकृत
	०२०७.२६.००	-- टुक्राहरू र अफल मासु, ताजा वा चिस्याइएका
	०२०७.२७.००	--टुक्राहरू र अफल मासु, हिमीकृत
		-हाँस (डक) हरूकोः
	०२०७.४१.००	--टुक्रा नपारिएको (सिङ्गो), ताजा वा चिस्याइएको
	०२०७.४२.००	--टुक्रा नपारिएको (सिङ्गो), हिमीकृत
	०२०७.४३.००	--बोसोयुक्त कलेजो (फ्याटी लिभर) हरू, ताजा वा चिस्याइएका
	०२०७.४४.००	--अन्य, ताजा वा चिस्याइएको
	०२०७.४५.००	--अन्य, हिमीकृत
		-हाँस (गीज) हरूकोः
	०२०७.५१.००	--टुक्रा नपारिएको (सिङ्गो), ताजा वा चिस्याइएको
	०२०७.५२.००	--टुक्रा नपारिएको (सिङ्गो), हिमीकृत (फ्रोजन)

	०२०७.५३.००	--बोसोयुक्त कलेजो (फ्याटी लिभर) हरू, ताजा वा चिस्याइएका
	०२०७.५४.००	--अन्य, ताजा वा चिस्याइएको
	०२०७.५५.००	--अन्य हिमीकृत
	०२०७.६०.००	-गिनी जातका चराहरूको
०३.०१		जीवित माछा।
		-आलङ्कारिक माछाः
	०३०१.११.००	--ताजा पानीको
	०३०१.१९.००	--अन्य
		-अन्य जीवित माछाः
	०३०१.९१.००	--ट्राउट (साल्मो ट्रटा, अङ्कोरिङ्कस माइकिस, अङ्कोरिङ्कस क्लार्की, अङ्कोरिङ्कस अक्वाबोनिटा, अङ्कोरिङ्कस गिलाए, अङ्कोरिङ्कस अपाचे र अङ्कोरिङ्कस क्राइसोकाष्टर)
	०३०१.९२.००	--बाम (अङ्गुइल्ला जातहरू)
	०३०१.९३.००	--कार्प (साइप्रिनस जातहरु, क्यारासिअस जातहरु, सेनोफारिङ्गोडोन इडिलस, हाइपोफ्थाल्मिच्थिस जातहरु, सिर्हिनस जातहरु, माइलोफारिङ्गोडोन पिसिअस, क्याट्ला क्याट्ला, लाबेओ जातहरु, ओस्टेचिलस हासेल्टी, लेप्टोबार्बस होवेनी, मेगालोब्रामा जातहरु)
	०३०१.९४.००	--एटलान्टिक र प्यासिफिक ब्लुफिन टुनाहरु (थुनुस थाइनस, थुनुस ओरियन्टालिस)
	०३०१.९५.००	--दक्षिणी ब्लुफिन टुनास (थुनस म्याकोई)
	०३०१.९९.००	--अन्य
०३.०२		शीर्षक ०३.०४ को माछाको फिलेट र अरु प्रकारको मासु बाहेकको ताजा वा चिसो पारेको माछा।
		-सालमोन (साल्मोनाइडाइ), उपशीर्षक ०३०२.९१.०० देखि ०३०२.९९.०० सम्मका खान योग्य अफल माछा बाहेकः
	०३०२.११.००	--ट्राउट (साल्मो ट्रटा, अङ्कोरिङ्कस माइकिस, अङ्कोरिङ्कस क्लार्की, अङ्कोयरिङ्कस अक्वाबोनिटा, अङ्कोरिङ्कस गिलाए, अङ्कोरिङ्कस अपाचे र अङ्कोरिङ्कस क्राइसोगेष्टर)
	०३०२.१३.००	--प्यासिफिक सालमोन (अङ्कोरिङ्कस नेर्का, अङ्कोरिङ्कस गोर्बुशा, अङ्कोरिङ्कस केटा, अङ्कोरिङ्कस श्चित्शा, अङ्कोरिङ्कस किसुच, अङ्कोरिङ्कस मसोउ र अङ्कोरिङ्कस रडुरस)
	०३०२.१४.००	--एटलाण्टिक साल्मोन (साल्मो सालार) र डान्यूब सालमोन (हुचो हुचो)
	०३०२.१९.००	--अन्य

		-चेप्टो माछा (प्लेरोनेक्टाइडाइ, बोथीडाइ, साइनोग्लोस्सीडाइ, सोलेडाइ, स्कोप्थाल्मीडाइ र सिथारीडाइ), उपशीर्षक ०३०२.९१.०० देखि ०३०२.९९.०० सम्मका खान योग्य अफल माछा बाहेकः
	०३०२.२१.००	--हालिबुट (रेनहार्डीटिअस हिप्पोग्लोसोइडिज, हिप्पोग्लोसस हिप्पोग्लोसस, हिप्पोग्लोसस स्टेनोलेपिस)
	०३०२.२२.००	--प्लेइस (प्ल्युरोनेक्टिस प्लाटेसा)
	०३०२.२३.००	--सोले (सोलिआ जातहरू)
	०३०२.२४.००	--टर्बोट्हरु (सेट्टा मेक्सिमा)
	०३०२.२९.००	--अन्य
		-टुनाहरु (थुनुस प्रजातिका) स्किपज्याक तुना (स्ट्राइप- बेल्लाइड बोनितो) (कात्सुओनस पेलामिस), उपशीर्षक ०३०२.९१.०० देखि ०३०२.९९.०० सम्मका खान हुने कमसल मत्स्यमांश बाहेकः
	०३०२.३१.००	--अल्बाकोर वा लामो पखेटा भएको टुनाहरू
	०३०२.३२.००	--पहेलो पखेटा भएका टुनाहरू (थुनुस अल्बाकारिस)
	०३०२.३९.००	--अन्य
		-हिल्सा (हेरिङ्ग) हरू (क्लुपिया हरेङ्गस, क्लुपिया पल्लासी), एङ्कोभिहरू (इन्ग्राउलिस जातहरू), सार्डिनहरू (सार्डिना पिल्कार्डस्, सार्डिनोप जातहरू), सार्डिनेला (सार्डिनेला जातहरू), ब्रिसलिङ्ग वा स्प्राटहरू (स्प्राटस स्प्राटस), म्याकरेल (स्कम्बर स्कम्ब्रस, स्कम्बर अस्ट्रेलासिकस, स्कम्बर जापोनिकस), इन्डियन म्याकेरेलहरू, (रस्ट्रेलिगर जातहरू), सिरफिसहरू (स्कोमबेरोमोरस जातहरू), ज्याक तथा हर्ष म्याकेरेल (ट्राचुरस जातहरू), ज्याकहरू, क्रेभेलहरू (क्यारान्क्स जातहरू), कोबिया (रासिसेन्ट्रोन क्यानाडम), सिल्भर पम्फ्रेस्ट (पम्पस जातहरू), प्यासिफिक साउरी (कोलोलाबिस साइरा), स्काड्स (डिक्याप्टेरस जातहरू), क्यापेलिन (मालोटस् विलोसस्), सोर्डफिस (सिफियास ग्लाडिअस), कावाकावा (युथाइनस एफिनिस), बोनितोहरू (सार्डा जातहरू), मार्लिनहरू, सेइलफिसहरू, स्पेरफिस (इस्टोफोरिडाइ), उपशीर्षक ०३०२.९१.०० देखि ०३०२.९९.०० सम्मका खान योग्य अफल माछा बाहेकः
	०३०२.४१.००	-- हिल्सा (हेरिङ्) हरू (क्लुपिया हेरेन्गस, क्लुपिया पल्लासी)
	०३०२.४२.००	--एङ्कोभीहरु (इङग्रालिस जातहरू)

	०३०२.४३.००	--सार्डिनहरू (सार्डिना पिल्कार्डस्, सार्डिनोप जातहरू) सार्डिनेला (सार्डिनेला जातहरू), ब्रिसलिन वा स्प्राटस (स्प्राटस स्प्राटस)
	०३०२.४४.००	--म्याकरेल (स्कम्बर स्कम्ब्रस, स्कम्बर अस्ट्रेलासिकस, स्कम्बर जापोनिकस)
	०३०२.४५.००	--ज्याक र हर्ष म्याकरेल (ट्राचुरुस जातहरू)
	०३०२.४६.००	--कोबिआ (राकिसेन्ट्रोन कानाडम)
	०३०२.४७.००	--सोर्डफिस (जिफियास ग्लाडिअस)
	०३०२.४९.००	--अन्य
		-ब्रेग्मासिरोटाइडाइ, युक्लिच्थाइडाइ, गाडिडाइ, म्याक्रोउराइडाइ, मेलानोनाइडाइ, मर्लुस्सिडाइ, मोरिडाइ र मुराइनोलेपिडिडाइ परिवारहरूका माछा, उपशीर्षक ०३०२.९१.०० देखि ०३०२.९९.०० सम्मका खान योग्य अफल माछा बाहेकः
	०३०२.५१.००	--कड (ग्याडुस मरहुआ, ग्याडुस ओग्याक, ग्याडुस म्याक्रोसिफालस)
	०३०२.५२.००	--ह्याड्डक (मेलानोग्रामस एग्लेफिनस)
	०३०२.५३.००	--कोलफिस (पोलाकिअस भिरेन्स)
	०३०२.५४.००	--हेक (मर्लुसिअस जातहरु, यूरोफिसिस जातहरु)
	०३०२.५५.००	--अलास्का पलक(थेराग्रा काल्कोग्रामा)
	०३०२.५६.००	--ब्लु ह्वाइटिङहरू (माइक्रोमेसिस्टस पोटासु, माइक्रोमेसिस्टस अस्ट्रालिस)
	०३०२.५९.००	--अन्य
		-तिलापियाहरू (ओरेओक्रोमिस जातहरू), क्याटफिस (प्याङ्गासिअस जातहरू, सिलुरस जातहरू, क्लारिअस जातहरू, इक्टालुरस जातहरू), कार्प (साइप्रिनस जातहरू, क्यारासियस जातहरू, सेनोफारिङ्गोडोन इडेलस, हाइपोफ्थाल्मिच्थिस जातहरू, सिर्हिनस जातहरू, माइलोफारिङ्गोडोन पिसिअस, क्याट्ला क्याट्ला, लाबेओ जातहरू, ओस्टेचिलस हास्सेल्टी, लेप्टोबार्बस होवेनी, मेगालोब्रामा जातहरू), बामहरू (एङ्गुइला जातहरू), नाइल पर्च (ल्याटेस निलोटिकस) र स्नेकहेड्हरू (चान्ना जातहरू), उपशीर्षक ०३०२.९१.०० देखि ०३०२.९९.०० सम्मका खान योग्य अफल माछा बाहेकः
	०३०२.७१.००	--तिलापियाहरू (ओरेओक्रोमिस जातहरू)
	०३०२.७२.००	--क्याटफिस (प्याङ्गासिअस जातहरू, सिलुरस जातहरू, क्लारिअस जातहरू, इक्टालुरस जातहरू)

	०३०२.७३.००	--कार्प (साइप्रिनस जातहरू, क्यारासियम जातहरू, सेनोफारिङ्गोडोन इडेलस, हाइपोफ्थाल्मिच्थिस जातहरू, सिर्हिनस जातहरू, माइलोफारिङ्गोडोन पिसिअस, क्याट्ला क्याट्ला, लाबेओ जातहरू, ओस्टेओचिलस हास्सेल्टी, लेप्टोबार्बस होवेनी, मेगालेब्रामा जातहरू)
	०३०२.७४.००	--बाम (इल) हरू (एङ्गुइला जातहरू)
	०३०२.७९.००	--अन्य
		-अन्य माछा, उपशीर्षक ०३०२.९१.०० देखि ०३०२.९९.०० सम्मका खान योग्य अफल माछा बाहेक:
	०३०२.८१.००	--डगफिस र अन्य सार्कहरू
	०३०२.८२.००	--रेइ र स्केटहरू (रेजिडाए)
	०३०२.८३.००	--टूथफिस (डिसोस्टिकस जातहरू)
	०३०२.८४.००	--सिबास (डिसेन्ट्रारकस जातहरू)
	०३०२.८५.००	--सिब्रिम(स्पेरिडाइ)
	०३०२.८९.००	--अन्य
०४.०१		दूध र तर, गाढा नपारिएको, चिनी वा अन्य गुलियो पदार्थ नहालिएको।
	०४०१.१०.००	-तौलमा दुग्धस्नेह (फ्याट) को मात्रा १ प्रतिशत भन्दा बढी नभएको
	०४०१.२०.००	-तौलमा दुग्धस्नेह (फ्याट) को मात्रा १ प्रतिशत भन्दा बढी तर ६ प्रतिशत बढी नभएको
	०४०१.४०.००	-तौलमा दुग्धस्नेह (फ्याट) को मात्रा ६ प्रतिशत भन्दा बढी भएको तर १० प्रतिशतभन्दा बढी नभएको
	०४०१.५०.००	-तौलमा दुग्धस्नेह (फ्याट) को मात्रा १० प्रतिशतभन्दा बढी भएको
०४.०३		दही (योगर्ट; मही (बटर मिल्क), दही (कर्डल्ड मिल्क) र तर (क्रिम), केफिर र अन्य कुहाएर (फर्मेन्टेड) वा अम्लीकरण (एसिडीफाइड) गरिएको दूध र तर (क्रिम), जमाइएको वा नजमाइएको वा चिनी वा अन्य गुलियो पदार्थ हालिएको वा नहालिएको वा स्वादिष्ट पारिएको वा नपारिएको वा फल, सुक्खा फल वा कोको सहित वा रहित।
	०४०३.९०.००	-अन्य
०४.०६		चीज र दही (कर्ड)।

	०४०६.१०.००	-ताजा (अर्ध जमेको दही वा पूरै जमेको दही) चीज ह्वे चीजसमेत र दही (कर्ड)
	०४०६.९०.१०	---छुर्पी
०४.०७		ताजा, सुरक्षित वा पकाएको, चराचुरुङ्गीको नफुटाएका फुलहरु।
		-चल्ला कोरल्नको लागि निषेचित फुलहरूः
	०४०७.११.००	--ग्यालुस डोमेस्टिकस प्रजातिका चराहरूको
	०४०७.१९.००	--अन्य
		- अन्य ताजा फुलहरूः
	०४०७.२१.००	--ग्यालुस डोमेस्टिकस प्रजातिका चराहरूको
	०४०७.२९.००	--अन्य
	०४०७.९०.००	-अन्य
०५.११		**अन्यत्र उल्लेख वा समावेश नभएका जीवजन्तुजन्य उत्पादनहरू; भाग १ वा ३ का मरेका जनावरहरू, मानिसले खान अनुपयुक्त।**
		-अन्यः
	०५११.९१.००	-- माछाको टुक्राटाक्री वा धुलो र सिपिको टुक्रा।
		--अन्यः
	०५११.९९.९०	---हड्डीको धुलो

<u>द्रष्टव्य</u> :-

(१) माथि उल्लिखित भन्सार शीर्षक ०१.०२ देखि शीर्षक ०४.०७ सम्मका मालवस्तुहरू होटल, रेष्टुरेण्ट, बार, गेष्ट हाउस, क्याफ्टेरिया वा यस्तै अन्य संस्थाले गर्ने आपूर्तिमा मूल्य अभिवृद्धि कर छुट हुने छैन।

(२) शीर्षक ०४.०६ अन्तर्गतको उपशीर्षक ०४०६.१०.०० मा पर्ने पनिर(ताजा चीज) मा समेत मूल्य अभिवृद्धि कर छुट हुनेछ।

समूह ४ः कृषि सामग्रीहरु

३१.०१	३१०१.००.००	रासायनिक उपचार गरिएको वा नगरिएको मिश्रित वा अमिश्रित जीवजन्तु वा वनस्पतिजन्य मलखादहरू; जीवजन्तुजन्य वा वनस्पतिजन्य पदार्थलाई मिश्रण गरी वा रासायनिक उपचारद्वारा उत्पादन गरिएका मलखादहरू।
३१.०२		नाइट्रोजनयुक्त खनिज वा रासायनिक मलखादहरू।
		-जलीय घोलमा भएको वा नभएको युरियाः

	……	……
	३१०२.१०.२०	---टेक्निकल ग्रेड
	३१०२.१०.३०	---फर्टिलाईजर ग्रेड
	३१०२.१०.९०	अन्य---
		---अन्य:
	३१०२.१०.९१	----टेक्निकल ग्रेड
	३१०२.१०.९९	----अन्य
		-अमोनियम सल्फेट; अमोनियम सल्फेट र अमोनियम नाइट्रेटको मिश्रण र दोबर लवणहरू
	३१०२.२१.००	--अमोनियम सल्फेट
	३१०२.२९.००	--अन्य
	३१०२.३०.००	-जलीय घोलमा भएको वा नभएको अमोनियम नाइट्रेट
	३१०२.४०.००	-अमोनियम नाइट्रेटका साथ क्यास्लियम कार्बोनेट वा अन्य अप्राङ्गारिक गैरउर्वरक तत्त्वहरुका मिश्रणहरू
	३१०२.५०.००	-सोडियम नाइट्रेट
	३१०२.६०.००	-क्याल्सियम नाइट्रेट र अमोनियम नाइट्रेटका मिश्रणहरू र दोबर लवणहरू
	३१०२.८०.००	-युरिया र अमोनियम नाइट्रेटको जलीय वा अमोनियम घोलमा भएका मिश्रणहरू
	३१०२.९०.००	-अन्य, माथिका उपशीर्षकहरुमा नपरेका मिश्रणहरू समेत
३१.०३		**फस्फेटयुक्त खनिज वा रासायनिक मलखादहरू।**
		-सुपरफोस्फेटहरू:
	३१०३.११.००	--तौलमा ३५% वा सोभन्दा बढी डाइफोस्फोरस पेन्टाअक्साइड (पी२ओ५) भएका
	३१०३.१९.००	--अन्य
	३१०३.९०.००	-अन्य
३१.०४		**पोटासयुक्त खनिज वा रासायनिक मलखादहरू।**
	३१०४.२०.००	-पोटासियम क्लोराइड्
	३१०४.३०.००	-पोटासियम सल्फेट
	३१०४.९०.००	-अन्य

३१.०५		**नाइट्रोजन, फस्फरस र पोटासियम मध्ये दुई वा तीन उर्वरक तत्वहरू भएका खनिज वा रासायनिक मलखादहरू; अन्य मलखादहरू; चक्की वा त्यस्तै स्वरूपमा वा कुल तौल १० के.जी. मा नबढ्ने गरी संवेष्टन (प्याकेज) हरूमा राखिएका यस भागका वस्तुहरू।**
	३१०५.१०.००	**-चक्की वा त्यस्तै स्वरूपमा वा कुल तौल १० के.जी. मा नबढ्ने गरी संवेष्टन (प्याकेज) हरूमा राखिएका यस भागका वस्तुहरू।**
	३१०५.२०.००	-तीन उर्वरक तत्वहरू नाइट्रोजन, फस्फोरस र पोटासियम भएका खनिज वा रासायनिक मलखादहरू
	३१०५.३०.००	-डाइअमोनियम हाइड्रोजनअर्थो फोस्फेट (डाइअमोनियम फोस्फेट)
	३१०५.४०.००	-अमोनियम डाइहाइड्रोजनअर्थोफस्फेट (मोनोअमोनियम फस्फेट) र डाइअमोनियम हाइड्रोजनअर्थोफस्फेट (डाइअमोनियम फस्फेट) सँगका त्यसका मिश्रणहरू
		-दुई उर्वरक तत्त्वहरू नाइट्रोजन र फस्फोरस भएका अन्य खनिज वा रासायनिक मलखादहरू:
	३१०५.५१.००	--नाइट्रेटरू र फस्फेटहरू भएका
	३१०५.५९.००	--अन्य
	३१०५.६०.००	-दुई उर्वरक तत्त्वहरू फस्फोरस र पोटासियम भएका खनिज वा रासायनिक मलखादहरू
	३१०५.९०.००	-अन्य
३९.२३		**वस्तुहरू परिवहन (कन्भेयन्स) वा परिवेष्टन (प्याकिङ्ग) गर्ने प्लास्टिकका सामानहरू; प्लास्टिकका पौलो वा बुजो (स्टोपर) हरू, ढकनी (लिड) हरू, बिर्का (क्याप) हरू र अन्य बन्द गर्ने (क्लोजर) सामग्रीहरू।**
		-बाकसहरू, बट्टाहरू, टोकरी वा डालो (क्रेट्) हरू र यस्तै सामग्रीहरू:
	३९२३.१०.२०	---अण्डा राख्ने क्रेट
४८.१९		कागतको, कागतगाताको, कोषीय गद्दा (सेल्यूलोज वाडिङ) को वा कोषीय रेशाका जालीहरू (सेल्यूलोज फाइबर वेब्स) को डब्बा (कार्टोन), बाकस (बक्स), कन्तुर (केश), थैलो (ब्याग) र अन्य परिवेष्टन (प्याकिङ्ग) का आधानपात्रहरू (कन्टेनर्स); कार्यालयहरू, पसलहरू वा यस्तै ठाउँमा प्रयोग हुने खालका, कागत वा कागतगाताका डिब्बा सञ्चिका (बक्सफाइल), पत्रथाली (लेटर ट्रे), र यस्तै किसिमका वस्तुहरू।

		-कर्कटीय (कोरुगेटेड्) कागत वा कागतगाताका डब्बा (कार्टोन), बाकस (बक्स) र कन्तुर (केस) हरूः
	४८१९.१०.१०	---अण्डा राख्ने क्रेट
५६.०८		**डोरी (ट्वाइन), लखाकी (कर्डेज) वा रस्सा (रोप) का गाँठो पारी बनाइएका जाली; कपडा पदार्थको माछा मार्ने तयारी जाल र अन्य तयारी जालहरू।**
		-मानव निर्मित कपडा पदार्थकोः
	५६०८.११.००	--माछा मार्ने तयारी जालहरू
८२.०१		**निम्न हाते औजारहरुः कोदालो, साभेल, गैती, पिक, चाँदे (हो), काँटा (फोर्क) र दाँते (रेक); बन्चरो, खुर्पा (बिल हूक) र यस्तै काट्ने वा चिर्ने औजारहरू; बोट बिरूवा छाँट्ने एकै हातले चलाउने जुनसुकै किसिमका कैंची; दरौंती (स्साइथ), हँसिया, खुर्पी, झाडी छाँट्ने दुई हातले चलाउने कैंची, किलो वा पच्चड (टिम्बर वेज) र कृषि, बागबानी वा वनजङ्गलको काममा प्रयोग हुने अन्य औजारहरू।**
		-कोदालो र सावेलहरूः
	८२०१.१०.१०	---कोदालो
	८२०१.३०.००	-गैंती, पिक, चाँदे र दाँते
	८२०१.४०.००	-बञ्चरो, खुर्पा र यस्तै काट्ने चिर्ने औजारहरू
	८२०१.५०.००	-बोट बिरूवा छाँट्ने एकै हातले चलाउने कैंची यस्तै एक हातले चलाउने कैंचीहरू (चराको मासु काट्ने कैंची समेत)
	८२०१.६०.००	-झाडी छाँट्ने कैंची (हेज शियर्स), बोट बिरूवा छाँट्ने दुई हातले चलाउने कैंची र यस्तै खालका दुई हातले चलाउने कैंचीहरू
		-कृषि, बागबानी र वनजङ्गलमा प्रयोग हुने अन्य हाते औजारहरुः
	८२०१.९०.१०	---कृषि वा बागबानीमा प्रयोग हुने
	८२०१.९०.९०	---अन्य
८७.०१		ट्र्याक्टरहरू (शीर्षक ८७.०९ का ट्र्याक्टरहरू बाहेक)।
		-एकल एक्सल भएका ट्र्याक्टरहरू
	८७०१.१०.१०	---पावर टिलर, मिनी टिलर
	८७०१.१०.९०	---अन्य

द्रष्टव्यः

(१) उपशीर्षक ७३१४.४९.०० मा पर्ने माछा पाल्ने तयारी केजहरू, उपशीर्षक ८४७९.८९.९९ मा पर्ने माछाको दाना खुवाउने अटोमेटिक फिडर।

(२) मौरी पालन उद्योगले पैठारी गर्ने मौरी पालनको लागि आवश्यक पर्ने मेटल व्यारल (७३१०.१०.०० र ७३१०.२९.००), रानी छेक्ने पाता, आधार चाका रोलर र ह्वील प्लेट (७३२६.९०.००), मौरी ब्रुस (९६०३.९०.००), गियर पम्प (८४१३.८१.००)। (३) कृषि, वागबानी, तथा पुष्प फर्महरूले पैठारी गर्ने उपशीर्षक ९४०६.१०.१० र ९४०६.९०.१० मा पर्ने ग्रीन हाउस। (४) उपशीर्षक ३९२६.९०.९९ मा पर्ने बिउ उमार्न तथा रोप्न प्रयोग हुने ट्रे। (५) दाना तथा पशुपन्छी उद्योगले पैठारी गर्ने भन्सार दरबन्दीको भाग २३, २८ र २९ मा पर्ने फिडसप्लिमेन्टका कच्चा पदार्थहरु, उपशीर्षक २५२१.००.०० को चुनढुङ्गाको धुलो। (६) सामान्य भाँडावर्तन बाहेकका उपशीर्षक ३९२४.९०.१० र शीर्षक ७३.२३ अन्तर्गत पर्ने कुखुरालाई दाना तथा पानी खुवाउने विशेष प्रकारका भाँडा।		
समूह ५ः औषधि उपचार तथा यस्तै स्वास्थ्य सेवाहरू		
२८.०४		**हाइड्रोजन, दुर्लभ ग्यासहरू र अन्य गैरधातुहरू।**
	२८०४.४०.१०	---मेडिकल ग्रेड
	२८०४.४०.९०	---अन्य
३०.०१		**अङ्गसंरोपी चिकित्सा (अर्ग्यानो-थेराप्युटिक) मा प्रयोग हुने सुक्खा, धुलो पारेको वा नपारेको ग्रन्थीहरू र अन्य अङ्गहरू; ग्रन्थी वा अन्य अङ्ग वा तिनका स्रावहरूका अङ्गसंरोपी चिकित्सामा प्रयोग हुने सारहरू; हेपारिन र यसका लवणहरू; अन्यत्र उल्लेख वा समावेश नगरिएका, रोगको उपचार वा रोकथामका लागि तयार गरिएका मानव वा जीवजन्तु सम्बन्धी अन्य तत्त्वहरू।**
	३००१.२०.००	-ग्रन्थी वा अन्य अङ्ग वा तिनका स्रावहरूको सारहरू
	३००१.९०.००	-अन्य
३०.०२		**मानव रक्त; रोगको उपचार, रोकथामका लागि तयार गरिएको वा रोगलाई निदान गर्ने प्रयोजनका लागि बनाएको जीवजन्तुको रगत, एन्टिसेरा र अन्य रक्त खण्डहरू र रोधक्षमता सम्बन्धी उत्पादनहरू, परिवर्तन गरिएको वा नगरिएको वा जीव प्रद्यौगिकीय प्रक्रियाहरू (बायो टेक्नोलोजिकल प्रोसेसेज) को माध्यमबाट उपलब्ध भएको वा नभएको; खोपहरू, विषालु पदार्थ (टक्सिन) हरू, सूक्ष्म-जीवाणुका कल्चरहरू (मर्चाहरू बाहेक) र यस्तै उत्पादनहरू; परिवर्तन गरिएका वा नगरिएका कोषिका संवर्द्धन (सेल कल्चर) हरू।**

नेपाल कानून आयोग

		-एन्टिसेरा, अन्य रक्तखण्डहरू र रोधक्षमता सम्बन्धी उत्पादनहरू, परिवर्तन गरिएको वा नगरिएको वा जीव प्रद्यौगिकीय प्रक्रियाहरू (बायोटेक्नोलोजिकल प्रोसेसेज) को माध्यमबाट उपलब्ध भएको वा नभएकोः
	३००२.१२.००	--एन्टीसेरा र अन्य रक्त खण्डहरू
	३००२.१३.००	--रोधक्षमता सम्बन्धी उत्पादनहरू, अमिश्रित, खुद्रा बिक्रीको लागि परिमित मात्राहरूमा वा स्वरूपमा वा संवेष्टन (प्याकिङ्ग) मा नराखिएका
	३००२.१४.००	--रोधक्षमता सम्बन्धी उत्पादनहरू, मिश्रित, खुद्रा बिक्रीको लागि परिमित मात्राहरूमा वा स्वरूपमा वा संवेष्टन (प्याकिङ्ग) मा नराखिएका
	३००२.१५.००	--रोधक्षमता सम्बन्धी उत्पादनहरू, खुद्रा बिक्रीको लागि परिमित मात्राहरूमा वा स्वरूपमा वा संवेष्टन (प्याकिङ्ग) मा राखिएका
		-खोप (भ्याक्सिन) हरू, विषालु पदार्थ (टक्सिन)हरू, सूक्ष्मजीवका संवर्द्धक (कल्चर) हरू (मर्चाहरू बाहेक) र यस्तै किसिमका उत्पादनहरूः
	३००२.४१.००	--मानव औषधिका लागि खोपहरू
	३००२.४२.००	--पशु औषधिका लागि खोपहरू
	३००२.४९.००	--अन्य
		-परिवर्तन गरिएका वा नगरिएका कोषिका संवर्द्धन (सेल कल्चर) हरूः
	३००२.५१.००	--कोषिका उपचारका उत्पादनहरू
	३००२.५९.००	--अन्य
	३००२.९०.९०	---अन्य
३०.०३		**खुद्रा बिक्रीका लागि परिमित मात्रामा वा स्वरूपमा वा संवेष्टन (प्याकिङ्ग) मा नराखिएका उपचारात्मक वा प्रतिकारात्मक प्रयोजनका लागि दुई वा दुइभन्दा बढी वस्तु (घटकहरू) मिश्रित गरी बनेका औषधिहरू (शीर्षक ३०.०२, ३०.०५ वा ३०.०६ का वस्तुहरू बाहेक)।**
	३००३.१०.००	-पेन्सिलिन अम्ल बनावट (पेन्सिल्यानिक एसिड स्ट्रक्चर), वा स्ट्रेप्टोमाइसिनहरु वा तिनका ब्युत्पतिहरू सहितका पेन्सिलिन वा तिनका ब्युत्पत्तिहरू भएका
	३००३.२०.००	-अन्य प्रतिजीवी (एण्टिवायोटिक्स)हरु भएका

		-अन्य, हार्मोनहरू वा शीर्षक २९.३७ का अन्य उत्पादनहरू भएकाः
	३००३.३१.००	--इन्सुलिन भएका
	३००३.३९.००	--अन्य
		-अन्य, क्षार तत्त्व (अल्कलोइड) हरू वा तिनका व्युत्पत्तिहरू भएकाः
	३००३.४१.००	--इफेड्राइन वा यसका लवणहरू भएका
	३००३.४२.००	--सेउडोफेड्राइन (आइएनएन) वा यसका लवणहरू भएका
	३००३.४३.००	--नोरफेड्राइन वा यसका लवणहरू भएका
	३००३.४९.००	--अन्य
	३००३.६०.००	-अन्य, यस भागको उपशीर्षक द्रष्टव्य २ मा उल्लेख गरिएका मलेरियारोधी सक्रिय मुख्य घटकहरू भएका
		-अन्यः
	३००३.९०.१०	---होमियोप्याथिक, विशुद्ध आयुर्वेदिक, यूनानी औषधिहरू
	३००३.९०.९०	---अन्य
	३००३.९०.४१	----बत्तीसा, द्राक्षासव, त्रिफला, कब्जहर, केशरी जीवन
	३००३.९०.९०	---अन्य
३०.०४		**खुद्रा बिक्रीको लागि परिमित मात्राहरूमा (छालाको माध्यमबाट (ट्रान्सडर्मल) प्रयोग गरिने पद्धतिको रूपमा भएका समेत)) वा स्वरूपमा वा संवेष्टन (प्याकिङ्ग) मा राखिएका उपचारात्मक वा प्रतिकारात्मक प्रयोगका मिश्रित वा अमिश्रित उत्पादनहरू भएका औषधिहरू (शीर्षक ३०.०२, ३०.०५ वा ३०.०६ का वस्तुहरू बाहेक)।**
	३००४.१०.००	-पेनिसिलिन अम्ल बनावट (पेनिसिल्यानिक एसिड स्ट्रक्चर) वा स्ट्रेप्टोमाइसिनहरू वा तिनका व्युत्पतिहरू सहितका पेनिसिलिनहरू वा तिनका व्युत्पत्तिहरू भएका
	३००४.२०.००	-अन्य प्रतिजीवी (एण्टिवायोटिक)हरु भएका
		-अन्य, हार्मोनहरू वा शीर्षक २९.३७ का अन्य उत्पादनहरू भएकाः
	३००४.३१.००	--इन्सूलिन भएका
	३००४.३२.००	--कोर्टिकोस्टेरायड हार्मोनहरू, तिनका व्युत्पत्तिहरू वा संरचनात्मक समधर्मी (एनालग) भएका
	३००४.३९.००	--अन्य
		-अन्य, क्षार तत्त्व (अल्कलोइड) हरू वा तिनका व्युत्पत्तिहरू भएकाः

	३००४.४१.००	--इफेडाइन वा यसका लवणहरु भएका
	३००४.४२.००	--स्युडोइफेड्रिन (आइएनएन) वा यसका लवणहरू भएका
	३००४.४३.००	--नोरफेड्रिन वा यसका लवणहरू भएका
	३००४.४९.००	--अन्य
	३००४.५०.००	-अन्य भिटामिनहरू वा शीर्षक २९.३६ का अन्य उत्पादनहरू भएका
	३००४.६०.००	अन्य, यस भागको उपशीर्षक द्रष्टव्य २ मा उल्लेख गरिएका मलेरियारोधी सक्रिय मुख्य घटकहरू भएका
		-अन्यः
	३००४.९०.१०	---होमियोप्याथिक, आयुर्वेदिक (शुद्ध), यूनानी औषधिहरू
	३००४.९०.४१	----बत्तीसा, द्राक्षासव, त्रिफला, कब्जहर र केशरी......
	३००४.९०.९०	---अन्य
३०.०५		नरम कपासको अस्तर (वाडिङ्ग), जाली (गज), पट्टी (ब्याण्डेज) र त्यस्तै सामानहरु (उदाहरणको लागि पट्टी (ड्रेसिङ्ग), टाँसिने प्लाष्टरहरु, लेपहरु (पोल्टिस), औषधि तत्त्वले संसिक्त (इम्प्रिग्नेट) गरिएको वा बाहिरपट्टि लेप लगाएको (कोटेड) वा औषधि, चिरफार, दन्त्यचिकित्सा वा पशुचिकित्साको उद्देश्यको लागि खुद्रा बिक्रीको पुलिन्दा वा आकारमा राखिएको।
		-घाउमा लगाउने टाँसिने पट्टी (ड्रेसिङ्ग) हरू र टाँसिने तह (लेयर) भएका अन्य वस्तुहरूः
	३००५.१०.१०	---टाँसिने जाली (एडिहसभ गज)
	३००५.१०.२०	---टाँसिने प्लाष्टर
	३००५.१०.३०	---टाँसिने टेप
	३००५.१०.९०	---अन्य
		-अन्यः
	३००५.९०.१०	---औषधियुक्त कपास (मेडिकेटेड कटन उल)
	३००५.९०.२०	---पट्टी (बैण्डेज)
	३००५.९०.३०	---सर्जिकल टेप
	३००५.९०.९०	---अन्य
३०.०६		यस भागको द्रष्टव्य ४ मा उल्लेख भएका औषधि निर्माण (फार्मास्यूटिकल) का वस्तुहरू।
	३००६.३०.००	-एक्स-रे परीक्षणको लागि अपारदर्शी तयारी वस्तुहरू; बिरामीलाई दिइनु पर्ने रोग निदान प्रतिकारक (रिएजेण्ट) पदार्थहरू

	३००६.६०.००	-हर्मोनहरूमा, शीर्षक २९.३७ का अन्य उत्पादनहरू वा शुक्राणुनाशक (स्पर्मिसाइड) हरूमा आधारित रासायनिक गर्भ निरोधक (कण्ट्रासेप्टिभ) तयारी वस्तुहरू
	३००६.९३.००	--मान्यताप्राप्त चिकित्सा सम्बन्धी जाँच (क्लिनिकल ट्रायल) को प्रयोगको लागि परिमित मात्रामा राखिएका प्लेसबोहरू र ब्लाइन्डेड (वा डबल ब्लाइन्डेड) चिकित्सा सम्बन्धी परीक्षण किट (ट्रायल किट) हरू
३८.२२		**आलम्बनमा भएका नैदानिक (डाएगनोस्टिक) वा प्रयोगशालाका प्रतिकारक (रिएजेन्ट) हरू, शीर्षक ३०.०६ का बाहेक आलम्बनमा भएका वा नभएका, परीक्षण किटहरूको रूपमा राखिएका वा नराखिएका तयारी नैदानिक वा प्रयोगशालाका प्रतिकारकहरू; प्रमाणित सन्दर्भ सामग्रीहरू।**
	३८२२.११.००	-- मलेरियाको लागि
	३८२२.१२.००	--जिका र एइडिज जातका लामखुट्टेबाट सर्ने अन्य रोगहरूका लागि
	३८२२.१३.००	--रक्त समूह छुट्टयाउनका लागि
	३८२२.१९.००	--अन्य
	३८२२.९०.००	-अन्य
३८.२४		**ढलाइ कारखाना (फाउण्ड्री) का ढलाइका साँचो (मोल्ड) हरू वा आन्तरिक साँचो (कोर) हरू निमित्तका तयारी योजक (बाइण्डर) हरू; अन्यत्र उल्लेख वा समावेश नभएका, रासायनिक वा समवर्गी उद्योगहरूका रासायनिक उत्पादनहरू र तयारी वस्तुहरू (प्राकृतिक उत्पादनका मिश्रणहरू समावेश भएका वस्तुहरू समेत)।**
		--अन्यः
	३८२४.९९.२०	---मृगौलाका बिरामीको उपचारमा प्रयोग हुने ठोस वा तरल डाइलाइसिस बाथ कन्सेन्ट्रेट
४०.१४		**कडा रबर बाहेक, भल्कनीकृत रबरको, कडा रबरका जडान (फिटिङ्ग) हरू भएको वा नभएको, स्वास्थ्य (हाइजिनिक) वा औषधिसम्बन्धी (फर्मास्युटिकल) सामग्रीहरू (दूधदानीको मुन्टो) समेत)।**
	४०१४.१०.००	-आच्छाद गर्भनिरोधक (सिथ कन्ट्रासेप्टिभ्स)
६६.०२		**हिंड्दा टेक्ने लट्ठी, वस्न मिल्ने लट्ठी, चावुक वा कोर्रा (व्हिप्स), घोढचढीको कोर्रा (राइडिङ्ग क्रोप्स) र यस्तै सामानहरू।**
	६६०२.००.१०	-दृष्टिविहीनहरूले प्रयोग गर्ने सेतो छडी

८७.१३		**मोटर जडान गरिएका वा नगरिएका वा अन्य किसिमले यान्त्रिक रूपमा प्रणोदित भएका वा नभएका, अशक्त व्यक्तिहरूका लागि गाडी (क्यारेज) हरू।**
	८७१३.१०.००	-यान्त्रिक रूपमा प्रणोदित नभएका
		-अन्य:
	८७१३.९०.१०	---इलेक्ट्रिक ह्विल चेयर
	८७१३.९०.९०	---अन्य
८७.१४		शीर्षक ८७.११ देखि ८७.१३ सम्मका गाडीहरूको पार्टपुर्जाहरु र सहायक सामग्रीहरू।
	८७१४.२०.००	-अशक्त व्यक्तिका गाडी (क्यारेज) हरूका
९०.२१		**हाडजोर्नीको उपचार सम्बन्धी उपकरणहरू, वैशाखी समेत, शल्यचिकित्सा सम्बन्धी पेटी र गद्दादार पेटी (ट्रस) हरू; सिधा गरी अड्याउने (स्प्लिन्ट) र हाड भांचिएकोमा प्रयोग हुने अन्य उपकरणहरू; शरीरका कृत्रिम भागहरू, शरीरका खरावी वा असक्षमता परिपूर्ति गर्नका लागि प्रयोग हुने, श्रवण-शक्ति बढाउने र यस्तै खालका शरीरमा लगाउने, धारण गर्ने वा प्रत्यारोपण गर्ने अन्य उपकरणहरू।**
	९०२१.४०.००	-श्रवण-शक्ति बढाउने उपकरणहरू, पार्टपुर्जा सहायक सामग्रीहरू बाहेक
	९०२१.५०.००	-मुटुको मांसपेशीलाई जगाउने पेसमेकरहरू, पार्टपुर्जाहरू र सहायक सामग्रीहरू बाहेक
	९०२१.९०.१०	---बैशाखीहरु
	९०२१.९०.२०	---श्रवण-शक्ति बढाउने उपकरणका पार्टपुर्जाहरू
	९०२१.९०.३०	---मुटुभित्र प्रत्यारोपण गरिने भल्भ र स्टेन्टहरु
	९०२१.९०.९०	---अन्य
९४.०१		**सीट (आसन) हरू (शीर्षक ९४.०२ का बाहेक), बिछ्यौनाको रूपमा परिवर्तन गर्न सकिने वा नसकिने, र तिनका पार्टपुर्जाहरू।**
		-अन्य आसनहरू:
	९४०१.८०.१०	---अपाङ्गता भएका व्यक्तिले प्रयोग गर्ने कमोड चियर
९४.०३		अन्य फर्निचर र तिनका पार्टपुर्जाहरू।
		-अन्य धातुका फर्निचर:
	९४०३.२०.१०	---अपाङ्गता भएका व्यक्तिले प्रयोग गर्ने वाकर
		-प्लास्टिकका फर्निचर:

	९४०३.७०.१०	---अपाङ्गता भएका व्यक्तिले प्रयोग गर्ने प्लाष्टिकको वाकर

दृष्टव्यः-

(१) स्वास्थ्य सेवा।

(२) रक्त सञ्चार सेवाको लागि आवश्यक पर्ने नेपाल रेडक्रस सोसाइटीले पैठारी गर्ने रगत राख्ने प्लाष्टिकका थैला (९०१८.९०.२०), ट्रान्सफ्युजन सेट (९०१८.९०.९०), तथा रक्त परीक्षण रिएजेण्ट निर्माणको लागि आवश्यक पर्ने विभिन्न औजार उपकरणहरु तथा रसायनहरू।

(३) मृगौला रोगको उपचारका लागि आवश्यक उपकरणहरु।

(४) दृष्टिविहीनहरूले प्रयोग गर्ने स्लेटस्टाइलस (८४७१.९०.००), ब्रेल नोटटेकर (८४७१.३०.९०), ब्रेलो (ब्रेल प्रिन्टर) (८४४३.३२.००, ८४४३.३९.०० र ८४४३.३१.००), रङ्गसूचक, पानीसूचक र प्रकाशसूचक यन्त्रहरू (८५३१.८०.००), आवाज दिने थर्मोमिटर (९०२५.१९.९०), ब्रेल टाइपराइटर (८४७२.९०.९०), ब्रेल घडी (९१०२.९९.००), एबाकस (९०१७.२०.००), मेग्नीफाइङ्ग ग्लास (९०१३.८०.००), ब्रेल कम्पास (९०१४.१०.००), ब्रेल इम्वोसर (८४४३.३९.००), ब्रेल स्टेनसिल मेसिन (८४७२.१०.००)।

(५) औषधि व्यवस्था विभागको सिफारिसमा औषधि उद्योगले पैठारी गर्ने भाग २८, २९ र ३८ मा पर्ने कच्चा पदार्थ, सहायक कच्चा पदार्थ र रासायनिक पदार्थ; शीर्षक ११.०८ का सबै उपशीर्षकमा पर्ने माड (स्वेतसार), उपशीर्षक १३०२.१९.०० मा पर्ने जडिबुटीका सार, शीर्षक १५.२१ मा पर्ने मौरीको वनस्पति तथा अन्य मैन, उपशीर्षक १७०१.१४.९० मा पर्ने उखुको अन्य चिनी, उपशीर्षक १७०२.११.०० मा पर्ने ल्याक्टोज, उपशीर्षक १७०२.३०.१० र १७०२.३०.२० मा पर्ने ग्लुकोज, उपशीर्षक १७०२.३०.३० मा पर्ने डेक्स्ट्रोज र उपशीर्षक १७०२.९०.९० मा पर्ने फ्रुक्टोज वा अन्य चिनी, उपशीर्षक १९०५.९०.४० मा पर्ने औषधि भर्न हुने खाली क्याप्सुल (एम्टी क्यासे), उपशीर्षक २२०७.१०.१० र २२०७.२०.९० मा पर्ने इथानोल, उपशीर्षक २२०७.१०.२० र २२०७.२०.१० मा पर्ने रेक्टिफाइड स्प्रिट, उपशीर्षक २५१९.९०.०० मा पर्ने म्याग्नेसियम अक्साइड, शीर्षक २७.१२ मा पर्ने ह्वाइट सफ्ट प्याराफिन र पेट्रोलियम जेली, शीर्षक ३२.०३ र ३२.०४ का सबै उपशीर्षकमा पर्ने रङ्ग, शीर्षक ३२.०५ मा पर्ने कोटिङ्ग मेटेरियल्स, उपशीर्षक ३३०१.९०.०० मा पर्ने एसेन्सियल आयल, उपशीर्षक ३४०२.४९.०० मा पर्ने टिवइन ८० सोडियम लौरैल सल्फेट, उपशीर्षक ३४०४.२०.०० र ३४०४.९०.०० मा पर्ने मैन, उपशीर्षक ३५०१.९०.०० मा पर्ने सोडियम केसिनेट, उपशीर्षक ३५०७.९०.०० मा पर्ने इन्जाइम, उपशीर्षक ३९०५.९९.०० मा पर्ने पोलिभिनायल पिरालोडोन (भिनायल एसिटेड) एसिटेड, उपशीर्षक ३९०६.९०.०० मा पर्ने कारबोमर्स, उपशीर्षक ३९१०.००.०० मा पर्ने प्राथमिक रुपका सिलिकनहरु, शीर्षक ३९.१२ मा पर्ने माइक्रोक्रिस्टिलाइन सेलुलोज, शीर्षक ३९.१४ मा पर्ने को-पोलिमर टेष्ट

मेकिङ्ग, उपशीर्षक ४०१४.९०.०० मा पर्ने रबर स्टोपर, उपशीर्षक ४८२१.१०.०० मा पर्ने लेबल, उपशीर्षक ७०१०.१०.०० मा पर्ने एम्पुल तथा उपशीर्षक ७६१२.१०.०० मा पर्ने आल्मोनियमका लचकदार ट्युव; शीर्षक ३९.२०, ३९.२१ र ४८.१९ का सबै उपशीर्षक एवं उपशीर्षक ३९२३.१०.१०, ३९२३.१०.९०, ३९२३.३०.९०, ३९२३.५०.००, ७०१०.९०.००, ७६०७.११.००, ७६०७.१९.००, ७६०७.२०.०० र ९६०२.००.०० मा पर्ने प्याकिङ्ग मेटेरियल तथा उपशीर्षक ३९२६.९०.९९ मा पर्ने १५ एम.एल. सम्म क्षमताका मेजरिङ्ग कपहरू तथा इन्ट्रा ओकुलर लेन्स (आइ.ओ.एल.) उत्पादनमा प्रयोग गर्ने कच्चा पदार्थ, सहायक कच्चा पदार्थ र रासायनिक पदार्थ, उपशीर्षक ८३०९.९०.०० मा पर्ने आधारभूत धातुका बिर्को।

(६) औषधि उद्योग आफैंले पैठारी गर्ने औषधि उत्पादनको लागि आवश्यक पर्ने प्याकिङ्ग मेटेरियल्स तथा लेवुल।

(७) औषधि व्यवस्था विभागको सिफारिसमा औषधि उद्योग तथा अस्पतालको अनुसन्धान तथा विकासमा प्रयोग हुने शीर्षक ९०.१८ र ९०.२७ मा पर्ने उपकरणहरू र आँखा उपचारका लागि आवश्यक इन्ट्रा ओकुलर लेन्स उत्पादन गर्न आवश्यक पर्ने यन्त्र उपकरण, कच्चा पदार्थ र सहायक सामग्री।

(८) औषधि व्यवस्था विभागको सिफारिसमा औषधिको रुपमा प्रयोग हुने स्लाइन पानी उत्पादन गर्ने उद्योगले आयात गर्ने स्लाइन पानीको प्याकिङ्ग सामग्री उत्पादन गर्न प्रयोग हुने प्लाष्टिक दाना।

(९) सरकारी, सरकारी अनुदान प्राप्त र सामुदायिक अस्पतालले पैठारी गर्ने औषधीय एवं शल्यचिकित्सा सम्बन्धी यन्त्र उपकरण तथा औजारहरू र स्वास्थ्य सामग्री।

(१०) नेपाल सरकारबाट स्वीकृति प्राप्त स्वास्थ्य संस्थाले पैठारी गर्ने मृगौला उपचारमा प्रयोग हुने उपशीर्षक ९०१८.९०.९० मा पर्ने हेमो डायलाइसिस मेसिन, डाइलासिस रिप्रोसेसर, डायलाइजर र यसको ट्यूविङ्ग; उपशीर्षक ९४०२.९०.२० मा पर्ने डाइलासिस बेड तथा उपशीर्षक ९४०२.९०.९० मा पर्ने कुर्सी; मुटुको रोग निदान तथा उपचारमा प्रयोग हुने उपशीर्षक ९०१८.११.०० मा पर्ने इकोकार्डियोग्राफ; उपशीर्षक ९०१८.९०.९० मा पर्ने भिडियोस्कोप, क्याथल्याब,हर्टलङ्ग मेसिन र डिफ्रीब्रिलेटर; क्यान्सर रोगको निदान तथा उपचारमा प्रयोग हुने उपशीर्षक ९०२२.१२.०० मा पर्ने पोजिट्रोन इमिसन टोमोग्राफी (पेट) स्क्यान मेसिन, कम्प्यूटेड टोमोग्राफी (सी.टी.) स्क्यान मेसिन, मेमोग्राफी; उपशीर्षक ९०२२.२१.०० मा पर्ने ब्रेसीथेरापी र लिनियर एक्सिलरेटर; उपशीर्षक ९०१८.१९.९० मा पर्ने फ्लो साइटोमिटर, नेक्स्ट जेनेरेशन सिक्वेन्सर र प्रोटिन माइक्रोएरी प्लेटफर्म, ९०१८.९०.३० मा पर्ने मल्टिप्लेक्स रियल टाइम पि.सी.आर.उपशीर्षक ९०२७.८९.१० मा पर्ने हेमाटोलोजी एनालाइजर, ब्लड केमेष्ट्री एनालाइजर, क्लिनिकल केमेष्ट्री एनालाइजर र इम्युनोकेमेष्ट्री एनालाइजर; उपशीर्षक ९०१८.१३.०० मा पर्ने म्याग्नेटीक रिजोनेन्स इमेजिङ्ग (एम.आर.आई) मेसिन।

(११) औषधी व्यवस्था विभागको सिफारिसमा आयुर्वेदिक औषधि उत्पादन गर्ने उद्योगले पैठारी गर्ने आवश्यक कच्चा पदार्थ।
(१२) सन ग्लास बाहेक वा चिकित्सकद्वारा सिफारिस (Medically Prescribed) चश्माको बिक्री।
(१३) नेपाल सरकार, स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालयको सिफारिसमा पैठारी हुने देहाय बमोजिमका वस्तुः-

(अ) चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान वीर अस्पताल, त्रि.वि. शिक्षण अस्पताल, वी.पी. कोइराला मेमोरियल क्यान्सर अस्पताल, वी.पी. कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान, शहीद गंगालाल राष्ट्रिय हृदय केन्द्र, मनमोहन कार्डियोथोरासिक भास्कुलर तथा ट्रान्सप्लान्ट सेण्टर र धुलिखेल अस्पतालको नाममा पैठारी हुने निर्माण तथा अस्पताल सञ्चालनको लागि आवश्यक निर्माण सामग्री, चिकित्सा सम्बन्धी उपकरण र औजार,

(आ) क्यान्सरका बिरामीलाई निःशुल्क वितरण गर्ने प्रयोजनको लागि सरकारी वा सामुदायिक अस्पताल तथा नेपाल सरकार स्वास्थ्य सेवा विभागले पैठारी गर्ने क्यान्सर निरोधक औषधि।

(इ)नेपाल सरकार, स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय वा स्वास्थ्य सेवा विभागको नाममा पैठारी हुने क्यान्सर निरोधक औषधि, दातृ निकायबाट अनुदान स्वरूप नेपाल सरकार, स्वास्थ्य तथा खाद्य स्वच्छता मन्त्रालय वा स्वास्थ्य सेवा विभागको नाममा पैठारी हुने खोप तथा खोपजन्य सामग्रीहरू, परिवार नियोजनका साधन तथा सामग्रीहरु र औषधि तथा पोषण सामग्रीहरु।

द्रष्टव्य : खण्ड (इ) मा उल्लेख भए बमोजिम अनुदान स्वरुप प्राप्त हुने औषधी र स्वास्थ्य सामग्रीको हकमा त्यस्तो अनुदान सहायता स्वीकार भएको हुनुपर्नेछ।

समूह ६: शिक्षा
(क) विद्यालय तथा विश्वविद्यालयमा हुने अनुसन्धान सम्बन्धी कार्यहरू।
(ख) नेपाल सरकारको पूर्ण स्वामित्व भएका संस्थाहरूबाट प्रदान गर्ने व्यावसायिक वा पेशागत तालिम वा पुनर्ताजगी तालिमहरू।
(ग) विद्यालय तथा विश्वविद्यालयहरूले प्रदान गर्ने शिक्षण सेवा।
(घ) शिक्षण संस्थाले सोही संस्थाको प्रयोजनको लागि स्वयंले सञ्चालन गरेका चमेना गृह (क्यान्टिन), छात्रावास (होस्टेल) र यातायात सेवाको कारोबार।

समूह ७ः किताब अखबार र मुद्रित सामग्रीहरु		
४८.०१	४८०१.००.००	रोलमा वा पातामा भएको अखबारी कागत (न्यूज प्रिन्ट)।
४९.०१		**एकोहोरो पाता भएको वा नभएको मुद्रित कितावहरू, विवरण पत्रिकाहरू (ब्रोशर्स), पर्चा वा पत्रिका (लिफ्लेट्स) र त्यस्तै मुद्रित वस्तुहरू।**
	४९०१.१०.००	-पट्याएको वा नपट्याएको, एकोहोरो पाता भएको
		-अन्यः
	४९०१.९१.००	--शब्दकोषहरू र विश्वकोषहरू र तिनका क्रमबद्ध भाग वा खण्डहरू (इन्स्टलमेण्टहरू)
	४९०१.९९.००	--अन्य
४९.०२		चित्र भएको वा नभएको वा विज्ञापनका सामग्री भएको वा नभएको समाचारपत्र, पत्रपत्रिका र आवधिक पत्र पत्रिकाहरु।
	४९०२.१०.००	-कम्तीमा एक हप्तामा चार पटक प्रकाशित
	४९०२.९०.००	-अन्य
४९.०४	४९०४.००.००	गाता हालेको वा नहालेको, निदर्श चित्र भएको वा नभएको, हस्तलिखित वा छापेको सङ्गीत किताब।
४९.१०		जुनसुकै प्रकारको मुद्रित पात्रो (क्यालेण्डर) क्यालेण्डर ब्लक समेत।
		-जुनसुकै प्रकारको मुद्रित पात्रो (क्यालेण्डर) (भन्सार तर्फ नभएको)
	४९१०.००.१०	---परम्परागत पात्रो
	४९१०.००.९०	---अन्य

द्रष्टव्यः-

(१) अखवार र पत्रपत्रिकाको मुद्रण तथा प्रकाशन।

(२) ई-लाइब्रेरी, ई-बुक तथा ई-पत्रिका शुल्क।

समूह ८ः कलात्मक र कालीगढी सेवा

(क) चित्रकला, मूर्तिकला, वास्तुकला तथा यस्तै प्रकारका अन्य हस्तकलाहरू र तत्सम्बन्धी सेवा।

(ख) पुस्तकालय , सङ्ग्रहालय, कला सङ्ग्रहालय र चिडियाघर प्रवेश शुल्क।

समूह ९ः यात्रुवाहक यातायात तथा ढुवानी सेवाहरू

यान्त्रिक पुलबाट हुने सेवा, सार्वजनिक यात्रुवाहक यातायात (हवाई यातायात, राइड शेयरिङ्ग प्लेटफर्म मार्फत प्रदान गरिने यातायात तथा ढुवानी सेवा तथा केबुलकार बाहेक) तथा निर्यात प्रयोजनको लागि कार्गो सेवा।		
समूह १०: व्यावसायिक वा पेशागत सेवा		
कलाकार, खेलाडी, लेखक, नमूनाकार, अनुवादक, दोभाषेले संस्थागत वा व्यक्तिगत रुपमा प्रदान गर्ने पेशागत सेवा , विदेशमा जनशक्ति आपूर्ति गर्ने सेवा।		
समूह ११: अन्य वस्तु तथा सेवा		
(अ) मालवस्तुहरू:		
१४.०४		अन्यत्र उल्लेख वा समावेश नभएका वनस्पति उत्पादनहरू।
	१४०४.९०.५०	---रूद्राक्षका दानाहरू
२७.१०		**कच्चा (क्रुड) बाहेकको पेट्रोलियम तेल र बिटुमिनयुक्त खनिजबाट प्राप्त तेल; अन्यत्र निर्दिष्ट वा समावेश नभएका, तौलमा ७० प्रतिशत वा सोभन्दा बढी पेट्रोलियम तेल वा बिटुमिनयुक्त खनिजबाट प्राप्त तेल भएका, यिनै तेल नै तयारी वस्तुहरूको मुख्य घटक (बेसिक कन्स्टिचुएन्ट) भएका तयारी वस्तु (प्रिपेरेशन) हरू; रद्दी तेल (वेष्ट आयल) हरू।**
		-पेट्रोलियम तेलहरू र बिटुमिनयुक्त खनिजहरूबाट प्राप्त तेलहरू (कच्चा बाहेक) तथा अन्यत्र उल्लेख वा समावेश नभएका, तौलको हिसाबले ७० प्रतिशत वा सोभन्दा बढी पेट्रोलियम तेलहरू वा बिटुमिनयुक्त खनिजबाट प्राप्त तेलहरू भएका, यिनै तेलहरू नै तयारी वस्तुहरूको मुख्य घटक भएका तयारी वस्तुहरू, जैविक डिजेल भएका बाहेक र रद्दी तेलहरू बाहेक:
		--अन्य:
	२७१०.१९.७०	---जुट ब्याचिङ्ग आयल तथा टेक्सटाइल आयल
४४.०१		**बाल्ने दाउरा, मुढा, चिरेको मोटो टुक्रा (विलेट), हाँगाबिंगा वा दाउराको बाँधेको बिटो, वा यस्तै रूपमा; काठका चोइटाचोइटी वा मसिना टुक्राटाक्री (पार्टिकल); काठ चिरेको धुलो, काठको अवशेष र रद्दी वस्तु, मुढो, ब्रिकेट, पेलेट वा यस्तै रूपमा एकत्रित गरिएको वा नगरिएको।**

	४४०१.३२.००	--काठको ब्रिकेटहरु
४४.१५		**काठका, परिवेष्ठन (प्याकिङ्ग) का बट्टाहरू, बाकसहरू, क्रेटहरू, ड्रमहरू र यस्तै परिवेष्ठन सामग्रीहरू; काठका केबुल-ड्रमहरू; काठका प्यालेटहरू, बक्स-प्यालेटहरू र अन्य लोड बोर्डहरू (सामान चढाउने तख्ताहरू); काठका प्यालेट कलरहरू।**
	४४१५.१०.००	-मौरीको घार र टि-चेष्ट
४९.०७		**स्पष्ट रूपमा अङ्कित मूल्य (फेस भ्यालु) भएका वा हुने वा कुनै मुलुकभित्र प्रचलनमा रहेका वा नयाँ जारी भएका प्रयोग नभएका (अनयुज्ड) हुलाक टिकट वा राजस्व टिकट वा यस्तै किसिमका टिकटहरू; टिकटको छाप भएका कागत; बैङ्क नोट; चेकफर्म; स्टक, शेयर वा बण्ड प्रमाणपत्र र यस्तै किसिमका स्वत्वाधिकारका कागतपत्रहरू।**
	४९०७.००.१०	---बैङ्क नोटहरु
	४९०७.००.२०	---स्पष्ट रूपमा अङ्कित मूल्य (फेस भ्यालु) भएका वा हुने वा कुनै मुलुकभित्र प्रचलनमा रहेका वा नयाँ जारी भएका प्रयोग नभएका (अनयुज्ड) हुलाक टिकट
	४९०७.००.३०	---हवाइपत्र
	४९०७.००.४०	---राहदानी
	४९०७.००.५०	---अन्तःशुल्क टिकट
	४९०७.००.६०	---चेक फर्म, चेकबुक
	४९०७.००.७०	---स्टक शेयर वा बण्ड प्रमाणपत्रहरु
	४९०७.००.९०	---अन्य
५३.०६		**फ्ल्याकसको धागो।**
	५३०६.१०.००	-एकल (सिङ्गल)
	५३०६.२०.००	-बहुल (दोब्ब्राएको) वा केबुल्ड
५३.०७		सनपाटको धागो वा शीर्षक ५३.०३ का अन्य लचिलो रेशादार बोक्रा (बाष्ट) का कपडा बनाउने धागो।
	५३०७.१०.००	-एकल (सिङ्गल)
	५३०७.२०.००	-बहुल (दोब्ब्राएको) वा केबुल्ड
५३.१०		सनपाट (जूट) का बुनिएका कपडाहरू वा शीर्षक ५३.०३ का अन्य लचिलो रेशा भएका बोक्रा (बाष्ट) का रेशाहरुबाट बनेका कपडाहरू।
	५३१०.१०.००	-अविरञ्जित (अनब्लिच्ड)

	५३१०.९०.००	-अन्य
७१.०२		**परिष्कार गरिएको वा नगरिएको, तर नजडेको वा सेटमा नराखिएको हीरा।**
	……	…….
७१.०६		**अपरिष्कृत (अनरुट) वा अर्ध निर्मित स्वरूपको वा धुलो स्वरूपको चाँदी (सुनको वा प्लाटिनमको जलप लगाइएको चाँदी समेत)।**
	७१०६.१०.००	-धुलो
		-अन्यः
	७१०६.९१.००	--अपरिष्कृत
	७१०६.९२.००	--अर्ध निर्मित
७१.०८		**अपरिष्कृत वा अर्ध निर्मित रूपका वा धुलो रूपका सुन (प्लाटिनमको जलप लगाएको सुन समेत)।**
		-अमौद्रिकः
	७१०८.११.००	--धुलो
	७१०८.१२.००	--अन्य अपरिष्कृत रूपको
	७१०८.१३.००	--अन्य अर्धनिर्मित रूपको
	७१०८.२०.००	-मौद्रिक
७१.०९	७१०९.००.००	अर्धनिर्मित भन्दा बढी काम नगरेको सुनले ढाकिएका आधारभूत धातुहरू वा चाँदी।
७१.१३		**बहुमूल्य धातुको वा बहुमूल्य धातुले ढाकिएको धातुको गरगहनाका सामानहरू र तिनका पार्टपुर्जाहरू**
		-बहुमूल्य धातुको, बहुमूल्य धातुमा जलप लगाएको वा नलगाएको वा ढाकिएको वा नढाकिएकोः
	७११३.११.००	--चाँदीको, अन्य बहुमूल्य धातुको जलप लगाएको वा नलगाएको, बहुमूल्य धातुले ढाकेको वा नढाकेको
		--अन्य बहुमूल्य धातुको, अन्य बहुमूल्य धातुको जलप लगाएको वा नलगाएको वा बहुमूल्य धातुले ढाकेको वा नढाकेको
	७११३.१९.१०	---सुनको
	७११३.१९.९०	---अन्य बहुमूल्य धातुको
	७११३.२०.००	-आधारभूत धातुको, बहुमूल्य धातुले ढाकिएको
७१.१८		**सिक्का।**
	७११८.९०.००	-अन्य

नेपाल कानून आयोग

८४.०१		**न्युक्लियर रियाक्टरहरू; न्युक्लियर रियाक्टरको लागि अविकिरणित (नन-इराडिएटेड) इन्धन तत्त्वहरू (कार्ट्रिजहरू); अणु छुट्याउने (आइसोटोपिक सेपरेसन) निमित्तका मेसिन र उपकरणहरू।**
	८४०१.१०.००	-न्यूक्लियर रियाक्टर
	८४०१.२०.००	-अणु छुटयाउने (आइसोटोपिक सेपरेसन) का मेसिन र औजारहरू र तिनका पार्टपुर्जाहरू
	८४०१.३०.००	-अविकिरणित (नन्-इराडिएटेड) इन्धन तत्त्वहरू (कार्ट्रिजहरू)
८४.०२		**जलवाष्प (स्टिम) र अन्य बाफ (भेपर) उत्पादन गर्ने बोइलरहरू (निम्न चापको बाफ उत्पादन गर्न पनि सक्षम उष्णजलीय सेन्ट्रल हिटिङ्ग बोइलर बाहेक); उच्च-तापित जल (वाटर) बोइलरहरू।**
		-जलवाष्प (स्टिम) र अन्य बाफ (भेपर) उत्पादन गर्ने बोइलरहरू:
	८४०२.११.००	--प्रतिघण्टा ४५ टनभन्दा बढी जलवाष्प उत्पादन गर्ने वाटर ट्युब बोइलरहरू
	८४०२.१२.००	--प्रतिघण्टा ४५ टनसम्म जलवाष्प उत्पादन गर्ने वाटर ट्युब बोइलरहरू
	८४०२.१९.००	--अन्य वाफ उत्पादन गर्ने बोइलर, हाइब्रिड बोइलर समेत
	८४०२.२०.००	-उच्च-तापित जल बोइलरहरू
८४.०३		**शीर्षक ८४.०२ बाहेकका सेन्ट्रल हिटिङ्ग (केन्द्रीय तापन) बोइलरहरू।**
	८४०३.१०.००	-बोइलरहरू
८४.०४		**शीर्षक ८४.०२ वा ८४.०३ का बोइलरसँग प्रयोग गरिने सहायक संयन्त्र (जस्तै, किफायती इकोनोमाइजर, सुपर-हिटर, ध्वाँसो हटाउने (सूट रिमुभर), ग्याँस हटाउने (ग्याँस रिमुभर्स); जलवाष्प (स्टिम) वा अन्य वाष्प (भेपर) का शक्ति एकाइहरू निमित्तका कण्डेन्सरहरू।**
	८४०४.१०.००	-शीर्षक ८४.०२ वा ८४.०३ को बोइलरका साथ प्रयोग हुने सहायक संयन्त्र (प्लान्ट) हरु
	८४०४.२०.००	-जलवाष्प (स्टिम) वा अन्य बाफ (भेपर) का शक्ति एकाइ (पावर युनिट) निमित्तका कन्डेन्सरहरू

८४.०५		**प्रोड्यूसर ग्यास वा वाटर ग्यास जेनरेटरहरू, तिनका शुद्धीकारकहरू (प्युरिफायर्स) भएका वा नभएका; एसिटाइलिन ग्यास जेनरेटरहरू र त्यस्तै जलीय प्रक्रियाका ग्यास जेनरेटरहरू, तिनका शुद्धीकारकहरू भएका वा नभएका।**
	८४०५.१०.००	-प्रोड्यूसर ग्याँस वा वाटर ग्याँस जेनरेटरहरू, शुद्धीकारक (प्यूरिफायर) भएका वा नभएका; एसिटाइलिन ग्याँस जेनरेटरहरू र त्यस्तै जलीय प्रक्रियाका ग्याँस जेनरेटरहरू, शुद्धीकारक (प्यूरिफायर) भएका वा नभएका।
८४.०६		**जलवाष्प टर्बाइनहरू र अन्य बाफ टर्बाइनहरू।**
	८४०६.१०.००	-जलपोत प्रणोदन (मेरीन प्रोपल्सन) निमित्तका टर्बाइनहरू
		-अन्य टर्बाइनहरू
	८४०६.८१.००	--४० मेगावाटभन्दा बढी उत्पादन क्षमता भएका
	८४०६.८२.००	--४० मेगावाटसम्म उत्पादन क्षमता भएका
८४.१०		**हाइड्रोलिक टर्बाइनहरू, जल चक्र (वाटर ह्वील) हरू र तिनका रेगुलेटरहरू।**
		-हाइड्रोलिक टर्बाइनहरू र जल चक्र (वाटर ह्वील)हरूः
	८४१०.११.००	--१,००० कि.वा. सम्म शक्तिका
	८४१०.१२.००	--१,००० कि.वा. भन्दा बढी तर, १०,००० कि. वा. सम्म शक्तिका
	८४१०.१३.००	--१०,००० कि.वा. भन्दा बढी शक्तिको
८४.१३		**मापक यन्त्र जडेको वा नजडेको तरल पदार्थको पम्प, तरल पदार्थका एलिभेटरहरू।**
		-अन्य सेन्ट्रिफ्युगल पम्पहरु
		---खनिज इन्धन (ग्यासोलिन) बाट सञ्चालन हुनेः
	८४१३.७०.११	----२ देखि ८ हर्ष पावर क्षमताका
	८४१३.७०.९९	----ब्याट्रीबाट चल्ने पानी तान्ने पम्प (डि.सी. पम्प)
८४.१६		**तरल इन्धनको लागि, धुल्याइएको ठोस इन्धनका लागि वा ग्याँसको लागि फर्नेश बर्नरहरू; आगोमा इन्धन हाल्ने यान्त्रिक उपकरण (मेकानिकल स्टोकर) हरू, तिनका यान्त्रिक जालीहरू (मेकानिकल ग्रेट्स) समेत, खरानी विसर्जन गर्ने यान्त्रिक उपकरण (मेकानिकल यास डिसचार्जर) हरू र यस्तै उपकरणहरू।**
	८४१६.१०.००	-तरल इन्धनको लागि फर्नेश बर्नरहरू
	८४१६.२०.००	-अन्य फर्नेश बर्नरहरू, कम्बिनेशन बर्नरहरू समेत

	८४१६.३०.००	-आगोमा इन्धन हाल्ने यान्त्रिक उपकरणहरू, तिनका यान्त्रिक जालि (मेकानिकल ग्रेट) समेत, खरानी विसर्जन गर्ने यान्त्रिक उपकरण (मेकानिकल यास डिसचार्जर) हरू र यस्तै उपकरणहरू
८४.१७		**औद्योगिक वा प्रयोगशालाका फर्नेश र ओभनहरू, जलाएर खरानी पार्ने उपकरण समेत, अविद्युतीय।**
	८४१७.१०.००	-धाउ, पाइराइट वा धातुलाई पोल्ने, पगाल्ने वा अरू ताप उपचारको लागि प्रयोग हुने फर्नेश र ओभनहरू
	८४१७.२०.००	-बेकरी बनाउने ओभनहरू, बिस्कुट बनाउने ओभन समेत
	८४१७.८०.००	-अन्य
८४.१९		**तताउने, पकाउने, पोल्ने, आसवन गर्ने (डिस्टिलिङ्ग), परिशोधन गर्ने (रेक्टिफाइङ्ग), रोगाणुरहित गर्ने (स्टेरिलाइजिङ्ग), पाश्चरीकरण गर्ने (पाश्चराइजिङ्ग), बफाउने (स्टिमिङ्ग), सुकाउने (ड्राइङ्ग), वाष्पीकरण गर्ने (इभ्यापोरेटिङ्ग), बाफ बनाउने (भेपोराइजिङ्ग), द्रवित गर्ने (कण्डेन्सिङ) वा चिस्याउने (कुलिङ्ग) जस्ता तापमान परिवर्तन (चेञ्ज अफ टेम्परेचर) सँग सम्बद्ध प्रक्रियाद्वारा पदार्थहरूको उपचार निमित्तका, विद्युत्तापित भए वा नभएका (फर्नेशहरू, ओभनहरू तथा शीर्षक ८५.१४ का अन्य उपकरणहरू बाहेक), यन्त्रावली (मेसिनरी), संयन्त्र (प्लान्ट) वा प्रयोगशालाका उपकरणहरू, घरायसी प्रयोग हुने खालका यन्त्रावली वा संयन्त्र बाहेक; पानी सञ्चय गर्ने ट्याङ्की नभएका वा भएका पानी तताउने हिटरहरू (इन्स्टान्टेनियस वा स्टोरेज वाटर हिटर्स), अवैद्युतिक (नन्-इलेक्ट्रिक)।**
		-औषधोपचार, शल्यचिकित्सा वा प्रयोगशाला सम्बन्धी विसङ्क्रामक (स्टेरिलाइजर) हरू
	८४१९.२०.१०	---अटोक्लेभ्स
	८४१९.२०.९०	---अन्य औषधीय (मेडिकल), शल्यचिकित्सा सम्बन्धी (सर्जिकल) वा प्रयोगशाला सम्बन्धी (लेबोरेटरी) विसङ्क्रामकहरु (स्टेरिलाईजर्स)
		-सुकाउने यन्त्र (ड्रायर) हरूः
	८४१९.३३.००	--हिमशुष्कीकरण (लायोफिलाइजेसन) उपकरणहरू, हिमशुष्कीकरण एकाइ (फ्रिज ड्राइङ युनिट) र पचका किसिमका सुकाउने उपकरण (स्प्रे ड्रायर) हरू
	८४१९.३४.००	--अन्य, कृषि उत्पादनको लागि

	८४१९.३५.००	--अन्य, काठ, कागजको पल्प, कागज र कागजगाताको लागि
	८४१९.३९.००	--अन्य
	८४१९.४०.००	-आसवन वा परिशोधन संयन्त्रहरू (डिस्टिलिङ्ग वा रेक्टिफाइङ्ग प्लान्ट)
	८४१९.५०.००	-ताप विनिमय एकाइ (हिट एक्सचेन्ज यूनिट्स)हरु
	८४१९.६०.००	-हावा वा अन्य ग्याँसलाई तरल बनाउने यन्त्रावली
		-अन्य यन्त्रावली, संयन्त्र र उपकरणः
	८४१९.८१.००	--तातो पेयपदार्थ बनाउन वा भोजन पकाउन वा तताउनको लागि
	८४१९.८९.१०	---कुलिङ्ग टावर
	८४१९.८९.९०	---अन्य
८४.२०		**क्यालेण्डरिङ्ग वा रोलिङ्ग यन्त्रहरू, धातुहरू वा काँचको लागि बाहेक, र तिनका सिलिन्डरहरू।**
	८४२०.१०.००	-क्यालेण्डरिङ्ग वा अन्य रोलिङ्ग यन्त्रहरू
८४.२१		**अपकेन्द्रित्र (सेन्ट्रिफ्यूज) हरू, अपकेन्द्री शोषक (सेण्ट्रिफ्यूगल ड्रायर) हरू समेत; तरलपदार्थ र ग्याँसलाई छान्ने (फिल्टरिङ्ग) वा शुद्धीकरण गर्ने (प्यूरिफाइङ्ग) यन्त्रावली र उपकरणहरू।**
		-अपकेन्द्रित्र (सेन्ट्रिफ्यूज), अपकेन्द्री शोषक (सेण्ट्रिफ्यूगल ड्रायर) हरु समेतः
	८४२१.११.००	--क्रिम सेपारेटरहरु
	८४२१.१९.००	--अन्य
		-तरलपदार्थ छान्ने (फिल्टरिङ्ग) वा शुद्धीकरण गर्ने (प्यूरिफाइङ्ग) यन्त्रावली र उपकरणहरूः
	८४२१.२२.००	--पानी बाहेकका अन्य पेयपदार्थ छान्न वा शुद्धीकरण गर्नको लागि
		--अन्य
	८४२१.३९.१०	---मेडिकल ग्रेड अक्सिजनका लागि प्रेशर स्वीङ्ग एडसोप्स्न अक्सिजन प्लान्ट र क्रोजेनिक अक्सिजन एयर सेपरेसन प्लान्ट
	८४२१.३९.९०	---अन्य

८४.२२		**भाँडा माझ्ने वा धुने यन्त्रहरू; बोतल वा अन्य आधानपात्र (कण्टेनर) हरू सफा गर्ने वा सुकाउने यन्त्रावली; बोतल, क्यान, बट्टा, झोला वा अन्य आधानपात्रहरू भर्न, बन्द गर्न, मुख टाल्न वा लेबल लगाउन प्रयोग हुने यन्त्रावली; बोतल, जार, ट्युब र यस्तै आधानपात्रहरू क्याप्सुलिङ्ग गर्न प्रयोग हुने यन्त्रावली; अन्य प्याकिङ्ग वा र्‍यापिङ्ग गर्ने यन्त्रावली (हिट स्रिङ्क र्‍यापिङ्ग मेसिनरी समेत); पेयपदार्थमा वायुमिश्रण गर्न प्रयोग हुने यन्त्रावली।**
		-भाँडा माझ्ने वा धुने यन्त्रहरू:
	८४२२.२०.००	-बोतलहरू वा अन्य आधानपात्रहरू सफा गर्ने वा सुकाउने यन्त्रावली
	८४२२.३०.००	-बोतल, क्यान, बट्टा, झोला वा अन्य आधानपात्रहरू भर्न, बन्द गर्न, मुख टाल्न वा लेबल लगाउन प्रयोग हुने यन्त्रावली; बोतल, जार, ट्युब र यस्तै आधानपात्रहरू क्याप्सुलिङ्ग गर्न प्रयोग हुने यन्त्रावली; पेयपदार्थमा वायुमिश्रण गर्न प्रयोग हुने यन्त्रावली
	८४२२.४०.००	-अन्य प्याकिङ् वा र्‍यापिङ् गर्ने यन्त्रावली (हिट-स्रिङ्क र्‍यापिङ्ग मेसिनरी समेत)
८४.२६		**पानी जहाजका सामान उठाउने यन्त्र (डेरिक) हरू; क्रेनहरू, केबुल क्रेन समेत; क्रेन जडान भएका मोबाइल लिफ्टिङ्ग फ्रेमहरू, स्ट्र्याडल क्यारियरहरू र वर्क ट्रकहरू।**
		-ओभरहेड ट्राभेलिङ्ग क्रेनहरू, ट्रान्सपोर्टर क्रेनहरू, ग्यान्ट्री क्रेनहरू, ब्रिज क्रेनहरू, मोबाइल लिफ्टिङ्ग फ्रेमहरू र स्ट्राडल क्यारियरहरू
	८४२६.११.००	--स्थायी अवलम्व (फिक्स्ड सपोर्ट) मा भएको ओभरहेड ट्राभेलिङ्ग क्रेनहरू
	८४२६.१२.००	--टायरमाथि भएका मोबाइल) लिफ्टिङ्ग फ्रेमहरू र स्ट्राडल क्यारियरहरू
	८४२६.१९.००	--अन्य
	८४२६.२०.००	-टावर क्रेनहरु
	८४२६.३०.००	-पोर्टल वा पेडेस्टल जीव क्रेनहरु
		-अन्य यन्त्रावली, स्वयं प्रणोदित (सेल्फ प्रोपेल्ड)
	८४२६.४१.००	--टायरमाथि भएको
	८४२६.४९.००	--अन्य

		-अन्य यन्त्रावलीः
	८४२६.९१.००	--सडकमा हिँड्ने गाडीहरूमा जडान गर्न डिजाइन गरिएको
	८४२६.९९.००	--अन्य
८४.२८		अन्य उचाल्ने (लिफ्टिङ्ग), व्यवस्था गर्ने (ह्याण्डलिङ्ग), भारी चढाउने (लोडिङ्ग) वा भारी ओह्राल्ने (अनलोडिङ्ग) यन्त्रावली (उदाहरणतः लिफ्टहरू, एस्केलेटरहरू, कन्भेयरहरु, टेलिफेरिकहरू)।
		-वस्तु वा पदार्थहरूका लागि अविरल कार्य (कन्टिन्यूअस एक्सन) गर्ने अन्य एलिभेटरहरू र कन्भेयरहरुः
	८४२८.३१.००	--भूमिगत प्रयोगको लागि विशेष रूपले अभिकल्पित
	८४२८.३२.००	--अन्य, बाल्टिन किसिमका (बकेट टाइप) का
	८४२८.३३.००	--अन्य, पट्टा किसिमका (बेल्ट टाइप) का
	८४२८.३९.००	--अन्य
	८४२८.४०.००	-एस्केलेटरहरू र गतिशील पदमार्ग (मुभिङ वाकवेज) हरू
	८४२८.६०.००	-टेलिफेरिक्स, चेयरलिफ्टस, स्कि-ड्रयागलाइनहरु; रज्जु रेगमार्ग (फुनिकुलर) को लागि कर्षण यन्त्र रचना (ट्रयाक्सन मेकानिज्म)
	८४२८.९०.००	-अन्य यन्त्रावली
८४.३०		**जमीन (अर्थ), खनिज पदार्थ वा धाउहरूलाई स्थानान्तरण गर्ने वा हटाउने (मुभिङ्ग), वर्गीकरण गर्ने वा तल सन्तुलित गर्ने (ग्रेडिङ्ग), सम्याउने (लेभेलिङ्ग), ताछ्ने (स्क्रेपिङ्ग), उत्खनन गर्ने (एक्सक्याभेटिङ्ग), भर्ने (टयाम्पिङ्ग) सुसंहत गर्ने (कम्प्याक्टिङ्ग), निष्कर्षण गर्ने (एक्सट्रयाक्टिङ्ग) वा प्वाल पार्ने (बोरिङ्ग) यन्त्रावली।**
	८४३०.१०.००	-खामो गाड्ने उपकरण (पाइल ड्राइभर) र खामो उखेल्ने उपकरण (पाइल एक्सट्रयाक्टर) हरू
	८४३०.२०.००	-हिउँ हटाउने उपकरण (स्नो-प्लो) र हावा दिएर हिउँ हटाउने उपकरण (स्नो-ब्लोअर) हरू
		-कोइला (कोल) वा चट्टान (रक) काट्ने उपकरण र सुरुङ खन्ने (टनेलिङ्ग) यन्त्रावली
	८४३०.३१.००	--स्वयं प्रणोदित (सेल्फ प्रोपेल्ड)
	८४३०.३९.००	--अन्य
		-अन्य छिद्रण गर्ने (बोरिङ्ग) वा गहिरो खन्ने (सिङ्किङ्ग) यन्त्रावलीः

	८४३०.४१.००	--स्वयं प्रणोदित (सेल्फ प्रोपेल्ड)
	८४३०.४९.००	--अन्य
	८४३०.५०.००	-अन्य यन्त्रावली, स्वयं प्रणोदित (सेल्फ प्रोपेल्ड)
		-अन्य यन्त्रावली, स्वयं प्रणोदित (सेल्फ प्रोपेल्ड) नभएको:
	८४३०.६१.००	--भर्ने वा खाँद्रि (ट्याम्पिङ्ग) वा सुसंहत गर्ने (कम्प्याक्टिङ्ग) यन्त्रावली
	८४३०.६९.००	--अन्य
८४.३२		**कृषि, बागबानी वा वन सम्बन्धी कार्यका लागि माटो तयार गर्ने वा खेती गर्ने प्रयोजनका यन्त्रावली; घाँसे मैदान वा खेल-मैदान पेल्ने रोलरहरू।**
	८४३२.१०.००	-हलोहरू (प्लोज)
		-ह्यारोहरू, स्क्यारिफायरहरू, कल्टिभेटरहरू, विडरहरू र होहरु:
	८४३२.२१.००	--डिस्क ह्यारो
	८४३२.२९.००	--अन्य -बिउ छर्ने, बिरुवा रोप्ने र बिरुवा सार्ने यन्त्रहरू:
	८४३२.३१.००	--जमिन खनजोत नगरी सोझै बिउ छर्ने, बिरुवा रोप्ने र बिरुवा सार्ने यन्त्रहरू
	८४३२.३९.००	--अन्य
		-जैविक मल छर्ने (म्यानुअर स्प्रेडर्स) र रासायनिक मलखाद फिँजाउने उपकरणहरू (फर्टिलाइजर डिष्ट्रीब्युटर्स):
	८४३२.४१.००	--जैविक मल छर्ने उपकरणहरू
	८४३२.४२.००	--रासायनिक मलखाद फिँजाउने उपकरणहरू
	८४३२.८०.००	-अन्य यन्त्रावली
८४.३३		**बाली काट्ने (हार्भेस्टिङ्ग) वा अन्नको दाना झार्ने (थ्रेसिङ्ग) यन्त्रावली, पराल वा घाँसे पशुदाना (फोडर) बिटा पार्ने यन्त्र (बेलर्स); हरियो घाँस (ग्रास) वा सुकेको घाँस (हे) कर्तक (मोअर्स); शीर्षक ८४.३७ का यन्त्रावली (मेसिनरी) बाहेकका अन्डा, फल वा अन्य कृषि उत्पादनलाई सफा गर्ने (क्लिनिङ्ग), छुट्याउने (सर्टिङ्ग) वा वर्गीकरण गर्ने (ग्रेडिङ्ग) यन्त्रहरू।**
		-घाँसे चौर, पार्क वा खेल मैदानका घाँस काट्ने उपकरणहरू (मोअर्स):
	८४३३.११.००	--शक्ति चालित, तेर्सो समतल घुमेर काट्ने साधन भएको
	८४३३.१९.००	--अन्य

नेपाल कानून आयोग

	८४३३.२०.००	-अन्य घाँस काट्ने उपकरणहरू (मोअर्स), ट्र्याक्टरमा जडान गर्ने कटर बारहरू समेत
	८४३३.३०.००	-अन्य घाँस तयार गर्ने (हेमेकिङ्ग) यन्त्रावली
	८४३३.४०.००	-पराल वा घाँसे पशुदानालाई बिटा बनाउने यन्त्रहरू (बेलर्स), (पिक-अप बेलर्स समेत)
		-अन्य बाली काट्ने (हार्भेस्टिङ्ग) यन्त्रावली; दाइँ गर्ने वा गेडा झार्ने (थ्रेसिङ्ग) यन्त्रावली
	८४३३.५१.००	-- बाली काट्ने र अन्नको दाना झार्ने यन्त्रहरूको संयोजन
	८४३३.५२.००	--अन्य अन्नको दाना झार्ने यन्त्रावली
	८४३३.५३.००	--जरा वा गानो संग्रह गर्ने (हार्भेस्टिङ्ग) यन्त्रहरू
	८४३३.५९.००	--अन्य
	८४३३.६०.००	-अण्डा, फल वा अन्य कृषि उत्पादनलाई सफा गर्ने (क्लिनिङ्ग), छुट्याउने (सर्टिङ्ग) वा वर्गीकरण गर्ने (ग्रेडिङ्ग) यन्त्रहरू
८४.३४		**दूध दुहुने यन्त्रहरू र दुग्धशाला सम्बन्धी यन्त्रावली (डेरी मेसिनरी)।**
	८४३४.१०.००	-दूध दुहुने यन्त्रहरू
	८४३४.२०.००	-दुग्धशाला सम्बन्धी यन्त्रावली
८४.३५		**वाइन, साइडर, फलको रस वा यस्तै पेय पदार्थहरूको उत्पादनमा प्रयोग हुने संपीडक दाब यन्त्र (प्रेस) हरू, पेल्ने यन्त्र (क्रसर) हरू र यस्तै यन्त्रावली।**
	८४३५.१०.००	-यन्त्रावली
८४.३६		**अन्य कृषि सम्बन्धी, बागबानी सम्बन्धी, वनजङ्गल सम्बन्धी, पंक्षीपालन वा मौरीपालन सम्बन्धी यन्त्रावली, यान्त्रिक वा तापीय उपकरण जडान भएको अङ्कुरण संयन्त्र (जर्मिनेशन प्लान्ट) समेत; पंक्षीहरूको चल्ला काढ्ने र बच्चा हुर्काउने यन्त्रहरू (पोल्ट्री इन्क्यूबेटर्स एण्ड ब्रुडर्स)।**
	८४३६.१०.००	-जनावरहरूको घाँस चारा (एनिमल फिडिङ्ग स्टफ्) तयार गर्ने यन्त्रावली
		-पंक्षीपालन यन्त्रावली; पंक्षीहरूको चल्ला काढ्ने र बच्चा हुर्काउने यन्त्रहरू:
	८४३६.२१.००	--पंक्षीहरूको चल्ला काढ्ने र बच्चा हुर्काउने यन्त्रहरू (पोल्ट्री इन्क्यूबेटर्स एण्ड ब्रुडर्स)
	८४३६.२९.००	--अन्य

	८४३६.८०.००	-अन्य यन्त्रावली
		-पार्टपुर्जाहरूः
	८४३६.९१.००	--पंक्षीपालन यन्त्रावली वा पंक्षीहरूको चल्ला काढ्ने र बच्चा हुर्काउने यन्त्रहरू (पोल्ट्री इन्क्यूबेटर्स र ब्रूडर्स) को
८४.३७		**बीज (सिड), दाना (ग्रेन) वा सुकेको दलहन सम्बन्धी वनस्पतिहरू सफा गर्ने, पर्गेल्ने वा वर्गीकरण गर्ने कामका यन्त्रहरू; पेषण उद्योग (मिलिङ्ग इण्डष्ट्री) मा प्रयोग हुने यन्त्रावली वा फार्ममा प्रयोग हुने खालका (फार्म-टाइप) यन्त्रावली बाहेकका अन्न (सेरियल्स) वा सुकेको दलहनको काम निमित्तका यन्त्रावली।**
	८४३७.१०.००	-बीज (सिड) दाना (ग्रेन) वा सुकेको दलहन वनस्पति (ड्राइड लेगुमिनस भेजिटेबल्स) सफा गर्ने, छुट्याउने वा वर्गीकरण गर्ने यन्त्रहरू
	८४३७.८०.००	-अन्य यन्त्रावली
८४.३८		**प्राणीजन्य (एनिमल) बोसो वा तेल वा वनस्पति घिउ (फिक्स्ड भेजिटेबल) वा सूक्ष्मजैविक (माइक्रोबियल) बोसो वा तेलको निष्कर्षण (एक्सट्र्याक्सन) वा तयार (प्रिपरेशन) गर्न निमित्तका यन्त्रावली बाहेक, खाद्य वा पेय पदार्थको औद्योगिक तयारी वा उत्पादनको लागि चाहिने, यस भागमा अन्यत्र उल्लेख नभएका वा समावेश नभएका यन्त्रावली।**
	८४३८.१०.००	-वेकरी मेसिनरी (पाउरोटी जस्ता खाद्य परिकार सम्बन्धी यन्त्र) र म्याकरोनी, स्पागेटी वा यस्तै वस्तुहरू उत्पादन गर्ने यन्त्रावली
	८४३८.२०.००	-कन्फेक्सनरी, कोको वा चकलेट उत्पादन गर्ने यन्त्रावली
	८४३८.३०.००	-चिनी उत्पादन गर्ने यन्त्रावली
	८४३८.४०.००	-बीयर उत्पादन गर्ने यन्त्रावली
	८४३८.५०.००	-मासु (मिट) वा मासुको लागि पालिएका घरेलु पंक्षीको मासु (पोल्ट्री) तयार गर्ने यन्त्रावली
	८४३८.६०.००	-फलहरू, काष्ठफलहरू वा वनस्पतिहरू तयार गर्ने यन्त्रावली
		-अन्य यन्त्रावली
	८४३८.८०.१०	---टि-सर्टिङ्ग मेसिन, सि.टि.सि. मेसिन, चिया फरमेन्टिङ्ग मेसिन, टि-ड्रायर मेसिन, एल.टि.पी. मेसिन
	८४३८.८०.९०	---अन्य यन्त्रावली

नेपाल कानून आयोग

८४.३९		**रेशादार कोशमय पदार्थहरू (फाइब्रस सेल्यूलोजिक म्याटेरियल) को पल्प बनाउने वा कागत वा कागतगाता बनाउने वा परिष्करण (फिनिशिङ्ग) गर्ने यन्त्रावली।**
	८४३९.१०.००	-रेशादार कोषमय पदार्थहरूको पल्प बनाउने यन्त्रावली
	८४३९.२०.००	-कागत वा कागतगाता बनाउने यन्त्रावली
	८४३९.३०.००	-कागत वा कागतगाता परिष्कार गर्ने यन्त्रावली
८४.४०		पुस्तकको गाता बाँध्ने (बुक-बाइण्डिङ्ग) यन्त्रावली, पुस्तक सिउने यन्त्रहरू (बुक-सिउइङ्ग मेसिन) समेत।
	८४४०.१०.००	-यन्त्रावली
८४.४१		**कागतको पल्प, कागत वा कागतगाता तयार गर्ने अन्य यन्त्रावली, सबै किसिमका काट्ने यन्त्रहरू समेत।**
	८४४१.१०.००	-काट्ने यन्त्रहरु
	८४४१.२०.००	-थैला, बोरा वा खाम बनाउने यन्त्रहरू
	८४४१.३०.००	-डिब्बा, बट्टा, बक्सा, कन्तुर, नली, पीपा वा यस्तै आधानपात्र बनाउने यन्त्रहरू, ढालेर बनाउने (मोल्डिङ्ग) बाहेकका
	८४४१.४०.००	-कागतको पल्प, कागत वा कागतगातामा ढलाइ गरी सामान बनाउने यन्त्रहरू
	८४४१.८०.००	-अन्य यन्त्रावली
८४.४२		**प्लेट, सिलिन्डर वा अन्य मुद्रण गर्ने अवयवहरू तयार गर्न वा बनाउनका लागि चाहिने यन्त्रावली, औजार र उपकरणहरू (शीर्षक ८४.५६ देखि ८४.६५सम्मका यन्त्रहरू बाहेक); प्लेट, सिलिन्डर र अन्य मुद्रण अवयवहरू; मुद्रण प्रयोजनका लागि तयार पारिएका प्लेट, सिलिन्डर र लिथोग्राफिक स्टोनहरू (जस्तै समतल (प्लेन्ड), दानादार (ग्रेण्ड) वा चम्काइएको (पोलिस्ड))।**
	८४४२.३०.००	-यन्त्रावली, औजार र उपकरण
८४.४३		**शीर्षक ८४.४२ का प्लेट, सिलिन्डर र छपाईका अन्य अवयवहरूका माध्यमद्वारा गरिने मुद्रण कार्यको लागि प्रयोग हुने मुद्रण गर्ने यन्त्रावली; मुद्रण गर्ने अन्य यन्त्रहरू, प्रतिलिपि उतार्ने यन्त्रहरू, र फ्याक्स गर्ने यन्त्रहरू, संयोजित भएका वा नभएका; तिनका पार्टपुर्जाहरू र सहायक उपकरणहरू।**
		-शीर्षक ८४.४२ का प्लेट, सिलिन्डर र छपाईका अन्य अवयवहरूका माध्यमद्वारा गरिने मुद्रण कार्यको लागि प्रयोग हुने मुद्रण गर्ने यन्त्रावलीः

नेपाल कानून आयोग

	८४४३.११.००	--अफसेट मुद्रण यन्त्रावली, रिल-फेड
	८४४३.१२.००	--अफसेट मुद्रण यन्त्रावली, शीट-फेड, कार्यालय प्रकारको (अफिस टाइप) (नदोबारिएको अवस्थामा एकापट्टि २२ से.मि. भन्दा बढी नभएको र अर्कोपट्टि ३६ से.मि. भन्दा बढी नभएको ताउ (शीट) हरू प्रयोग हुने)
	८४४३.१३.००	--अन्य अफसेट मुद्रण यन्त्रावली
	८४४३.१४.००	--लेटर प्रेस मुद्रण यन्त्रावली, रिल फेड, फ्लेक्सोग्राफिक मुद्रण बाहेक
	८४४३.१५.००	--लेटर प्रेस मुद्रण यन्त्रावली, रिल फेड बाहेक, फ्लेक्सोग्राफिक मुद्रण बाहेक
	८४४३.१६.००	--फ्लेक्सोग्राफिक मुद्रण यन्त्रावली
	८४४३.१७.००	--उत्कीर्णन मुद्रण यन्त्रावली (ग्र्याबुअर प्रिन्टिङ्ग मेसिनरी)
	८४४३.१९.००	--अन्य
८४.४४	८४४४.००.००	**मानव निर्मित कपडा पदार्थ (टेक्सटाइल म्याटेरियल) लाई निकर्षण गर्ने (एक्सट्रुडिङ्ग), अनुकर्षण गर्ने (ड्रइङ्ग), संरचना मिलाउने (टेक्सचरिङ्ग) वा काट्ने (कटिङ्ग) यन्त्रहरू।**
८४.४५		**कपडा पदार्थका रेशाहरू (टेक्सटाइल फाइबर्स) तयार पार्ने यन्त्रहरू; बाट्ने, दुगुना बनाउने, वा बटार्ने यन्त्रहरू र कपडा पदार्थको धागो उत्पादन गर्ने अन्य यन्त्रावली; कपडालाई नलिमा बेर्ने (टेक्सटाइल रिलिङ्ग वा वाइण्डिङ्ग) (वेफ्ट वाइण्डिङ्ग समेत) यन्त्रहरू र शीर्षक ८४.४६ वा ८४.४७ का यन्त्रहरूमा प्रयोग गर्न वयनीय धागो (टेक्सटाइल यार्न) तयार पार्ने यन्त्रहरू।**
		-कपडा पदार्थका रेशाहरू (टेक्सटाइल फाइवर्स) तयार गर्ने यन्त्रहरुः
	८४४५.११.००	--कताइ गर्ने (कार्डिङ्ग) यन्त्रहरू
	८४४५.१२.००	--कोर्ने (कम्बिङ्ग) यन्त्रहरू
	८४४५.१३.००	--तान्ने वा रेशाको प्युरी बनाउने (ड्रइङ्ग वा रोभिङ्ग) यन्त्रहरू
	८४४५.१९.००	--अन्य
	८४४५.२०.००	-कपडा पदार्थका धागो बाट्ने (टेक्सटाइल स्पिनिङ्ग) यन्त्रहरू

	८४४५.३०.००	-कपडा पदार्थका धागो दुगुना बनाउने (डबलिङ्ग) वा बटार्ने (ट्विस्टिङ्ग) यन्त्रहरू
	८४४५.४०.००	-कपडा पदार्थका वस्तुलाई बेर्ने (वेफ्ट-वाइण्डिङ्ग समेत) वा रिलमा बेर्ने (रिलिङ्ग) यन्त्रहरू
	८४४५.९०.००	-अन्य
८४.४६		**कपडा बुन्ने यन्त्रहरू (तानहरू)।**
	८४४६.१०.००	-३० से.मि. भन्दा कम चौडाइ भएको कपडा बुन्नको लागि
		-३० से.मि. भन्दा बढी चौडाइ भएको कपडा बुन्नको लागि, बाना धागोहरूलाई ताना धागोहरूमा वारपार गराउने गट्टाहरू भएको-किसिमको (शटल टाइप):
	८४४६.२१.००	--विद्युत शक्तिबाट चल्ने तान (पावर लूम)
	८४४६.२९.००	--अन्य
	८४४६.३०.००	-३० से.मि. भन्दा बढी चौडाइ भएको कपडा बुन्नको लागि, बाना धागोहरूलाई ताना धागोहरूमा वारपार गराउने गट्टाहरू नभएको-किसिमको (शटल लेस टाइप)
८४.४७		**निटिङ्ग मेशिन्, स्टिच-बोण्डिङ्ग मेसिन र धातु वा रेशमको तार मिश्रित धागो (गिम्प्ड यार्न), ट्युल, लेस, इम्ब्राइडरी, शोभोपकरण (ट्रिमिङ्ग), चुल्ठी (ब्रेइड) वा जाली (नेट) बनाउने यन्त्रहरू र गुच्छा वा झुप्पा बनाउने (टफ्टिङ्ग) यन्त्रहरू।**
		-सर्कुलर निटिङ्ग मेसिनः
	८४४७.११.००	--सिलिन्डरको ब्यास (डायमिटर) १६५ मि.मि. भन्दा बढी नभएको
	८४४७.१२.००	--सिलिन्डरको ब्यास (डायमिटर) १६५ मि.मि. भन्दा बढी भएको
	८४४७.२०.००	-फ्ल्याट निटिङ्ग मेसिनहरू; स्टिच-बोण्डिङ्ग मेसिनहरू
	८४४७.९०.००	-अन्य
८४.४९		**थान (पिस) मा वा आकार दिएर जमोठ (फेल्ट) वा नबुनिएका कपडा बनाउने वा परिष्करण गर्ने यन्त्रावली, जमोठको टोप (फेल्ट ह्याट) बनाउने यन्त्रावली समेत; टोप बनाउने ब्लकहरू।**
	८४४९.००.१०	---फेस मास्क बनाउने मेसिन
	८४४९.००.२०	---अन्य मेसिन

	८४४९.००.९०	---पार्टपुर्जाहरु
८४.५१		**कपडा पदार्थका धागो, कपडा वा कपडा पदार्थका तयारी सामानहरूलाई धुने, सफा गर्ने, निचोर्ने, सुकाउने, इस्त्री लगाउने, प्रेस गर्ने (फ्युजिङ् प्रेसहरू समेत), अविरञ्जित गर्ने (ब्लिचिङ्ग), रञ्जित गर्ने (डाइङ्ग), सजाउने (ड्रेसिङ्ग) परिष्करण गर्ने (फिनिशिङ्ग), लेपन गर्ने (कोटिङ्ग) वा संसिक्त गर्ने (इम्प्रिग्नेटिङ्ग) यन्त्रावली (शीर्षक ८४.५० का यन्त्रहरू बाहेक) र लिनोलियम जस्ता भुईं ढाक्ने वस्तुहरूको उत्पादनमा प्रयुक्त आधार कपडा वा अन्य आधारमा लेदो (पेस्ट) लेपन गर्ने यन्त्रहरू; कपडालाई रिलमा बेर्ने, रिलबाट फुकाउने, पट्याउने, काट्ने वा दाँतीदार ढाँचामा काट्ने (पिङ्किङ्ग) यन्त्रहरू।**
		-सुकाउने यन्त्रहरूः
	८४५१.२९.००	--अन्य
	८४५१.३०.००	-इस्त्री गर्ने यन्त्र र प्रेसहरू (फ्यूजिङ्ग प्रेसहरू समेत) -इस्त्री लगाउने यन्त्रहरू र प्रेसहरू (फ्युजिङ्ग प्रेसहरू समेत)
	८४५१.४०.००	-धुने, विरञ्जित गर्ने (ब्लिचिङ्ग) वा रञ्जित गर्ने (डाइङ्ग) यन्त्रहरू
	८४५१.५०.००	-कपडालाई रिलमा बेर्ने, रिलबाट फुकाउने, पट्याउने, काट्ने वा दाँतीदार ढाँचामा काट्ने (पिङ्किङ्ग) यन्त्रहरू
	८४५१.८०.००	-अन्य यन्त्रावली
८४.५२		**सिलाइ मेसिन, शीर्षक ८४.४० को पुस्तक सिउने मेसिन बाहेक; सिलाइ मेसिनको लागि विशेष रूपले अभिकल्पित फर्निचर, आधारहरू र ढकनी हरू; सिलाइ मेसिनका सियोहरू।**
		-अन्य सिलाइ मेसिनहरूः
	८४५२.२१.००	--स्वचालित एकाईहरू
	८४५२.२९.००	--अन्य
८४.५३		**काँचो छाला (हाइड, स्किन) वा परिष्कृत छाला (लेदर) तयार गर्ने, प्रशोधन गर्ने (ट्यानिङ्ग) वा सोको काम गर्ने वा काँचो छाला वा परिष्कृत छालाका पाउपोश वा अन्य वस्तुहरू बनाउने वा मर्मत गर्ने यन्त्रावली, सिलाइ मेसिन बाहेक।**

	८४५३.१०.००	-काँचो छाला वा परिष्कृत छाला तयार गर्ने, प्रशोधन गर्ने वा सोको काम गर्ने यन्त्रावली
	८४५३.२०.००	-पाउपोश बनाउन वा मर्मत गर्ने यन्त्रावली
	८४५३.८०.००	-अन्य यन्त्रावली
८४.५४		**धातुकर्म (मेटालर्जी) मा वा धातुको ढलाई कारखाना (फाउण्ड्री) हरूमा प्रयोग हुने खालका कन्भर्टरहरू, लेडल (डाडु जस्ता औजार) हरू, इन्गट मौल्डहरू र कास्टिङ (ढलाइ गर्ने) यन्त्रहरू।**
	८४५४.१०.००	-कन्भर्टरहरू
	८४५४.२०.००	-इन्गट मौल्डहरू
	८४५४.३०.००	-काष्टिङ्ग (ढलाई गर्ने) यन्त्रहरू
८४.५५		**धातु बेलन गर्ने (मेटल रोलिङ्ग) मिलहरू र तिनका बेलनहरू (रोल्स)।**
	८४५५.१०.००	-ट्युब मिलहरू
		-अन्य रोलिङ् मिलहरूः
	८४५५.२१.००	--ताप वा ताप र शीतको संयोजन (कम्बिनेशन हौट एण्ड कोल्ड)
	८४५५.२२.००	--शीत (कोल्ड)
	८४५५.३०.००	-रोलिङ्ग मिलका बेलनहरू (रोल्स)
८४.५६		**पदार्थलाई हटाउने काम (रिमुभल) गरेर, लेजर वा अन्य प्रकाश वा फोटोन बिम, अल्ट्रासोनिक, इलेक्ट्रो-डिस्चार्ज, इलेक्ट्रो-केमिकल, इलेक्ट्रोन बिम, आयोनिक-बिम वा प्लाज्मा आर्क प्रक्रियाहरूद्वारा कुनै पनि पदार्थको काम गर्ने यन्त्र औजारहरू; वाटर-जेट कटिङ्ग मेसिन।**
		-लेजर वा अन्य प्रकाश वा फोटोन बिम प्रक्रियाहरुद्वारा सञ्चालितः
	८४५६.११.००	--लेजरद्वारा सञ्चालित
	८४५६.१२.००	--अन्य प्रकाश वा फोटोन बिम प्रक्रियाहरूद्वारा सञ्चालित
	८४५६.२०.००	-अल्ट्रासोनिक प्रक्रियाद्वारा सञ्चालित
	८४५६.३०.००	-इलेक्ट्रो-डिस्चार्ज प्रक्रियाद्वारा सञ्चालित
	८४५६.४०.००	-प्लाज्मा आर्क प्रक्रियाहरूद्वारा सञ्चालित
	८४५६.५०.००	-वाटर-जेट कटिङ्ग मेसिनहरू
	८४५६.९०.००	-अन्य

८४.५७		**धातुको काम गर्ने मेशिनिङ्ग सेण्टरहरू, युनिट कन्स्ट्रक्सन मेसिनहरू (सिङ्गल स्टेशन) र मल्टि-स्टेशन ट्रान्सफर मेसिनहरू।**
	८४५७.१०.००	-मेशिनिङ सेण्टरहरू
	८४५७.२०.००	-यूनिट कन्स्ट्रक्सन यन्त्रहरू (सिङ्गल स्टेशन)
	८४५७.३०.००	-मल्टी-स्टेसन ट्रान्सफर यन्त्रहरू
८४.५८		**धातुमा भएका फोहोर र दागहरू हटाउने (रिमुभिङ्ग मेटल) लेथहरू (टर्निङ्ग सेन्टरहरू समेत)।**
		-समतल (होराइजेण्टल) लेथहरू:
	८४५८.११.००	--साङ्ख्यिक रुपले नियन्त्रित (न्यूमेरिकली कण्ट्रोल्ड)
	८४५८.१९.००	--अन्य
		-अन्य लेथहरू:
	८४५८.९१.००	--साङ्ख्यिक रूपले नियन्त्रित (न्यूमेरिकली कण्ट्रोल्ड)
	८४५८.९९.००	--अन्य
८४.५९		**शीर्षक ८४.५८ को लेथहरू (टर्निङ्ग सेण्टर समेत) बाहेक, धातुलाई हटाएर छेड्ने, प्वाल पार्ने, परिष्कार गर्ने (मिलिङ्ग) पेच वा घाट बनाउने (थ्रेडिङ्ग वा ट्यापिङ्ग) यन्त्र-औजारहरू (वे-टाइप युनिट हेड मेसिन समेत)।**
	८४५९.१०.००	-वे-टाइप यूनिट हेडयन्त्र
		-अन्य प्वाल पार्ने (ड्रिलिङ्ग) मेसिनहरू:
	८४५९.२१.००	--साङ्ख्यिक रूपले नियन्त्रित (न्यूमेरिकली कण्ट्रोल्ड)
	८४५९.२९.००	--अन्य
		-अन्य छेड्ने-परिष्कार गर्ने (बोरिङ्ग-मिलिङ्ग) मेसिनहरु:
	८४५९.३१.००	--साङ्ख्यिक रूपले नियन्त्रित (न्यूमेरिकली कण्ट्रोल्ड)
	८४५९.३९.००	--अन्य
		-अन्य प्वाल पार्ने (बोरिङ्ग) मेसिनहरु:
	८४५९.४१.००	--साङ्ख्यिक रूपले नियन्त्रित (न्यूमेरिकली कण्ट्रोल्ड)
	८४५९.४९.००	--अन्य
		-नि-टाइप, मिलिङ्ग मेसिनहरू:
	८४५९.५१.००	--साङ्ख्यिक रूपले नियन्त्रित (न्यूमेरिकली कण्ट्रोल्ड)
	८४५९.५९.००	--अन्य
		-अन्य मिलिङ्ग मेसिनहरू:
	८४५९.६१.००	--साङ्ख्यिक रूपले नियन्त्रित (न्यूमेरिकली कण्ट्रोल्ड)

नेपाल कानून आयोग

	८४५९.६९.००	--अन्य
	८४५९.७०.००	-भाले पोथी पेंच काट्ने वा घाट बनाउने अन्य मेसिनहरु
८४.६५		**काठ, कर्क, हाड, कडा रबर, कडा प्लास्टिक वा यस्तै कडा पदार्थको काम गर्ने यन्त्र-औजारहरू (किला ठोक्ने, स्टेपल लगाउने, टाँस्ने वा अन्य तरिकाबाट संयोजन गर्ने यन्त्रहरू समेत)।**
		-अन्य:
८४.७०		**क्याल्कुलेटिङ्ग मेसिनहरू र क्याल्कुलेटिङ्ग कार्य सहितका पकेट-साइजका आँकडा (डेटा) अभिलेखन (रिर्कडिङ्ग), पुनरुत्पादन (रिप्रोडयूसिङ्ग) र प्रदर्शन (डिस्प्लेइङ्ग) यन्त्रहरू; क्याल्कुलेटिङ्ग साधन समावेश भएका लेखाङ्कन (अकाउण्टिङ्ग) यन्त्रहरू, डाक-अङ्कन यन्त्र (पोस्टेज-फ्याङ्किङ्ग मेसिन), टिकट निर्गामी यन्त्र (टिकट-इस्यूइङ्ग मेसिन) र यस्तै यन्त्रहरू; क्यास रजिष्टरहरू।**
	८४७०.९०.००	-क्यास मेसिन
८४.७४		**ठोस रूपमा भएका (पाउडर वा पेष्ट समेत) जमीनको माथिल्लो सतहमा भएका पदार्थ (अर्थ), पत्थर, धाउ वा अन्य खनिज तत्त्वहरूलाई पर्गेल्ने (सर्टिङ्ग), चाल्ने, छुटयाउने, धुने, धुल्याउने, पिँध्ने, मिश्रण गर्ने वा मुछने यन्त्रावली; ठोस खनिज इन्धन, सेरामिकको पेष्ट, कडा नभैसकेको सिमेन्ट, प्लाष्टर गर्ने पदार्थहरू वा अन्य खनिज उत्पादनहरूलाई पाउडर वा पेस्टको रूपमा एकत्रित रूपमा थुपार्ने (एग्लोमरेटिङ्ग), आकार दिने वा ढलाइ गर्ने यन्त्रावली; बालुवाबाट ढलाइ गर्ने साँचो (फाउण्ड्री मौल्ड) बनाउने यन्त्रहरू।**
	८४७४.१०.००	-पर्गेल्ने, चाल्ने, छुटयाउने वा धुने यन्त्रहरू
	८४७४.२०.००	-धुल्याउने वन पिँध्ने यन्त्रहरू
		-मिश्रण गर्ने वा मुछने यन्त्रहरू:
	८४७४.३१.००	--कङ्क्रीट वा मोर्टार मिक्सरहरू
	८४७४.३२.००	--खनिज तत्त्वहरूलाई विटुमिनसँग मिश्रण गर्ने यन्त्रहरू
	८४७४.३९.००	--अन्य
	८४७४.८०.००	-अन्य यन्त्रावली

८४.७५		**इलेक्ट्रिक वा इलेक्ट्रोनिक ल्याम्प, ट्युब वा भल्भ वा फ्ल्यास बल्बहरूलाई काँचको आवरणभित्र जडान गर्ने यन्त्रहरू; काँच वा काँचका सामानहरू निर्माण गर्ने वा तापकार्य (हट वर्किङ्ग) गर्ने यन्त्रहरू।**
	८४७५.१०.००	-इलेक्ट्रिक वा इलेक्ट्रोनिक ल्याम्प, ट्युब वा भल्भ वा फ्ल्याश बल्बहरूलाई काँचको आवरणभित्र जडान गर्ने यन्त्रहरू
		-काँच वा काँचका सामानहरू निर्माण गर्ने वा ताप कार्य (हट वर्किङ्ग) गर्ने यन्त्रहरुः
	८४७५.२१.००	--अप्टिकल फाइबर र त्यसको पूर्वरूप (प्रिफर्म) बनाउने यन्त्रहरू
	८४७५.२९.००	--अन्य
	८४७५.९०.००	-अन्य
८४.७७		**यस भागमा अन्यत्र उल्लेख वा समावेश नभएका, रबर वा प्लाष्टिकको काम गर्ने वा यी पदार्थहरूबाट बनाइने वस्तुको निर्माण गर्ने यन्त्रावली।**
	८४७७.१०.००	-इन्जेक्सन-मौल्डिङ्ग मेसिनहरू
	८४७७.२०.००	-निकर्षण गर्ने मेसिन (एक्सट्रुडर) हरू
	८४७७.३०.००	-ब्लो-मोल्डिङ्ग मेसिनहरू
	८४७७.४०.००	-भ्याकुअम मोल्डिङ्ग मेसिनहरु र अन्य थर्मोफोर्मिङ्ग मेसिनहरू
		-मौल्डिङ्ग गर्ने वा अरू किसिमले तयार गर्ने (अदरवाइज फर्मिङ्ग) अन्य यन्त्रावलीः
	८४७७.५१.००	--न्यूम्याटिक टायरहरू मोल्डिङ्ग वा रिट्रिडिङ्ग गर्न वा भित्री ट्युबहरू मौल्डिङ्ग गर्न वा अरू किसिमले तयार गर्नका लागि
	८४७७.५९.००	--अन्य
	८४७७.८०.००	-अन्य यन्त्रावली (मेसिनरी)
८४.७८		**सुर्ती तयार गर्ने वा बनाउने यन्त्रावली, यस भागमा अन्यत्र उल्लेख नभएका वा समावेश नभएका।**
	८४७८.१०.००	-यन्त्रावली
८४.७९		**यस भागको अन्यत्र उल्लेख नभएका वा समावेश नभएका, निर्दिष्ट एकल कार्य (इनडिभिजुअल फङ्क्सन्स) मात्र सम्पादन गर्ने क्षमता भएका यन्त्र र यान्त्रिक उपकरणहरू।**

	८४७९.१०.००	-सार्वजनिक कार्य, भवन निर्माण (बिल्डिङ्ग) वा यस्तै कार्य गर्नका लागि प्रयोग हुने यन्त्रावली
	८४७९.२०.००	-जीवजन्तुजन्य वा अवाष्पशील वानस्पतिक वा सूक्ष्मजैविक बोसो वा तेल तयार गर्ने वा निकाल्ने यन्त्रावली
	८४७९.३०.००	-काठ वा अन्य काष्ठीय (लिग्नियस) पदार्थहरूका पार्टिकल बोर्ड वा फाइबर बिल्डिङ्ग बोर्ड बनाउने प्रेस (दावक यन्त्र) हरू र काठ वा कर्कको उपचार गर्ने यन्त्रावली
	८४७९.४०.००	-डोरी वा केबुल बनाउने यन्त्रहरू
		-अन्य यन्त्रहरू र यान्त्रिक उपकरणहरू:
	८४७९.८१.००	--धातुको उपचार (ट्रिटिङ्ग) गर्ने यन्त्रहरू, तारलाई कुण्डलीमा बेर्ने वैद्युतिक उपकरण समेत
	८४७९.८२.००	--मिक्सिङ्ग, निडिङ्ग, क्रशिङ्ग, ग्राइण्डिङ्ग, स्क्रीनिङ्ग, सिफ्टिङ्ग, होमोजेनाइजिङ्ग, इमल्सिफाइङ्ग वा स्टिरिङ्ग गर्ने यन्त्रहरू
	८४७९.८३.००	--शीत समस्थितिक (कोल्ड आइसोस्टेटिक) प्रेसहरू
		--अन्य:
	८४७९.८९.१०	---साबुन उद्योगको मेसिनरी
	८४७९.८९.२०	---सिमेन्स सिलिङ्ग फिलिङ्ग मेसिन
	८४७९.८९.३०	---फोहोरमैला प्रशोधन गरी पुनः उत्पादन गर्ने मेसिनरी
	८४७९.८९.४०	---गार्बेज कम्प्याक्टर मेसिन
	८४७९.८९.५०	---औषधि उत्पादन गर्ने मेसिनरी
	८४७९.८९.६०	---साइलो
	८४७९.८९.७०	---जैविक ईन्धन उत्पादन गर्ने मेसिनरी
	८४७९.८९.८०	---जुट वा कपडाबाट झोला उत्पादन गर्ने मेसिनरी
	८४७९.८९.९२	---प्राकृतिक तथा प्राङ्गारिक मल उत्पादन गर्ने मेसिनहरू
८४.८०		**धातु ढलाइशालाको लागि ढलाइका बक्साहरू; मौल्ड बेसहरू; ढलाइ गर्ने नमूना (मौल्डिङ्ग प्याटर्न) हरू; धातु, धातुका कारबाइड, काँच, खनिज पदार्थहरू, रबर वा प्लाष्टिक ढलाइ गर्ने साँचो (मौल्ड) हरू (इन्गट मौल्ड बाहेक)।**
	८४८०.१०.००	-धातु ढलाइशालाका लागि मौल्डिङ्ग बक्सहरू
	८४८०.२०.००	-मौल्ड बेसहरू
	८४८०.३०.००	-मौल्डिङ्ग प्याटर्न्स

		-धातु वा धातुको कार्वाइडका लागि ढलाइको साँचो (मौल्ड) हरुः
	८४८०.४१.००	--इन्जेक्सन वा कम्प्रेशन किसिमको
	८४८०.४९.००	--अन्य
	८४८०.५०.००	-काँचका लागि ढलाइको साँचो (मौल्ड) हरू
	८४८०.६०.००	-खनिज पदार्थहरूका लागि ढलाइको साँचो (मौल्ड) हरू
		-रबर वा प्लाष्टिकका लागि ढलाइको साँचो (मौल्ड) हरूः
	८४८०.७१.००	--इन्जेक्सन वा कम्प्रेसन किसिमका
	८४८०.७९.००	--अन्य
८५.०२		इलेक्ट्रिक जेनेरेटिङ्ग सेटहरु र रोटरी कन्भर्टरहरु
		-अन्य जेनेरेटिङ्ग सेटहरुः
	८५०२.३१.००	--वायु-शक्तिले सञ्चालित (विण्ड-पावर्ड)
८५.०३		**शीर्षक ८५.०१ वा ८५.०२ का यन्त्रहरूमा पूर्णरूपमा वा मुख्यरूपमा प्रयोग गर्नका लागि उपयुक्त पार्टपुर्जाहरू।**
	८५०३.००.१०	---वायु शक्तिले सञ्चालन हुने मेसिनका
८५.०४		**विद्युतीय ट्रान्सफर्मरहरू, स्टयाटिक कन्भर्टरहरू (उदाहरणका लागि, रेक्टिफायर) र इन्डक्टरहरू।**
	८५०४.४०.९०	---सोलार चार्ट कन्टोलर, ८० प्रतिशत भन्दा बढी क्षमता भएको सोलार इन्भर्टर
८५.१४		**उद्योगका वा प्रयोगशालाका विद्युतीय फर्नेश र ओभनहरू (इण्डक्सन वा डाइइलेक्ट्रिक लसद्वारा काम गर्ने समेत); इण्डक्सन वा डाइइलेक्ट्रिक लसद्वारा पदार्थहरूको तापीय उपचार गर्ने उद्योगका वा प्रयोगशालाका अन्य उपकरणहरू**
	८५१क४.३९.१०	---शवदाह मेसिन
८५.४१		**सेमीकन्डक्टर साधनहरू (उदाहरणको लागि डायोडहरू, ट्रान्जिष्टरहरू, सेमीकन्डक्टरमा आधारित ट्रान्सड्यूसरहरू); प्रकाशग्राही सेमीकन्डक्टर साधनहरू, प्यानेलहरूको रूपमा बनाइएका वा नबनाइएका वा मोडयूलहरूको रूपमा संयोजन गरिएका वा नगरिएका फोटोभोल्टिक सेलहरू समेत; अन्य लाइट-इमिटिङ् डायोडहरू (एलइडी) सँग संयोजन गरिएका वा नगरिएका लाइट-इमिटिङ् डायोडहरू (एलइडी); माउण्टेड पिजो-इलेक्ट्रिक क्रिष्टलहरू।**
		--अन्यः
	८५४१.४९.१०	---सोलार प्यानल र मोडयुल

नेपाल कानून आयोग

८७.०२		**ड्राइभर समेत १० वा सोभन्दा बढी यात्रुहरू बोक्ने मोटर गाडीहरू।**
		-कम्प्रेसन-इग्निसन इन्टरनल कम्बष्टन पिष्टोन इञ्जिन (डिजेल वा अर्धडिजेल) मात्र भएको:
		---१० सीट मात्र भएका अन्य मोटर गाडीहरू:
	८७०२.१०.४९	----एम्बुलेन्स र शव वाहन
		-कम्प्रेसन–इग्निसन इन्टरनल कम्बष्टन पिष्टोन इञ्जिन (डिजेल वा अर्धडिजेल) र धक्का दिने विद्युतीय मोटर दुवै भएको:
		--- १० सीट मात्र भएका अन्य मोटर गाडीहरू:
	८७०२.२०.४९	----एम्बुलेन्स र शव वाहन
		-स्पार्क-इग्निसन इन्टरनल कम्बष्टन पिष्टोन इञ्जिन र धक्का दिने विद्युतीय मोटर दुवै भएको:
		---१० सीट मात्र भएका अन्य मोटर गाडीहरू:
	८७०२.३०.४९	----एम्बुलेन्स र शव वाहन
		-धक्का दिने विद्युतीय मोटर मात्र भएको:
		---१० सीट मात्र भएका अन्य मोटर गाडीहरू:
	८७०२.४०.४९	----एम्बुलेन्स र शव वाहन
		-अन्य:
		---१० सीट मात्र भएका अन्य मोटर गाडीहरू:
	८७०२.९०.४९	----एम्बुलेन्स र शव वाहन
८७.०३		मूलतः मानिसको यातायातको लागि बनेका मोटर कारहरु र अन्य मोटर गाडीहरू (शीर्षक ८७.०२ का बाहेक), स्टेसन वागेन र रेसिङ्ग कार समेत।
		-अन्य गाडीहरु, स्पार्क-इग्निसन इन्टरनल कम्बष्टन पिष्टोन इञ्जिन मात्र भएको:
		--सिलिण्डर क्षमता १,००० सी.सी. ननाघ्ने:
		---अन्य:
	८७०३.२१.९९	----एम्बुलेन्स र शव वाहन
		--सिलिण्डर क्षमता १,००० सी.सी. नाघ्ने तर १,५०० सी.सी. ननाघ्ने:
	८७०३.२२.९०	----एम्बुलेन्स र शव वाहन
		--सिलिण्डर क्षमता १,५०० सी.सी. नाघ्ने तर ३,००० सी.सी. ननाघ्ने:

नेपाल कानून आयोग

		---सिलिण्डर क्षमता १,५०० सी.सी. नाघ्ने तर २,००० सी.सी. ननाघ्नेः
	८७०३.२३.१९	----एम्बुलेन्स र शव वाहन
		--सिलिण्डर क्षमता २,००० सी.सी. नाघ्ने तर २,५०० सी.सी. ननाघ्नेः
	८७०३.२३.२९	----एम्बुलेन्स र शव वाहन
		---सिलिण्डर क्षमता २,५०० सी.सी. नाघ्ने तर ३,००० सी.सी. ननाघ्नेः
	८७०३.२३.३९	----एम्बुलेन्स र शव वाहन
		--सिलिण्डर क्षमता ३,००० सी.सी. नाघ्नेः
	८७०३.२४.९०	----एम्बुलेन्स र शव वाहन
		-अन्य गाडीहरू, कम्प्रेसन-इग्निसन इन्टरनल कम्बष्टन पिष्टोन इञ्जिन (डिजेल वा अर्ध डिजेल) मात्र भएकाः
		--सिलिण्डर क्षमता १,५०० सी.सी. ननाघ्नेः
	८७०३.३१.९०	---एम्बुलेन्स र शव वाहन
		--सिलिण्डर क्षमता १,५०० सी.सी. नाघ्ने तर २,५०० सी.सी. ननाघ्नेः
		---सिलिण्डर क्षमता १,५०० सी.सी. नाघ्ने तर २,००० सी.सी. ननाघ्नेः
	८७०३.३२.१९	----एम्बुलेन्स र शव वाहन
		---सिलिण्डर क्षमता २,००० सी.सी. नाघ्ने तर २,५०० सी.सी. ननाघ्नेः
	८७०३.३२.२९	----एम्बुलेन्स र शव वाहन
		--सिलिण्डर क्षमता २,५०० सी.सी. नाघ्नेः
	८७०३.३३.९०	---एम्बुलेन्स र शव वाहन
८७.०५		**मूलतः मानिस वा सामानको परिवहनका लागि अभिकल्पित बाहेक, विशेष प्रयोजनका मोटर गाडीहरू (उदाहरणका लागि, ब्रेक डाउन लरी, क्रेन लरी, आगो निभाउने गाडीहरू, कङ्क्रिट मिक्सर लरी, सडक बढार्ने लरी, पानी छर्ने (स्प्रेइङ्ग) लरी, घुम्ती वर्कशप, घुम्ती रेडियोलोजिकल एकाइहरू)।**
	८७०५.३०.००	-आगो निभाउने गाडीहरू (दमकलहरु)
८७.०६		**शीर्षक ८७.०१ देखि ८७.०५ सम्मका मोटर गाडीहरूका लागि इञ्जिन जडान गरिएका च्यासिस।**

	८७०६.००.५०	---विद्युतीय मोटरबाट चल्ने टेम्पोको चेसिस

(आ) अन्य वस्तु तथा सेवाहरू

१. शीत भण्डार तथा साइलोमा गरिने कृषि पैदावर भण्डारण बापतको सेवा

२. हुलाक सेवा (नेपाल सरकारबाट सञ्चालित मात्र)

(क) चिठीपत्र, पैसा तथा पुलिन्दा परिवहन वा हस्तान्तरण सम्बन्धी सेवा।

(ख) चिठीपत्र, पैसा तथा पुलिन्दा परिवहन हस्तान्तरण सम्बन्धी सेवाको लागि आवश्यक पर्ने अन्य सेवाहरू।

३. नेपाल सरकार, प्रदेश वा स्थानीय तहद्वारा प्रदान गर्ने सेवाहरू।

४. वित्तीय सेवा, डिजिटल वित्तीय सेवा शुल्क, बीमा अभिकर्ताले प्रदान गर्ने सेवा, जीवन बीमा सेवा, दुर्घटना बीमा, स्वास्थ्य बीमा, पुनर्बीमा सेवा, कृषि बाली बीमा, फलफूल बीमा, मौरी बीमा, पशु बीमा, पंक्षी बीमा, मत्स्य बीमा, लघु बीमा, समाशोधन गृह (क्लियरिङ्ग हाउस) सेवा, मुद्रा हस्तान्तरण (मनि ट्रान्सफर), मुद्रा सटही (मनि एक्सचेञ्ज), स्वीफ्ट सेवा, हायर पर्चेज कारोबार, निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण सेवा, पुँजी बजार व्यवसाय, धितोपत्र व्यवसाय, मर्चेन्ट बैङ्किङ्ग व्यवसाय, कमोडिटी फ्यूचर मार्केट र धितोपत्र तथा कमोडिटी दलाल व्यवसाय।

५. नेपालमा विद्युतीय रिक्सा उत्पादन गर्ने उद्देश्यले दर्ता भएका उद्योगले आफ्नो उत्पादन प्रयोजनको लागि पैठारी गर्ने विद्युतीय रिक्सामा प्रयोग हुने शीर्षक ८७.०८ अन्तर्गतका पार्टपुर्जा र सहायक सामग्री।

६. वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रको सिफारिसमा पैठारी हुने सौर्य शक्तिबाट विद्युत उत्पादन गर्न प्रयोग हुने, सौर्य ताप उर्जा उत्पादनमा प्रयोग हुने र सौर्य उर्जाबाट मात्र सञ्चालन हुने देहाय बमोजिमका वस्तुहरू।

(क) सौर्य उर्जाबाट मात्र सञ्चालन हुने तथा सौर्य ताप उर्जा उत्पादनमा प्रयोग हुने निम्न उपशीर्षकमा पर्ने वस्तुहरुः

७४१०.२१.००, ७६०७.१९.००, ८४०३.१०.००, ८४०३.९०.००, ८४१२.८०.००, ८४१९.३४.००, ८५१६.६०.११, ८५१६.६०.१२ र ८५१६.६०.१९

(ख) उपशीर्षक ८५०७.६०.०० मा पर्ने लिथियम आयन ब्याट्री र उपशीर्षक ८५०७.९०.०० मा पर्ने ब्याट्री बक्स, ब्याट्री प्याक र सेपरेटर।

७. उद्योग विभागको सिफारिसमा जुट उद्योगले आफ्नो उद्योगको सञ्चालनको लागि पैठारी गर्ने स्पेयर पार्ट्स।

८. स्वेदशमै हातले बुनिने स्वीटरमा प्रयोग हुने ऊनी धागो (कृत्रिम र एक्रेलिक बाहेक)।

९. नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालयबाट स्वीकृति प्राप्त भएको कुनै दैवी प्रकोप वा परोपकारको लागि अनुदानमा प्राप्त हुने वस्तुहरू।

१०. यात्रुले ल्याउन र लैजान पाउने निजी प्रयोगका मालवस्तु सम्बन्धी सूचना अन्तर्गत पैठारी गरिएको भन्सार महसुल नलाग्ने व्यक्तिगत प्रयोजनका वस्तुहरू।

११. जल, सौर्य तथा वायुबाट विद्युत उत्पादन, वितरण र प्रसारण लाइन आयोजनाको लागि आवश्यक पर्ने निर्माण उपकरण, मेसिनरी औजार, उच्च भण्डारण क्षमताका ब्याट्री र सोसँग सम्बन्धित पार्टपुर्जा तथा त्यस्ता उपकरण निर्माण गर्न आवश्यक पर्ने कच्चा पदार्थ (स्टील सिट), विष्फोटक पदार्थ, लगानी बोर्डको स्वीकृतिमा सञ्चालन हुनेको हकमा सो बोर्डको, वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रको स्वीकृतिमा सञ्चालन हुनेको हकमा सो केन्द्रको र अन्य आयोजनाको हकमा (नेपाल विद्युत प्राधिकरणबाट सञ्चालन हुने आयोजना समेत) विद्युत विकास विभागको सिफारिसमा सम्बन्धित आयोजना वा सोको ठेकेदार वा आयोजनाको प्रवर्द्धकले पैठारी गरी आयोजनालाई आपूर्ति गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर छुट दिइनेछ।

१२. संवत् २०८२ साल चैत महिनासम्म वित्तीय व्यवस्थापन (फाइनान्सियल क्लोजर) सम्पन्न भएका दुईसय मेगावाट भन्दा बढी क्षमताका जलाशय तथा अर्धजलाशययुक्त जलविद्युत आयोजनाको लागि लगानी बोर्डबाट स्वीकृत हुनेको हकमा सो बोर्डको र अन्यको हकमा (नेपाल विद्युत प्राधिकरणबाट सञ्चालन हुने आयोजना समेत) विद्युत विकास विभागको सिफारिसमा सम्बन्धित आयोजनाको प्रवर्द्धक, आयोजना वा सोको ठेकेदारले पैठारी गर्ने निर्माण उपकरण, प्लान्ट, मेसिनरी औजार एवं सोको सम्बन्धित पार्टपुर्जा, विष्फोटक पदार्थ, पेनस्टक पाइप तथा स्टील प्लेटहरूमा मूल्य अभिवृद्धि कर छुट दिइनेछ।

तर यस बुँदा बमोजिम सिफारिस गर्दा जलविद्युत आयोजनाको विस्तृत इञ्जिनियरिङ्ग डिजाइन प्रतिवेदनमा उल्लिखित परिमाण अनुसार सिफारिस गर्नु पर्नेछ।

१३. कूटनीतिक नियोग तथा दातृ संस्थाले कूटनीतिक सुविधा वा महसुल सुविधामा पैठारी गरेका सुरु उत्पादन वर्षले दश वर्ष ननाघेका सवारी साधन कुनै आयोजनाको स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुरुप आयोजनालाई नै हस्तान्तरण गरी सरकारी नम्बर प्लेटमा परिवर्तन गर्दा वा कुनै आयोजनाको नाममा पूर्ण वा आंशिक महसुल सुविधामा (लगत वा बैङ्क ग्यारेण्टीमा पैठारी भएको बाहेक) पैठारी भएका सुरु उत्पादन वर्षले दश वर्ष ननाघेका सवारी साधन आयोजना समाप्तिपछि नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालयको स्वीकृति लिई सरकारी नम्बर प्लेटमा परिवर्तन गरी सरकारी निकायमा हस्तान्तरण गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर लाग्ने छैन।

१४. कूटनीतिक नियोग, परियोजना, व्यक्ति र अन्य सरकारी निकाय तथा गैरसरकारी सङ्घ संस्थाले महसुल सुविधामा पैठारी गरेको सुरु उत्पादन वर्षले १० वर्ष नाघेको वा कूटनीतिक नियोग र कूटनीतिक कर्मचारीले प्रयोग गरेको दुर्घटना वा प्राविधिक कारणले सञ्चालन हुन नसक्ने पुराना सवारी साधन अर्थ मन्त्रालयको स्वीकृति लिई पुनः प्रयोग हुन नसक्ने गरी स्क्रयाप गरी रजिष्ट्रेशन रद्द गर्न चाहेमा त्यस्तो सवारी साधनमा मूल्य अभिवृद्धि कर लाग्ने छैन।

१५. निजी प्रयोगको लागि नेपाली नागरिकले मूल्य अभिवृद्धि कर छुटमा पैठारी गरिएका सवारी साधनका धनीको मृत्यु भई सवारी साधनलाई निजको पति वा पत्नीको नाममा नामसारी गर्दा विभागको स्वीकृतिको आधारमा त्यस्ता सवारी साधनहरूमा लाग्ने मूल्य अभिवृद्धि कर छुट हुनेछ।

१६. नेपाल सरकार, शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालयको सिफारिसमा सामुदायिक शिक्षण संस्थाले विद्यार्थीहरु ओसारपसार गर्ने प्रयोजनको लागि तीस सीट वा सोभन्दा बढी क्षमताको एक थान बस आयात गर्दा लाग्ने मूल्य अभिवृद्धि कर छुट हुनेछ। यसरी सुविधामा आयात गरिएको सवारी साधन दश वर्षसम्म बिक्री बितरण, हस्तान्तरण र नामसारी गर्न पाइने छैन। दश वर्ष नपुगी नामसारी, बिक्री वा कुनै किसिमले हक हस्तान्तरण गरेमा प्रचलित कानून बमोजिम पूरै मूल्य अभिवृद्धि कर लाग्नेछ।

१७. बण्डेड वेयर हाउस वा नगद धरौटी (पासबुक) को सुविधा नलिएका उद्योगहरूले आफूले निकासी गर्ने मालवस्तु उत्पादनको लागि आवश्यक पर्ने कच्चा पदार्थ, सहायक कच्चा पदार्थ एवं नेपालमा उत्पादन नहुने प्याकिङ्ग मेटेरियल पैठारी गरी सोबाट उत्पादित तयारी मालवस्तु तोकिएको अवधिभित्र तोकिएको प्रक्रिया अनुसार निकासी गरेमा त्यस्ता कच्चा पदार्थ, सहायक कच्चा पदार्थ एवं प्याकिङ्ग मेटिरियल पैठारी गर्दा भन्सार बिन्दुमा लागेको कर नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी सोही सूचनामा तोकिए बमोजिमका मालवस्तुमा तोकिए बमोजिमको मितिदेखि तोकिए बमोजिमको समदरमा भन्सार बिन्दुबाटै मूल्य अभिवृद्धि कर फिर्ता दिइनेछ।

१८. ब्याट्रीको पुनः प्रशोधन गर्ने उद्योगले सो प्रयोजनको लागि खरिद गर्ने मेसिन।

१९. निर्यात प्रयोजनको लागि उत्पत्तिको प्रमाणपत्र जारी गर्ने सेवा।

२०. औद्योगिक क्षेत्र वा औद्योगिक ग्राम निर्माण वा स्थापनाका लागि आवश्यक पर्ने उपकरण, मेसिनरी औजार, पार्टपुर्जा तथा निर्माण सामग्री लगानी बोर्डको सिफारिसमा त्यस्तो क्षेत्र वा ग्राम निर्माण वा स्थापना गर्ने व्यक्ति वा सो को ठेकेदारले पैठारी गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर छुट दिइनेछ।

तर यस बुँदा बमोजिम सिफारिस गर्दा औद्योगिक क्षेत्र वा औद्योगिक ग्राम निर्माण वा स्थापनाको विस्तृत इन्जिनियरिङ्ग डिजाइन प्रतिवेदनमा उल्लिखित परिमाण अनुसार सिफारिस गर्नु पर्नेछ।

२१. विद्युतीय सवारी साधन चार्जिङ्ग मेसिन उत्पादन वा एसेम्बलिङ्ग गर्ने उद्योगले उद्योग विभागको सिफारिसमा पैठारी गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर छुट दिइनेछ।

२२. काठ तथा काठजन्य सामग्रीको सिजनिङ्ग गर्ने उद्योगलाई आवश्यक पर्ने मिल मेसिनरी उद्योग विभागको सिफारिसमा पैठारी गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर छुट दिइनेछ।

२३. फुटबल, क्रिकेट तथा बहुउद्देश्यीय रंगशालाको पूर्वाधार निर्माणका लागि आवश्यक पर्ने मेसिन, यन्त्र तथा उपकरण शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालयको सिफारिसमा पैठारी गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर छुट दिइनेछ।

२४. ग्रीन हाइड्रोजन उत्पादनको लागि आवश्यक पर्ने मेसिन, यन्त्र तथा उपकरण उर्जा, जलश्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालयको सिफारिसमा पैठारी गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर छुट दिइनेछ।

२५. सुन वा चाँदीका गरगहना तथा वस्तु निर्माण गर्दा लाग्ने ज्याला।

नेपाल कानून आयोग

समूह १२: भवन र जग्गा
घर र जग्गाको खरिद बिक्री तथा बहाल (होटल, गेष्टहाउस र एपार्टमेण्टले उपलब्ध गराउने होटल, गेष्ट हाउस सरहको व्यावसायिक रुपमा सञ्चालित निकायले उपलब्ध गराउने सेवा बाहेक)
समूह १३: बाजी, क्यासिनो र चिट्ठा
बाजी वा जुवा खेलाउनका निमित्त प्रदान गरिने सुविधा सम्बन्धी क्रियाकलाप, चिट्ठा।
द्रष्टव्यः (१) माथि समूह १ देखि ११ सम्मका मालवस्तुको हकमा चार अङ्कको शीर्षक अन्तर्गत आठ अङ्कको उपशीर्षकमा नाम वा विवरण उल्लेख भएका मालवस्तुका हकमा उपशीर्षक तथा मालवस्तुको नाम वा विवरण दुवै मिलेको भए मात्र कर छुट हुने र “अन्य” उपशीर्षक अन्तर्गत पर्ने किटानी नाम वा विवरण उल्लेख नभएका मालवस्तुलाई छुट दिन बाधा पर्ने छैन। कर छुट गरिएका वस्तु तथा सेवाको व्याख्या तथा वस्तुको हार्मोनाइज्ड कोड आवश्यकता अनुसार भन्सार विभागसँग परामर्श लिई विभागले थपघट तथा परिमार्जन गर्न सक्नेछ। (२) कर लाग्ने वस्तुमा कुनै छुट वा कर फिर्ता दिन मनासिब देखेमा नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी छुट दिन सक्नेछ।

नेपाल कानून आयोग

अनुसूची–२

(दफा ७ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित)

शून्य दरमा कर लाग्ने वस्तु तथा सेवा

१. **निर्यात हुने वस्तुः** वस्तुको आपूर्ति देहाय बमोजिम भएको छ भन्ने कुरा प्रमाणित भएमा,-

(क) निर्यात गरेको, वा

(ख) नेपाल बाहिर गन्तव्य स्थान भएको अन्तर्राष्ट्रिय उडानमा ककस्टोरको रूपमा राखिएको, वा

(ग) नेपाल बाहिर गन्तव्य स्थान भएको अन्तर्राष्ट्रिय उडानमा खुद्रा बिक्री, आपूर्ति वा उपभोग गर्नका लागि राखिएको।

२. **नेपाल बाहिरको व्यक्तिलाई आपूर्ति हुने सेवाः**

(क) नेपालभित्र बसोबास भएको व्यक्तिले नेपालमा कुनै व्यावसायिक कारोबार, व्यावसायिक प्रतिनिधित्व वा कानूनी रूपमा मान्य प्रतिनिधि नभएको नेपाल बाहिरका व्यक्तिलाई आपूर्ति गरेको सेवा,

(ख) नेपालभित्र बसोबास भई दर्ता भएको व्यक्तिले नेपाल बाहिर बसोबास भएको व्यक्तिलाई गरेको वस्तु वा सेवाको आपूर्ति।

३. नेपाल सरकार, परराष्ट्र मन्त्रालयको सिफारिसमा कूटनीतिक सुविधा प्राप्त व्यक्ति वा नियोगले तथा महसुल सुविधा प्राप्त कूटनीतिक नियोगमा कार्यरत व्यक्तिले पैठारी गर्ने वस्तु तथा सेवा।

४. साविकको कुनै सन्धि वा सम्झौतामा पैठारी गर्दा बिक्रीकर छुट प्रदान गरिएको भए सम्बन्धित आयोजनाको सिफारिसमा ती सन्धि वा सम्झौता बहाल रहेसम्म दर्ता भएका करदातासँग स्थानीय खरिद गरेमा त्यस्तो आपूर्तिमा शून्य दरको सुविधा प्रदान गरिनेछ।

५. प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भएको विशेष आर्थिक क्षेत्रमा सञ्चालन भएको उद्योगलाई बिक्री गरिने कच्चा पदार्थ तथा उत्पादित सामान।

६. देहाय बमोजिमका व्यक्तिको लागि आवश्यक पर्ने मेसिनरी औजारहरू र तिनका पार्टपुर्जा, यन्त्र उपकरणहरू, निर्माण सामग्री, पेनस्टक पाईप वा सो बनाउन प्रयोग हुने फलामे पाता स्थानीय उद्योगबाट उत्पादन हुने भई सोही उद्योगबाट सम्बन्धित व्यक्ति वा सोको ठेकेदारलाई आपूर्ति गर्ने भएमा देहायका निकायको सिफारिसमा विभागले तोकेको प्रक्रिया बमोजिम त्यस्तो उद्योगलाई सो कारोबारमा शून्य दरको सुविधा प्रदान गरिनेछः-

(क) जल, सौर्य तथा वायुबाट सञ्चालित विद्युत आयोजनाका लागि लगानी बोर्ड नेपालको स्वीकृतिमा सञ्चालन हुनेको हकमा सो बोर्डको, वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रको

आर्थिक ऐन, २०८१ द्वारा संशोधित।

आर्थिक ऐन, २०८२ द्वारा संशोधित।

स्वीकृतिमा सञ्चालन हुनेको हकमा सो केन्द्रको र अन्य आयोजनाको हकमा विद्युत विकास विभागको सिफारिसमा।

(ख) प्राङ्गारिक तथा प्राकृतिक मल उत्पादन गर्ने उद्योगको हकमा उद्योग विभागको सिफारिसमा।

(ग) औद्योगिक क्षेत्र वा औद्योगिक ग्राम निर्माण वा स्थापना गर्नेको हकमा लगानी बोर्ड नेपालको सिफारिसमा।"

७. घरेलु तथा साना उद्यमीहरूले स्वदेशमा उत्पादन गरेका मूर्तिकला, चित्रकला, वास्तुकला र त्यस्तै प्रकारका अन्य हस्तकलाहरूका सामान नेपालका स्वीकृत निर्यात गृह (एक्सपोर्ट ट्रेडिङ्ग हाउस) मार्फत विदेश निकासी गरेमा त्यस्ता सामान उत्पादन गर्दा प्रयोग भएका कच्चा पदार्थमा तिरेको मूल्य अभिवृद्धि कर विभागले तोकेको प्रक्रिया पूरा गरेपछि फिर्ता दिइनेछ।

८. अपाङ्गता भएको व्यक्तिले प्रयोग गर्न मिल्ने गरी बनाइएको स्कुटर।

९. नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालयबाट कर छुटको सहमति लिई सम्पन्न भएको द्विपक्षीय वा बहुपक्षीय सम्झौता बमोजिम नेपालमा आयोजना सञ्चालन गर्ने सिलसिलामा आवश्यक पर्ने स्वीकृत मास्टर लिष्ट बमोजिमका मेशिनरी, उपकरण र निर्माण सामग्री स्वदेशी उद्योगबाट उत्पादन हुने भई सोही उद्योगबाट सम्बन्धित आयोजनामा सोझै वा सो आयोजनाको ठेकेदारमार्फत आपूर्ति गर्ने भएमा त्यस्तो आपूर्तिमा विभागले तोकेको प्रक्रिया बमोजिम त्यस्तो उद्योगलाई सो कारोबारमा शून्य दरको सुविधा प्रदान गरिनेछ।

१०. नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, वातावरण विभागको सिफारिसमा विद्युतीय सवारीमा प्रयोग हुने स्वदेशी उद्योगबाट उत्पादन भएको उपशीर्षक ८५०७.२०.०० मा पर्ने डिप साइकल लिड एसिड ब्याट्री।

नेपाल कानून आयोग